UTENRIKSDEPARTEMENTET

Veileder

Folkerettslige avtaler

Om forhandling og inngåelse av folkerettslige avtaler
Utarbeidet av Utenriksdepartementets rettsavdeling

UTENRIKSDEPARTEMENTET

Veileder

Folkerettslige avtaler

Om forhandling og inngåelse av folkerettslige avtaler
Utarbeidet av Utenriksdepartementets rettsavdeling

Undertegning av delelinjeavtalen mellom Norge og Russland av 15. september 2010 i Murmansk

Forord

Antallet internasjonale avtaler og antallet statlige aktører som på norsk side er engasjert i internasjonal regelutvikling, har økt betydelig. Den norske stat påtar seg ofte folkerettslige forpliktelser som en del av internasjonalt forpliktende samarbeid som skal tilgodese vesentlige felles verdier eller interesser. Samtidig innebærer forpliktelsene en forhåndsbinding av framtidig nasjonal myndighetsutøvelse. Foruten formelle konstitusjonelle krav og ansvarsprinsipper taler derfor også viktige demokratihensyn for en forutgående og forsvarlig belysning av forpliktelsenes innhold.

Formålet med denne veiledningen er å bidra til å styrke statsforvaltningens arbeid med folkerettslige avtaler i alle faser av saksbehandlingen, i tilknytning til forhandlinger om og inngåelse av slike avtaler. Veiledningen skal bidra til en mest mulig ensartet praksis og lette arbeidet med folkerettslige avtaler.

Veiledningen er fastsatt av Utenriksdepartementet og vil være retningsgivende for departementenes arbeid med folkerettslige avtaler. Utenriksdepartementets rettsavdeling bistår hele statsforvaltningen i arbeidet med folkerettslige avtaler og gir regjeringen råd i folkerettslige spørsmål. Ved tvil bør man derfor ta kontakt med Rettsavdelingen.

Denne veiledningen gir en enklere og mer oppdatert oversikt enn tidligere publikasjoner på dette fagområdet. Den gjenspeiler også en rekke forenklinger som har funnet sted i nyere internasjonal og norsk praksis. Den søker dessuten gjennom en forenklet fremstilling å gjøre en rekke skritt forbundet med inngåelse av folkerettslige avtaler lettere tilgjengelige for brukerne. For dette formålet er det også inkludert noe billedmateriale for å illustrere ulike stadier i avtalearbeidet. Bakerst er det tatt inn en eksempelsamling med dokumenter som er aktuelle.

Veiledningen tar ikke sikte på å gi noen uttømmende oversikt over alle spørsmål som kan bli reist i forbindelse med avtalearbeidet. Boken *Inngåelse av overenskomster med fremmede stater* av Egil Amlie (Utenriksdepartementet, 2. utg. 1978), gir en detaljert beskrivelse av inngåelsesprosedyren for folkerettslige avtaler sett i lys av norsk statspraksis. For enkelte spørsmål kan det fremdeles være nyttig å undersøke denne, så vel som statsforfatningsrettslig litteratur, herunder Erik Colban, *Stortinget og utenrikspolitikken* (Universitetsforlaget, 1961). Når det gjelder moderne internasjonal traktatpraksis vises blant annet til Anthony Aust, *Modern Treaty Law and Practice* (Cambridge University Press, 2. utg. 2007). For systematiske fremstillinger av folkerettens regler på området vises blant annet til Paul Reuter, *Introduction to the Law of Treaties* (Pinter Publishers, 1989), Ian Sinclair, *The Vienna Convention on the Law of Treaties* (Manchester University Press, 2. utg. 1984) og Mark E. Villiger, *Commentary on the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties* (Brill, 2009).

Et utkast til veiledning har vært sendt på foreleggelse til departementene.

Utenriksdepartementets rettsavdeling vil verdsette innspill til utarbeidelse av senere reviderte versjoner. Veiledningen er publisert og gjort tilgjengelig elektronisk på Utenriksdepartementets side på www.regjeringen.no og i trykt versjon. Heftet vil bli oppdatert og senere versjoner vil foreligge i elektronisk versjon på Internett.

Utenriksdepartementets rettsavdeling, desember 2013

Rolf Einar Fife

Innholdsfortegnelse

Forord 3

Innholdsfortegnelse 5

1 Innledning 9
1.1 Formålet med veiledningen 9
1.2 Andre instrukser og retningslinjer som har betydning ved inngåelse av folkerettslige avtaler 9
1.3 FN-sekretariatets traktathåndbok 11
1.4 Traktatregisteret i Lovdata 11

2 Nærmere om folkerettslige avtaler 12
2.1 De nasjonale reglene om inngåelse av folkerettslige avtaler 12
2.2 Hva er en folkerettslig avtale? Dokumentets formelle betegnelse er ikke avgjørende for om den skaper folkerettslige rettsvirkninger 13
2.3 Fortolkningsmomenter for å fastslå om et dokument er en folkerettslig avtale 16
2.4 Viktig grenseoppgang mot departementsavtaler 18
2.5 Spesielle typer folkerettslige avtaler med særlige inngåelsesprosedyrer 18

3 Forhandlinger om folkerettslige avtaler 21
3.1 Generelt 21
3.2 Forberedelser til forhandlinger og forhandlingsmandat 22
3.3 Skriftlig forhandlingsmandat og r-notat 23
3.4 Spesielt om intern organisering av større forhandlingsprosesser 24
3.5 Oppnevning av formelle forhandlingsdelegasjoner 26
3.6 Formell forhandlingsfullmakt undertegnet av utenriksministeren 28
3.7 Særlig om forholdet til Stortinget 29

3.8 Selve forhandlingene 31
3.9 Vedtakelse av teksten til en folkerettslig avtale 34

4 Inngåelse av folkerettslige avtaler 37
4.1 Generelt 37
4.2 Undertegning 38
4.2.1 Generelt om undertegning 38
4.2.2 Undertegningsfullmakt fra utenriksministeren 40
4.2.3 Praktisk veiledning for innbinding og undertegning av bilaterale avtaler 42
4.2.4 Praktisk fremgangsmåte ved undertegningsseremonien (for bilaterale avtaler) 43
4.2.5 Hvem kan undertegne en folkerettslig avtale på vegne av Norge? 48
4.3 Ratifikasjon, godkjennelse, tiltredelse og andre former for inngåelse av folkerettslige avtaler 49
4.3.1. Ratifikasjon, godkjennelse m.v. 49
4.3.2. Tiltredelse 50
4.3.3. Særlig om utforming av ratifikasjons-, godkjennings- og tiltredelsesdokumenter m.v. 52
4.4 Nasjonal prosedyre for inngåelse av folkerettslige avtaler 52
4.5 Forberedelse til inngåelse – Utenriksdepartementet fremmer forslag om inngåelse av folkerettslige avtaler overfor regjering og Storting 54
4.6 R-notat for å avklare spørsmålet om undertegning eller inngåelse av en folkerettslig avtale 57
4.7 Innholdet i en kongelig resolusjon eller et departements-vedtak om undertegning eller inngåelse av en folkerettslig avtale 58
4.8 Innhenting av Stortingets samtykke til ratifikasjon eller inngåelse av en folkerettslig avtale 60
4.9 Innholdet i en proposisjon til Stortinget 61
4.10 Tidspunktet for innhenting av Stortingets samtykke – unntaksvis anmodning om Stortingets samtykke til undertegning eller inngåelse av en folkerettslig avtale før avtalen er undertegnet 66

4.11 Anmodning om samtykke til ratifikasjon eller inngåelse gjennom en proposisjon som også inneholder forslag om lovvedtak 68
4.12 Stortingets samtykke til ratifikasjon eller inngåelse må etterfølges av en kongelig resolusjon 69
4.13 Avtaler inngått ved noteveksling eller ministerbrev 71
4.14 Når må de interne gjennomføringsskritt for avtalen være fullført? 72
4.15 Særlig om forbehold og erklæringer 72
4.16 Særlig om Svalbard, Jan Mayen og bilandene 73
4.16.1 Generelt utgangspunkt 73
4.16.2 Foreleggelse for Justisdepartementets polaravdeling 74
4.17 Ikrafttredelse av folkerettslige avtaler 75
4.18 Midlertidig anvendelse av folkerettslige avtaler 75

5 Endring av folkerettslige avtaler 77

6 Oppsigelse av folkerettslige avtaler – opphør av andre grunner 79

7 Retting av feil 81

8 Registrering, offentliggjøring og oppbevaring 82
8.1 Om registrering, offentliggjøring og oppbevaring 82
8.1.1 Om internasjonal registrering og FNs registreringspraksis 82
8.1.2 Om registrering i Norge 82
8.2 Traktatforelegget for Stortinget 82
8.3 Utenriksdepartementets traktatregister 83
8.4 Originalavtalen skal sendes til oppbevaring i Utenriksdepartementets traktatarkiv 84

Fremgangsmåte for innbinding av avtalemappe 85

Traktatinngåelse – kortversjon 90

Ordforklaringer 92

Register over eksempelsamlingen 101

1 Innledning

1.1 Formålet med veiledningen

Veiledningen gjelder i utgangspunktet for inngåelse av alle typer folkerettslige avtaler Norge inngår med andre stater eller med internasjonale organisasjoner. Veiledningen gjelder ikke for politiske erklæringer som ikke inneholder rettslig bindende elementer, eller såkalte departementsavtaler, som i utgangspunktet kun forplikter et bestemt departement i motsetning til hele regjeringen.

Formålet med denne veiledningen er å bidra til å styrke statsforvaltningens arbeid med folkerettslige avtaler (ofte kalt traktater) i alle faser av saksbehandlingen i tilknytning til forhandlinger om og inngåelse av slike avtaler. Veiledningen skal bidra til en mest mulig ensartet praksis og lette arbeidet med folkerettslige avtaler.

1.2 Andre instrukser og retningslinjer som har betydning ved inngåelse av folkerettslige avtaler

Ved inngåelse av folkerettslige avtaler må det ofte gjøres utredninger og treffes vedtak som er omhandlet nærmere i andre veiledninger og instrukser utarbeidet av Statsministerens kontor eller enkelte departementer. Av særlig betydning nevnes:

Om statsråd, retningslinjer utgitt av Statsministerens kontor. Gir veiledning om hvilke saker som skal behandles i statsråd og om utformingen av kongelige resolusjoner. Heftet med retningslinjer, publikasjonskode B-0501

B, foreligger elektronisk på Statsministerens kontors hjemmeside http://www.regjeringen.no/nb/dep/smk/dok/veiledninger/om-statsrad.html?id=593521.

Om r-konferanser, retningslinjer utgitt av Statsministerens kontor, omhandler hvilke saker som skal behandles i regjeringskonferanse og utformingen av regjeringsnotater. Heftet med retningslinjer, publikasjonskode B-0504 B, finnes elektronisk på Statsministerens kontors hjemmeside http://www.regjeringen.no/nb/dep/smk/dok/veiledninger/om-r-konferanser.html?id=593520.

Om forholdet til Stortinget – enkelte spørsmål i forholdet mellom regjeringen og Stortinget, retningslinjer utgitt av Statsministerens kontor, publ.kode B-0501B, omtaler enkelte spørsmål som erfaringsmessig kan bli reist i arbeid med saker som omhandler forholdet til Stortinget. Den er tilgjengelig på Statsministerens kontors hjemmeside http://www.regjeringen.no/nb/dep/smk/dok/veiledninger/stortinget.html?id=636953**.**

EU/EØS-håndboken ble utgitt 20. januar 2012 av Utenriksdepartementet. Denne inneholder retningslinjer for arbeid med EU/EØS-saker samt Schengen-saker. Boken er oppdatert i henhold til en rekke institusjonelle endringer i EU som følge av Lisboa-traktatens ikrafttredelse. EU/EØS-håndboken gir en samlet oversikt over institusjoner og beslutningsprosesser i EU, EØS-samarbeidet, det justis- og innenrikspolitiske samarbeidet og det utenriks- og sikkerhetspolitiske samarbeidet vi har med EU. EU/EØS-håndboken finnes elektronisk på Utenriksdepartementets hjemmeside http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/Europa/Handbok-EUEOS.pdf.

Utredningsinstruksen med veileder i utredningsarbeid, fastsatt ved kongelig resolusjon 18. februar 2000, ble revidert ved kongelig resolusjon 24. juni 2005, og ajourført i 2007. Denne ligger under Kommunal- og moderniseringsdepartementets fagområde. I henhold til punkt 1.2 tredje ledd gjelder ikke instruksen ved inngåelse av internasjonale avtaler. Flere prinsipper for utredningsarbeid vil likevel ha betydning ved inngåelse av folkerettslige avtaler. Utredningsinstruksen finnes elektronisk på

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets hjemmeside under http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/dok/veiledninger_og_brosjyrer/2007/veileder-i-utredningsarbeid-2.html?id=446164.

Lovteknikk og lovforberedelse (2000) er en veiledning gitt av Justisdepartementets lovavdeling om lov- og forskriftsarbeid. Heftet finnes elektronisk på Justisdepartementets hjemmeside < http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/Veiledninger_brosjyrer/2000/veiledning-om-lov–og-forskriftsarbeid.html?id=87536>.

1.3 FN-sekretariatets traktathåndbok

FNs generalsekretær har viktige funksjoner knyttet til registrering av og informasjon om folkerettslige avtaler. FN-sekretariatet er ofte depositar for multilaterale traktater. FN-sekretariatets rettsavdeling har på denne bakgrunn utarbeidet en standardisert veiledning om inngåelse av folkerettslige avtaler for stater i *Treaty Handbook* (Revidert utgave 2012). Denne er gjort tilgjengelig på internett under http://untreaty.un.org/English/TreatyHandbookEng.pdf. Håndboken inneholder også en rekke eksempler på ulike typer standardiserte klausuler som ofte fremkommer i internasjonale avtaler, og er i det følgende henvist til som *Treaty Handbook*.

1.4 Traktatregisteret i Lovdata

Opplysninger om alle avtaler som Norge er part i registreres i Utenriksdepartementets traktatregister på Internett. Registeret finnes i Lovdata på adressen **http://lovdata.no/traktater.**

2 Nærmere om folkerettslige avtaler

2.1 De nasjonale reglene om inngåelse av folkerettslige avtaler

De grunnleggende nasjonale reglene for inngåelse av folkerettslige avtaler følger av Grunnloven, konstitusjonell praksis og arbeidsfordelingen i regjeringen.

Grunnlovens § 26 første ledd legger traktatkompetansen til «Kongen». Inngåelse av folkerettslige avtaler er derfor i utgangspunktet regjeringens enekompetanse (prerogativ). Uavhengig av spørsmålet om hvilke skritt som må tas etter Grunnloven for å forplikte Norge, tillegger Grunnloven Kongen myndighet og ansvar for inngåelsen av folkerettslige avtaler. At regjeringen er tillagt myndigheten til å forhandle og inngå folkerettslige avtaler, gjenspeiler også den ordinære ordningen internasjonalt.

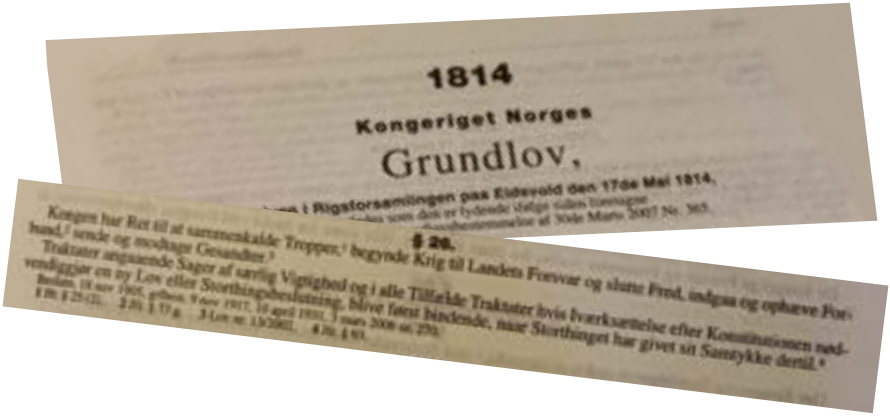
1814

Kongeriget Norges

Grundlov,

§ 26.

Kongen har Ret til at sammenkalde Tropper, begynde Krig til Landets Forsvar og slutte Fred, indgaa og ophæve For-

Traktater angaaende Sager af særlig Vigtighed og i alle Tilfælde Traktater hvis Iværksættelse efter Konstitutionen ned-

vendiggjør en ny Lov eller Storthingsbeslutning, bliver først bindende, naar Storthinget har givet sit Samtykke dertil.

Når regjeringen utøver denne myndigheten, er den underlagt parlamentarisk kontroll på vanlig måte. Videre gjelder selvsagt Grunnlovens skranker og forutsetninger. I henhold til Grunnlovens § 28 skal saker av viktighet behandles av Kongen i statsråd. Videre gjelder for visse avtaler

krav om innhenting av forutgående samtykke fra Stortinget etter Grunnloven § 26 andre ledd og § 93, som også setter begrensninger på Kongens traktatkompetanse.

I regjeringen har utenriksministeren det konstitusjonelle ansvaret for forholdet til fremmede stater og internasjonale organisasjoner, herunder Norges folkerettslige avtaler. Inngåelse av slike avtaler er et sentralt element i ivaretakelsen av statens utenrikspolitiske anliggender, deltakelsen i internasjonalt forpliktende samarbeid og styrkingen av den internasjonale rettsorden. Dette innebærer at det er utenriksministeren som i all hovedsak fremmer saker om inngåelse av folkerettslige avtaler i statsråd og overfor Stortinget.

Det følger av ovennevnte internrettslige krav at det er av vesentlig betydning å avklare om avtalen skaper folkerettslige forpliktelser for den norske stat, og derved utløser anvendelsen av de nevnte bestemmelser i Grunnloven.

2.2 Hva er en folkerettslig avtale? Dokumentets formelle betegnelse er ikke avgjørende for om det skaper folkerettslige rettsvirkninger

Folkerettslige avtaler er internasjonale avtaler inngått mellom stater eller mellom stater og internasjonale organisasjoner (eventuelt mellom internasjonale organisasjoner), og som etter sitt innhold skaper folkerettslige forpliktelser og rettigheter for partene. Avtalen må være regulert av folkeretten, dvs. den må skape folkerettslige rettigheter og forpliktelser. Avtalen vil derfor typisk omhandle offentlig myndighetsutøvelse.

Avtaler mellom en stat og et privat selskap eller mellom stater eller internasjonale organisasjoner på det privatrettslige området, typisk kontrakter om leveranse av varer eller tjenester, vil normalt være regulert av nasjonal rett og vil ikke være å anse som folkerettslige avtaler. Dessuten vil politiske felleserklæringer som ikke skaper folkerettslige rettigheter og forpliktelser heller ikke være folkerettslige avtaler.

Det sentrale spørsmålet er om vi har å gjøre med en internasjonal avtale som skaper folkerettslige rettsvirkninger for den norske stat.

I denne veiledningen brukes uttrykket folkerettslig avtale som en fellesbetegnelse på alle typer avtaler av folkerettslig art, det vil si avtaler der Norge som stat blir rettslig bundet gjennom folkerettens regler.

Folkerettslige avtaler som inngås mellom to parter kalles bilaterale og de som inngås mellom flere parter kalles multilaterale.

Folkerettslige avtaler kan ha forskjellige betegnelser, blant annet traktat, avtale, overenskomst, konvensjon, pakt, protokoll, noteveksling og *Memorandum of Understanding* (MoU) (på norsk ofte oversatt til omforent memorandum). Dokumentets navn eller betegnelse er i utgangspunktet ikke avgjørende for om det er en folkerettslig avtale – det beror på en fortolkning om det er en folkerettslig forpliktende avtale eller ikke.

MoU-betegnelsen krever særlig omtale. MoU-betegnelsen benyttes av enkelte stater utelukkende om forståelser som er folkerettslig uforpliktende. I norsk statspraksis foretas derimot en nærmere vurdering av innholdet i

Flere avtaler kan undertegnes i samme seremoni

MoUen før det tas stilling til om den er folkerettslig bindende eller ikke og hvilken inngåelsesprosedyre som er nødvendig.

Folkeretten er et eget rettssystem, i prinsippet atskilt fra nasjonal rett. Wien-konvensjonen om traktatretten av 23. mai 1969 (heretter kalt Wien-konvensjonen) regulerer de folkerettslige sider ved inngåelse, fortolkning og opphør av folkerettslige avtaler.

Norge er ikke part i Wien-konvensjonen, men denne anses i vesentlig grad å være uttrykk for internasjonal sedvanerett. Det er derfor henvist til eller tatt utgangspunkt i Wien-konvensjonens regler i veiledningen. I Wien-konvensjonens artikkel 2 nr. 1 bokstav a defineres således en traktat, eller folkerettslig avtale som:

> **en internasjonal avtale inngått mellom stater i skriftlig form og regulert av folkeretten enten den er nedfelt i ett enkelt instrument eller i to eller flere instrumenter og uavhengig av dens betegnelse.»**

En folkerettslig avtale er altså en internasjonal avtale inngått mellom stater i skriftlig form og regulert av folkeretten enten den er nedfelt i ett enkelt instrument eller i to eller flere instrumenter og uavhengig av dens betegnelse. Samtidig reguleres inngåelse av folkerettslige avtaler og deres rettsvirkninger som nevnt av nasjonal rett. Av særlig betydning i Norge er vurderingen av hvilke beslutninger som kreves etter Grunnloven for at en folkerettslig avtale skal kunne inngås og bli bindende.

Parter i folkerettslige avtaler er normalt stater, men kan også være internasjonale organisasjoner. For ordens skyld vises det her til Wien-konvensjonen av 21. mars 1986 om traktatretten mellom stater og internasjonale organisasjoner eller mellom internasjonale organisasjoner, som i stor grad har tilsvarende regler som Wien-konvensjonen av 1969 og som også i stor grad anses å gjenspeile internasjonal sedvanerett. Wien-konvensjonen av 1986 er ikke trådt i kraft og blir ikke nærmere omtalt.

2.3 Fortolkningsmomenter for å fastslå om et dokument er en folkerettslig avtale

For å bestemme et dokuments status, for eksempel om det er en politisk felleserklæring eller en intensjonserklæring uten folkerettslig bindende virkninger eller en folkerettslig avtale, er det nødvendig å foreta en konkret vurdering av dokumentets innhold og form. Ved vurderingen kan følgende momenter utgjøre fortolkningsmomenter:

- **Form og struktur:** En første pekepinn vil være dokumentets form og struktur. I dette inngår om teksten inneholder typiske avtaleelementer, som en fortale (preambel), definisjoner, materielle bestemmelser, bestemmelser om tvisteløsning, ulike språkversjoner og sluttbestemmelser om ratifikasjon, godkjenning, ikrafttredelse og oppsigelse m.m. Jo flere av de nevnte formelle bestemmelser dokumentet har, jo mer trekker dette i retning av at dokumentet må anses som en folkerettslig avtale. Likeså vil dokumentets tittel, formål og forhistorie kunne være av betydning. Her bør man likevel notere at uttrykket «protokoll» kan forekomme i svært ulike sammenhenger, og benyttes om både formelle møtereferater og folkerettslig forpliktende avtaler.

- **Innhold**: Det sentrale er så om teksten gir indikasjoner på at den er uttrykk for partenes intensjon om å binde seg rettslig. Formuleringer som «skal», «plikt», «rett til» og «enige om» kan tale for å anse dokumentet som en folkerettslig avtale, mens uttrykk som «tar sikte på», «ønsker» og «vil» kan tale for at det dreier seg om et dokument av politisk karakter eller uforbindende retningslinjer, og ikke en rettslig bindende avtale. Begrepet «partene» og særskilte verb som vanligvis oppfattes å medføre forpliktende virkninger, bør så langt som mulig forbeholdes folkerettslige avtaler.

- **Presisjonsnivå**: Graden av presisjon med hensyn til omtalte av tiltak eller målsettinger er sentral i vurderingen. Jo mer konkret og presis beskrivelsen er, desto mer kan dette tale for at partenes intensjon er å skape en rettslig forpliktelse.

- **Særlig om vedtak i internasjonale organisasjoner**: Internasjonale organisasjoner og andre institusjoner etablert gjennom folkerettslig avtale

treffer ofte vedtak og vedtar nytt regelverk av folkerettslig bindende karakter. Når vedtak treffes i internasjonale organisasjoner kan organisasjons statutter eller vedtekter, og eventuelt regler som vedtakene refererer til, gi veiledning om vedtaket er folkerettslig forpliktende eller ikke. (F.eks. vil vedtak av Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen IMO ofte være rettslig bindende regelverk). Vedtakstypen kan noen ganger være tilstrekkelig til å fastslå om det er en folkerettslig avtale eller ikke. Eksempler på vedtak som ikke er folkerettslig bindende er Europarådets tilrådninger («recommendations») og håndbøker («manuals»). En rekke resolusjoner vedtatt av internasjonale organisasjoner har kun rådgivende karakter, og vil vanligvis ikke være uttrykk for folkerettslig bindende avtaler. Likevel er det viktig å være oppmerksom på vedtak som inneholder folkerettslige forpliktelser fastsatt på internasjonale konferanser. Dersom disse inneholder folkerettslige forpliktelser, utløses de internrettslige krav til saksforberedelse og inngåelsesprosedyre.

- **Omforente forståelser og referater**: Tolkingstvil oppstår gjerne i tilknytning til dokumenter det er enighet om å betegne som omforent memorandum (*Memorandum of Understanding – MoU*), eventuelt omforent protokoll (*Agreed Minutes*), omforent referat (*Agreed Records*), fellesforståelse (*Record of Understanding*), *Charter* eller lignende. Betegnelsen er ikke avgjørende for om det er en folkerettslig avtale eller ikke. Å fastslå dokumentets rettslige status krever en vurdering ut fra de kriterier som er nevnt over.

I internasjonale forhandlinger er det viktig at partenes intensjoner avklares og enigheten formuleres på en måte som gjør det klart hvorvidt dokumentet skal være av rettslig eller politisk art. Det kan oppstå situasjoner der partene har ulike meninger om avtalens folkerettslige karakter, noe som kan være et resultat av ulike internrettslige prosedyrer for inngåelse av ulike typer avtaler.

Dersom det er tvil om en tekst under fremforhandling vil bli folkerettslig bindende, kan Utenriksdepartementets rettsavdeling kontaktes for en nærmere vurdering. Den norske delegasjonen bør under forhandlingene søke å unngå å bruke upresise betegnelser dersom det er en folkerettslig bindende avtale som skal vedtas. Vice versa bør man søke å unngå forplik-

tende ord og uttrykk som «skal», «må» o.s.v. i politiske samarbeidsdokumenter.

Vedtakelse av tekster som ikke er folkerettslig bindende blir ikke nærmere omtalt i denne veiledningen.

2.4 Viktig grenseoppgang mot departementsavtaler

Det inngås årlig en rekke avtaler mellom norske departementer eller institusjoner og tilsvarende departementer eller institusjoner i andre stater. Disse avtalene går i hovedsak ut på samarbeid mellom statlige organer på hver side og kan ikke gå utover de respektive departementers og institusjoners faglige ansvarsområde. Fagdepartementene er alene ansvarlig for både forberedelse, gjennomføring og oppfølging av sine departementsavtaler. Inngåelsesprosedyren for folkerettslige avtaler gjelder ikke for departementsavtaler.

Som utgangspunkt bør bare mindre betydningsfulle avtaler inngås som departementsavtaler. Viktigere avtaler bør ikke inngås som departementsavtaler, men som folkerettslige avtaler med staten som part. Departementsavtaler skal som hovedregel ikke berøre flere departementers fagområder.

Som en klar hovedregel bør partene i en avtale være på samme nivå. Det betyr at et departement ikke kan inngå avtaler med stater, og heller ikke med utenlandske institusjoner på lavere nivå.

Departementsavtaler inntas ikke i det årlige traktatforelegget for Stortinget og publiseres heller ikke.

2.5 Spesielle typer folkerettslige avtaler med særlige inngåelsesprosedyrer

EØS-endringer
Beslutninger i EØS-komiteen om å innlemme nytt EU-regelverk i EØS-avtalen innebærer at Norge påtar seg nye folkerettslige forpliktelser ved at vedleggene til EØS-avtalen endres. Slike nye forpliktelser må inngås etter prosedyren for inngåelse av folkerettslige avtaler. Det er utarbeidet egne

retningslinjer for regjeringens og departementenes arbeid med EØS-saker som skal benyttes ved tilslutning til endringer i EØS-avtalen, se pkt. 1.2 ovenfor. I EØS-sakene kan det være særskilt intern ordning for fremme av disse sakene i r-konferanse og i regjering.

Retningslinjene om EØS-saker vil likevel kunne suppleres av veiledningen her, spesielt når det gjelder innhold og utforming av inngåelsesvedtak.

For endringer i EØS-avtalen vises det også til Justisdepartementets veiledning om lov- og forskriftsarbeid, *Lovteknikk og lovforberedelse* (2000), kap. 12, som omhandler gjennomføring av EØS-avtalen i norsk rett.

Schengen-regelverket
Norge beslutter på selvstendig grunnlag å godta nye beslutninger i Fellesorganet om endringer i Schengen-regelverket. Slike beslutninger utgjør også nye folkerettslige forpliktelser. Retningslinjer for regjeringens og departementenes arbeid med Schengen-saker er nå tatt inn i EU/EØS-håndboken av 20. januar 2012, se pkt. 1.2.

Av retningslinjene fremgår at tilslutning til endringer i Schengen-regelverket følger prosedyren for inngåelse av folkerettslige avtaler. De særlige retningslinjene om Schengen-saker suppleres av veiledningen her når det gjelder innhold og utformingen av inngåelsesvedtak.

Skatteavtaler
Avtaler til unngåelse av dobbeltbeskatning og forebyggelse av skatteunndragelse bygger i det vesentlige på en modellavtale og tilrådninger fastsatt innenfor rammen av OECD. Finansdepartementet fremmer foredrag til statsråd om inngåelse av skatteavtaler og proposisjoner til Stortinget om slike, i henhold til lov av 28. juli 1949 nr. 15 om adgang for Kongen til å inngå overenskomster med fremmede stater til forebyggelse av dobbeltbeskatning m.v. Særskilt oversikt over slike avtaler er gitt på Finansdepartementets hjemmeside < http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/tema/skatter_og_avgifter/skatteavtaler-mellom-norge-og-andre-stat.html?id=417330>.

Dersom en skatteavtale reiser utenrikspolitiske eller prinsipielle folkerettslige spørsmål, skal likevel Utenriksdepartementet konsulteres på forhånd.

Særlig aktuelt kan dette være i relasjon til spørsmål om avtalens geografiske virkeområde og omtale av territoriale spørsmål eller jurisdiksjonsområder for Norge eller den annen stat. Her kan det blant annet være aktuelt å utvise særlig aktsomhet om mulige anerkjennelsesvirkninger, for eksempel hvis et landområde er okkupert eller jurisdiksjonsspørsmål er omstridt.

Avtaler innenfor det utviklingspolitiske området (bistandsavtaler)
Med bistandsavtale menes her en avtale som i hovedsak går ut på tildeling av midler bevilget over bistandsbudsjettet. Bistandsavtaler omhandler gjerne enkeltutbetalinger til konkrete formål, eventuelt tildelinger over et begrenset antall år. Bistandsavtaler vil ofte ut fra partsforholdet og innholdet være folkerettslig bindende avtaler. Slike avtaler inngås ut fra sitt særskilte formål og i henhold til en særskilt praksis likevel etter en noe forenklet prosedyre sammenliknet med andre folkerettslige avtaler. Blant annet undertegnes de vanligvis uten skriftlig undertegningsfullmakt undertegnet av utenriksministeren.

Bistandsavtaler må skilles fra andre folkerettslige avtaler på bistandsområdet som typisk har en ubegrenset varighet og ellers inneholder andre forpliktelser enn en tildeling av midler, for eksempel varige rammeavtaler med FN-organisasjoner eller andre organisasjoner. Slike avtaler regnes ikke som bistandsavtaler men som ordinære folkerettslige avtaler som må inngås i samsvar med prosedyren som er beskrevet i denne veiledningen.

Utenriksdepartementet har utarbeidet en revidert håndbok for tilskuddsforvaltning 2013, Grant Management Manual.

De inngåtte bistandsavtalene blir forelagt Stortinget i det årlige bistandsforelegget, som er et annet enn det årlige traktatforelegget som omfatter de øvrige folkerettslige avtalene.

3 Forhandlinger om folkerettslige avtaler

3.1 Generelt

Tekstene til folkerettslige avtaler blir som regel fastlagt gjennom forhandlinger.

Fra FNs første generalforsamling i 1945 *Foto: FN*

Initiativet til multilaterale forhandlinger kan tas av en enkelt eller flere av de interesserte statene eller internasjonale organisasjonene. Mange folkerettslige avtaler inngås innenfor rammene av en internasjonal organisasjon, for eksempel FN, FNs særorganisasjoner eller Europarådet.

Forhandlinger kan skje både skriftlig og muntlig. Multilaterale forhandlinger skjer i stor utstrekning i forhandlingsmøter, oftest på grunnlag av skriftlige tekstforslag som er sendt partene på forhånd. Bilaterale avtaler forhandles på flere områder uten forhandlingsmøter mellom partene, for eksempel ved utveksling av tekstforslag.

En skriftlig forhandlingsrunde kan avsluttes med et muntlig forhandlingsmøte. Store internasjonale forhandlinger avsluttes gjerne med en større sluttkonferanse eller diplomatkonferanse.

Forhandlingssituasjonen vil variere fra store statspartskonferanser til mindre arbeidsgrupper under allerede inngått konvensjoner. Krav til forberedelser og utredning vil måtte tilpasses den konkrete forhandlingssituasjon.

3.2 Forberedelser til forhandlinger og forhandlingsmandat

For å sikre at avtalen bidrar til det definerte formålet og at norske interesser blir ivaretatt på en best mulig måte i forhandlingene, er det viktig med et grundig forarbeid. De viktigste interessene må identifiseres, og det må vurderes hvordan disse best kan ivaretas i forhandlingene og forhandlingsresultatet. Det er relevant å legge vekt på overordnede politiske målsettinger, utenrikspolitiske hensyn, næringsinteresser m.m.

Før forhandlingene starter skal ansvarlig fagdepartement i nødvendig utstrekning klarlegge økonomiske, administrative og andre vesentlige følger av avtalen. Det er viktig at dette gjøres tidlig i prosessen, slik at alternative løsninger og ulike mulige forhandlingsresultater kan tas i betraktning. Representanter for berørte interesser, både offentlige og private, bør trekkes inn i forarbeidet så tidlig som mulig, og gis anledning til å gi innspill innen en rimelig frist. Som eksempel på berørte interesser kan nevnes næringslivsorganisasjoner eller interesseorganisasjoner i relasjon til avtaler om handelsspørsmål. Generelt må omfanget av klarlegging og høring vurderes i forhold til behovet i den konkrete forhandlingssituasjon.

Før forhandlingene om en folkerettslig avtale starter skal ansvarlig departement innhente synspunkter fra berørte departementer og underliggende organer. Hvert fagdepartement er ansvarlig for å innhente synspunkter fra egne underliggende organer. I noen tilfeller konsulterer eller orienterer regjeringen Stortingets organer før forhandlingsmandatet endelig fastsettes, se pkt. 4.5 om utredning av konsekvensene av en avtale.

3.3 Skriftlig forhandlingsmandat og r-notat

Før viktige forhandlinger må norske målsettinger og posisjoner nedfelles skriftlig i et mandat eller en instruks. Normalt er det ledelsen i det aktuelle departementet som fastsetter mandatet eller instruksen. Særlig viktige mandater eller instrukser fastsettes ved kongelig resolusjon i statsråd, jf. Grl. § 28. I politisk viktige saker må innholdet i et forhandlingsmandat eller instruks, herunder sentrale norske målsettinger og posisjoner, klareres gjennom regjeringsnotat (r-notat). For eksempel gjelder dette dersom avtalen trolig vil kreve samtykke fra Stortinget, men dette vil også kunne tenkes i andre viktige saker. Forhandlingsmandat eller instruks kan også avklares gjennom r-notat der det foreligger politisk eller faglig uenighet om norske posisjoner mellom to eller flere departementer. Felles r-notater benyttes dersom flere enn ett departement er vesentlig berørt av forhandlingene.

Når det gjelder hvilke saker det må fremmes regjeringsnotat om og utformingen av slike, vises det til heftet *Om r-konferanser*, se pkt. 1.2 ovenfor.

Fra FNs generalforsamling 2013

Et forhandlingsmandat eller en forhandlingsinstruks må fastsettes med den nødvendige fleksibilitet ettersom forhandlingene kan utvikle seg annerledes enn opprinnelig antatt.

Før forhandlinger starter opp bør Utenriksdepartementet konsulteres dersom saken reiser utenrikspolitiske eller prinsipielle folkerettslige spørsmål av betydning. Utenriksdepartementet vil etter forespørsel så langt det er mulig også kunne bistå under forhandlinger og i vurderingen av folkerettlige og utenrikspolitiske spørsmål.

3.4 Spesielt om intern organisering av større forhandlingsprosesser

Dersom avtalen berører flere departementers fagområder, må norske synspunkter samordnes for å sikre et best mulig resultat. Inngåelse av folkerettslige avtaler inngår i utenriksministerens konstitusjonelle ansvar, og hovedansvaret for forhandlinger og delegasjonsledelse har tradisjonelt

ligget til Utenriksdepartementet. Imidlertid har faglige og andre hensyn i økende grad medført at fagdepartementer selv får ansvaret for forhandlingene eller delegasjonsledelsen.

Hvordan forhandlingene bør organiseres avhenger av deres omfang og kompleksiteten i det avtalen skal omfatte. Mindre omfattende forhandlinger, som bare berører et enkelt departements fagområde, krever stort sett ikke et eget forhandlingsoppsett med undergrupper o.l.

Ved meget omfattende forhandlingsprosesser vil ofte selve forhandlingene være oppdelt i særskilte *forhandlingsgrupper* (undergrupper) for de enkelte temaer, underlagt en forhandlingskomité, jf. for eksempel forhandlingene om EØS-avtalen, EU-medlemskap og WTO-forhandlingene. I slike tilfeller er det vanlig å ha en sjefsforhandler for selve forhandlingsprosessen, støttet av forhandlingsledere for hver enkelt undergruppe. Der fagansvaret for temaet i en undergruppe ligger til et annet departement enn det koordinerende departementet, må det vurderes om forhandlingsleder for den undergruppen skal være fra det koordinerende departementet eller fra det departementet som har fagansvar for temaet i undergruppen. Organisasjonsstrukturen bør i slike saker nedfelles skriftlig.

Koordineringen av norske posisjoner og fremdriften i gruppene vil normalt være gjenstand for behandling i *interdepartementale utvalg*, hvor alle berørte departementer er representert. Slike interdepartementale utvalg kan behandle hele forhandlingsprosessen, eller være opprettet for arbeidet i en enkelt undergruppe.

Forhandlingsledelsen kan også legges til et *interdepartementalt prosjekt,* med en prosjektledelse som kan trekke på personell i flere departementer. Dette kan være egnet der det er snakk om meget store forhandlinger, slik som de pågående WTO-forhandlingene.

De fleste avtaler berører organisasjoner eller sektorinteresser. For større forhandlinger vil det ofte opprettes *referansegrupper* hvor næringsorganisasjoner, fagorganisasjoner og ideelle organisasjoner deltar. Ved mindre forhandlinger hvor berørte grupperinger eller næringsliv er klarere avgrenset, vil det være normalt med *orienteringsmøter ad hoc* for dem det gjelder. Fagdepartementet forventes å ha en prosess som sikrer utveksling av

informasjon og synspunkter med berørte interesser i Norge, dog slik at integriteten til forhandlingsprosessen ikke kompromitteres.

Deltakerne i en forhandlingsdelegasjon representerer Norge som stat. Norske myndigheter kan oppnevne personer utenfor det offentlige til en forhandlingsdelegasjon, men dette skjer kun unntaksvis. Slike personer vil, dersom de oppnevnes, representere Norge som stat og ikke sin organisasjon eller institusjon. Deltakelse av slike personer i forhandlingsdelegasjoner bør derfor begrenses til særtilfeller, og slik at de har status som «rådgivere», dvs. slik at personene som fører ordet ved forhandlingsbordet er fra et statlig organ.

3.5 Oppnevning av formelle forhandlingsdelegasjoner

Oppnevning av formelle forhandlingsdelegasjoner er kun aktuelt ved større forhandlinger. Utviklingen har ført til at fagdepartementer i større grad enn før får ansvaret for fremforhandling av folkerettslige avtaler. Dersom det er klart at fagansvaret for en avtale ligger under ett fagdepartement, kan dette selv stå for oppnevning av forhandlingsdelegasjon og meddele navn og titler på medlemmene i forhandlingsdelegasjonen direkte til arrangøren. Ved mindre viktige bilaterale eller multilaterale forhandlinger, ved løpende samarbeid i arbeidsgrupper eller lignende, vil det ikke være naturlig å oppnevne formelle forhandlingsdelegasjoner.

Før formell oppnevning av forhandlingsdelegasjon til større forhandlinger, utpeker de berørte departementer eller underliggende organer sine representanter i forhandlingsdelegasjonen. Den skal settes sammen slik at den best kan ivareta norske interesser under forhandlingene.

Lov 9. juni 1978 nr. 45 om likestilling mellom kjønnene (likestillingsloven) § 21 gjelder for oppnevning av forhandlingsdelegasjoner.

Formell oppnevning av norske delegasjoner til forhandlinger om viktige folkerettslige avtaler skjer ved kongelig resolusjon fremmet av Utenriksdepartementet, hvis oppnevningen anses som en sak av viktighet, jf. Grunnlovens § 28. Oppnevning av mindre viktige forhandlingsdelegasjoner skjer ved departementsvedtak i Utenriksdepartementet dersom det er nødvendig med skriftlig forhandlingsfullmakt undertegnet av utenriksministeren.

Maleriet av Per Krohg i salen til FNs sikkerhetsråd er en gave fra Norge

Foto: FN/Lois Conner

Retningslinjene *Om statsråd*, se pkt. 1.2, gir veiledning om utformingen av kongelige resolusjoner. En kongelig resolusjon om oppnevning av forhandlingsdelegasjon bør gi en generell beskrivelse av den sak som det skal forhandles om og evt. redegjøre kort for det mandat som skal legges til grunn for forhandlingene. Videre skal det foreslås oppnevnt en leder og eventuelt en nestleder, samt øvrige medlemmer av forhandlingsdelegasjonen. Også stillingstittel og ansettelsessted skal opplyses, samt hvem som skal bære kostnadene knyttet til forhandlingene. Som en klar hovedregel skal de departementer og andre institusjoner som deltar, dekke utgiftene til egne representanter i forhandlingene. Spesielt dersom forhandlingene forventes å trekke i langdrag kan det vurderes å inkludere i resolusjonen en

fullmakt til koordinerende departement til å supplere delegasjonen eller oppnevne erstatningsmedlemmer ved departementsvedtak.

3.6 Formell forhandlingsfullmakt undertegnet av utenriksministeren

Ved større multilaterale forhandlinger kreves det normalt forhandlingsfullmakt (akkreditiv) undertegnet av utenriksministeren. En forhandlingsfullmakt undertegnet av utenriksministeren har folkerettslige legitimasjonsvirkninger, og en slik fullmakt er folkerettslig avklarende med hensyn til hvem som har adgang til å representere en stat i forhandlingene.

Ved forhandlinger innenfor rammen av en internasjonal organisasjon foreligger i enkelte tilfelle stående fullmakter. En bør likevel være oppmerksom på at det kan forekomme forhandlinger som fysisk avholdes i lokalene til en internasjonal organisasjon, uten at møtene er ledd i denne organisasjonens egen virksomhet. Det kan i så fall medføre at fullmakter til å opptre i sistnevnte organisasjon er uten virkning i slike forhandlinger. Derfor kreves egne fullmaktsbrev fra utenriksministeren eksempelvis til delegasjoner knyttet til statspartsmøter under FNs havrettskonvensjon eller Den internasjonale straffedomstol, selv om møtene fysisk avholdes i FN.

Vanligvis kreves det skriftlig forhandlingsfullmakt ved større sluttkonferanser og diplomatkonferanser. Ofte vil det fremgå av den skriftlige invitasjonen til forhandlingene at det er nødvendig med særlig forhandlingsfullmakt undertegnet av utenriksministeren. Hvis man er usikker på om det i et internasjonalt forhandlingsmøte er påkrevd med skriftlig forhandlingsfullmakt undertegnet av utenriksministeren, kan spørsmålet avklares særskilt med arrangøren på forhånd.

Ved bilaterale forhandlinger og forhandlinger mellom de nordiske land er det vanlig at den diplomatiske stasjonen på stedet (ambassade eller delegasjon), eventuelt det ansvarlige departement direkte, meddeler navn og titler på medlemmene i forhandlingsdelegasjonen til forhandlingsarrangøren. Da anses slik meddelelse som tilstrekkelig bekreftelse på fullmakt til å forhandle.

Det er viktig å få avklart i god tid før forhandlingene starter om det er nødvendig med formell forhandlingsfullmakt, da det tar noe tid å få utarbeidet en slik fullmakt. Skriftlig forhandlingsfullmakt utarbeides i Utenriksdepartementet og undertegnes av utenriksministeren. Slike fullmakter bør bestilles minst tre uker i forveien.

En forhandlingsfullmakt undertegnet av utenriksministeren sendes til forhandlingsarrangøren før forhandlingene starter. I enkelte tilfeller kan den medbringes til det første forhandlingsmøtet.

Som oftest skrives forhandlingsfullmakten på engelsk. En slik fullmakt inneholder vanligvis navn og tittel på de norske delegatene med angivelse av hvem som er leder og eventuelt nestleder for delegasjonen.

En skriftlig forhandlingsfullmakt gir fullmakt til å delta i vedtakelsen av en tekst til en folkerettslig avtale samt å parafere teksten i samsvar med gjeldende forhandlingsmandat. Den gir derimot ikke fullmakt til å *undertegne* avtalen. Undertegning krever egen undertegningsfullmakt, se pkt. 4.2.2 nedenfor og eksempelsamlingen.

3.7 Særlig om forholdet til Stortinget

For å sikre et bredest mulig politisk grunnlag for norske posisjoner i forhandlinger om folkerettslige avtaler, vil det i enkelte saker være aktuelt for regjeringen å orientere eller konsultere Stortingets organer om forestående eller pågående forhandlinger. Dette gjøres særlig i viktige utenriks- og handelspolitiske spørsmål. Også regjeringens informasjonsplikt overfor Stortinget kan tilsi dette. Slik informasjon eller konsultasjon kan gis eller gjennomføres på ulike måter, og er noe annet enn den konstitusjonelle plikten til innhenting av Stortingets samtykke til inngåelse av visse avtaletyper, se pkt. 4.8.

Mange folkerettslige avtaler blir fremforhandlet i Europarådet *Foto: © Council of Europe*

I Stortingets forretningsorden, om den utvidede utenriks- og forsvarskomité § 16 andre ledd, heter det: «Den utvidete utenriks- og forsvarskomité har til oppgave å drøfte med regjeringen viktige spørsmål vedrørende utenrikspolitikk, handelspolitikk, sikkerhetspolitikk og beredskap, herunder terrorberedskap. Slik drøftelse bør finne sted før viktige beslutninger fattes. I særlige tilfeller kan komiteen avgi innstilling til Stortinget.»

Den utvidete utenriks- og forsvarskomité (DUFK) består av de ordinære medlemmene av utenriks- og forsvarskomiteen, Stortingets president og lederne i partigruppene (med mindre de allerede er medlemmer av komiteen). I komiteen kan utenriksministeren be om komiteens tilslutning til regjeringens forhandlingsopplegg. Enkelte ganger informeres det om forhandlingenes gang. Behandling for DUFK muliggjør fortrolighet i drøftelsene.

For regjeringens konsultasjoner med Stortingets organer om saker som gjelder EØS-avtalen, herunder endring av EØS-avtalen, vises det til egne retningslinjer for behandlingen av EØS-saker, jf. pkt. 1.2 (side 10).

Regjeringen kan også informere Stortinget om en forhandlingsprosess gjennom en stortingsmelding (Meld. St.). Utarbeidelse av stortingsmeldinger er tid- og ressurskrevende. Det kan være aktuelt å benytte en slik tilnærming i særlige tilfeller der det dreier seg om folkerettslige avtaler av svært stor betydning for Norge. Det vises for eksempel til Stortingsmelding nr. 40 (1993–1994) Om medlemskap i Den europeiske union. Ellers vises for eksempel til Stortingsmelding nr. 23 (2005–2006) Om gjennomføring av europapolitikken og Stortingets behandling av denne, der man har gått inn for økt bruk av stortingsmeldinger for å orientere Stortinget på et tidlig tidspunkt om forslag til rettsakter, EU-programmer og grønn- og hvitebøker som er aktuelle for Norge.

Informasjon om planlagte eller pågående avtaleforhandlinger vil også kunne gis Stortinget gjennom de utenrikspolitiske redegjørelsene utenriksministeren gir.

Stortinget vil på sin side gjennom etablerte ordninger kunne motta nærmere informasjon og stille spørsmål om pågående forhandlingsprosesser, for eksempel gjennom Stortingets spørretime, muntlig spørretime, skriftlige spørsmål og interpellasjoner.

Siden norske interesser lett kan bli skadelidende dersom forhandlingsmandatet eller bunnlinjene i de norske forhandlingsposisjonene blir kjent, må fortrolig informasjon til Stortingets organer om disse og andre sider ved forhandlingene begrenses til de lukkede møter i Den utvidede utenriks- og forsvarskomité.

3.8 Selve forhandlingene

Forhandlerne skal forholde seg til mandatet og eventuelt spesielle instrukser. Når forhandlingene tilsier det, må de holde nær kontakt med eget departement og eventuelt Utenriksdepartementet og andre berørte departementer. Forhandlernes oppgave er å søke å få størst mulig gjennomslag for norske interesser i forhandlingene, i tråd med det mandat eller de instrukser som ligger til grunn for forhandlingene. Ofte må de innhente nye instrukser som følge av forhandlingenes gang.

Thorbjørn Jagland har vært generalsekretær i Europarådet siden 2009

Foto: © Council of Europe

Ved multilaterale forhandlinger vil det kunne ha stor betydning å være fortrolig med konferansens eller den internasjonale organisasjons prosedyreregler. Dette gjelder særlig i forhandlingenes sluttfase, der saksbehandlingsreglene kan få betydning for tidspunktet for formell behandling eller bestemmelse av tidsrekkefølgen for tekstforslag eller andre forhandlingsutspill.

Forhandlerne bør søke å avklare blant annet følgende (listen er ikke uttømmende, men må tilpasses den konkrete forhandlingssituasjon):

- om teksten som utgjør forhandlingsresultatet skal være rettslig bindende eller ikke.

- om avtalens substans er i tråd med norske interesser og forhandlingsmandatet.

- om denne substansen er klart reflektert i de materielle bestemmelsene, slik at fremtidig tolkningstvil i størst mulig utstrekning kan unngås.

- om avtalens begrepsbruk og regelutforming bidrar til harmoni og konsekvens i forhold til andre folkerettslige forpliktelser, og ikke danner grunnlag for motstrid.

- om det eventuelt er andre og bedre alternativer til å løse definerte problemstillinger, oppnå definerte mål og oppfylle norske interesser.

- om avtalen vil kreve endringer i norsk lov og om slike endringer vil være ønskelige.

- avtalens økonomiske og administrative konsekvenser ved norsk gjennomføring.

- om avtalen bør ha tvisteløsningsbestemmelser og hvordan de eventuelt bør utformes.

- om det er hensiktsmessig med andre former for oppfølgingsmekanismer, slik som rapporteringsordninger og opprettelse av ekspertkomiteer og hvilken kompetanse slike komiteer eller ordninger bør ha.

- hvordan og på hvilke vilkår avtalen skal tre i kraft, og hvordan den skal tre i kraft for den enkelte part.

- om en oppsigelsesadgang er i norsk interesse og hvordan den i tilfelle bør utformes.

- om adgang til forbehold eller forbud mot forbehold er i norsk interesse og hvordan slike bestemmelser i tilfelle bør utformes.

- om Norge bør eller må avgi erklæringer (for eksempel om unntak for visse deler av norsk territorium).

- hvilket eller hvilke språk i avtalen som skal være autoritative (dvs. det som skal legges til grunn ved tolkningstvil hvis avtalen inngås på flere språk).

- om ytterligere redaksjonell bearbeidelse er nødvendig for å fremme enhetlige autentiske språkversjoner, da disse har lik rettslig gyldighet. Dette bidrar også til å forklare den særlige betydningen av redaksjonskomiteen (*drafting committee*) i multilaterale avtalekonferanser. I bilaterale avtaleforhandlinger kan det derimot på norsk side være behov for en egen språklig gjennomgang, eventuelt med innleie av profesjonell oversetter, for å vurdere samsvar mellom tekstversjonene.

Forhandlerne bør søke råd i Utenriksdepartementet så tidlig som mulig hvis det reiser seg spørsmål av prinsipiell folkerettslig eller utenrikspolitisk betydning. Dette er viktig for å kunne ha tid til å vurdere eventuelle konsekvenser for Norge av nye forslag og samordne norske posisjoner. Utenriksdepartementets rettsavdeling vil også kunne gi traktattekniske vurderinger og råd under forhandlingene, blant annet råd om utforming av norske tekstforslag.

3.9 Vedtakelse av teksten til en folkerettslig avtale

Ved forhandlingenes avslutning skal teksten som utgjør forhandlingsresultatet «fryses» ved en formell vedtakelse av den eller de endelige tekstversjonene. Dette er av stor praktisk betydning, også i lys av at man ofte forhandler på et arbeidsspråk som ikke er partenes eget språk, og en rekke ulike tekstforslag og justeringer kan ha vært fremmet, inkludert i forhandlingenes siste innspurt.

I bilaterale avtaleforhandlinger skjer slik vedtakelse som regel ved at forhandlingslederne paraferer utkastet, det vil si påfører sine initialer nederst på alle sider på sluttdokumentet (evt. dokumentene hvis det vedtas flere språkversjoner).

Parafering av den ferdigforhandlede teksten (eller tekstene hvis det foreligger flere språkversjoner) er mest aktuelt ved bilaterale forhandlinger, men også ved multilaterale forhandlinger mellom få stater. Parafering er med andre ord

Fra vedtakelsen av statuttene til den internasjonale straffedomstol i Roma 1998

Foto: © ICC-CPI

en formell bekreftelse på at det foreligger en fremforhandlet tekst, uten at paraferingen innebærer rettslige forpliktelser for partene. Det gjelder ikke noe formelt krav om at en ferdigforhandlet tekst må paraferes, og partene kan fritt velge andre måter for å bekrefte hva som er den endelige forhandlingsteksten. Til tross for mulighet for etterfølgende bekreftelse pr. e-post mellom forhandlingsledere, vil samtidig parafering av tekster ha den fordel at denne i ettertid avskjærer enhver mulighet for spørsmål eller mulige misforståelser om hvilken eller hvilke tekstversjoner som faktisk ble ferdigstilt.

I større multilaterale forhandlinger vil den endelige vedtakelsen av avtaleteksten(e) ofte skje ved et plenarvedtak. Et slikt vedtak kan skje uten votering (konsensusvedtak) eller ved avstemning. I tilfelle avstemning vil det ofte kreves minst 2/3 flertall for å vedta teksten(e), men dette vil kunne variere avhengig av avstemningsbestemmelsene i prosedyrereglene for

forhandlingene. I større multilaterale forhandlinger kan den ferdige teksten så bli inntatt i en sluttprotokoll, som undertegnes av lederen for hver stats delegasjon.

Parafering av teksten(e) er av naturlige grunner upraktisk ved multilaterale forhandlinger. Der vil sluttversjonenes formelle notoritet normalt sikres ved at konferansens sekretariat deler ut den eller de endelige tekster, og ved at disse inkluderes i en sluttprotokoll. Ofte vil en slik sluttprotokoll (*sluttakten*) formelt bli forelagt for de forhandlende statenes delegasjonsledere for deres undertegning.

Hvis forhandlingsresultatet ikke ligger innenfor forhandlingsmandatet eller forhandlingsinstruksen, må det innhentes ny instruks før teksten kan endelig vedtas eller paraferes. Det må vurderes i hvert enkelt tilfelle på hvilket nivå instruksen skal forankres.

4 Inngåelse av folkerettslige avtaler

4.1 Generelt

En stats samtykke til å bli rettslig bundet av en folkerettslig avtale kan blant annet gis ved undertegning, ratifikasjon, godkjennelse, tiltredelse eller noteveksling, eller på enhver annen måte det er enighet om, jf. Wien-konvensjonen artikkel 11. Et eksempel på en slik annen måte er meddelelse i form av note til den annen part i en bilateral avtale eller depositar for en multilateral avtale om at de interne vilkår for ikrafttredelse er oppfylt.

Uttrykket *inngåelse* av en folkerettslig avtale er en fellesbetegnelse som dekker alle måter å samtykke til å bli bundet på.

Hvilke skritt som skal til for at avtalen blir bindende for en part følger normalt av avtaleteksten. Enkelte folkerettslige avtaler blir rettslig bindende ved undertegning. De fleste avtaler blir imidlertid først rettslig bindende etter undertegning, med senere ratifikasjon eller godkjenning, eventuelt bekreftelse ved noteveksling. Inngåelse av en folkerettslig avtale foregår derfor ofte i to ledd.

4.2 Undertegning

4.2.1 Generelt om undertegning

Selv om en folkerettslig avtale ofte ikke blir bindende ved undertegning, utgjør undertegning en intensjonserklæring om senere ratifikasjon eller godkjennelse. Videre utløser undertegning en forpliktelse overfor de øvrige kontraherende stater om å avstå fra handlinger som undergraver selve avtalens formål og hensikt, jf. prinsippet i Wien-konvensjonen artikkel 18 (a).

Datoen for undertegning er ofte avtalens dato. Internasjonale organisasjoners traktatdatabaser registrerer ofte avtaler etter undertegningsdato. Noen multilaterale avtaler er imidlertid datert den datoen de ble vedtatt eller åpnet for undertegning. Multilaterale avtaler kan være åpne for undertegning i et visst tidsrom. Stater kan da undertegne avtalen på forskjellige tidspunkt.

4.2.2 Undertegningsfullmakt fra utenriksministeren

For at andre kontraherende stater skal kunne stole på at den som undertegner for Norge er gitt myndighet til dette, skal det utferdiges en skriftlig undertegningsfullmakt som overleveres den annen part ved undertegning av bilateral avtaler eller depositaren ved undertegning av multilaterale avtaler.

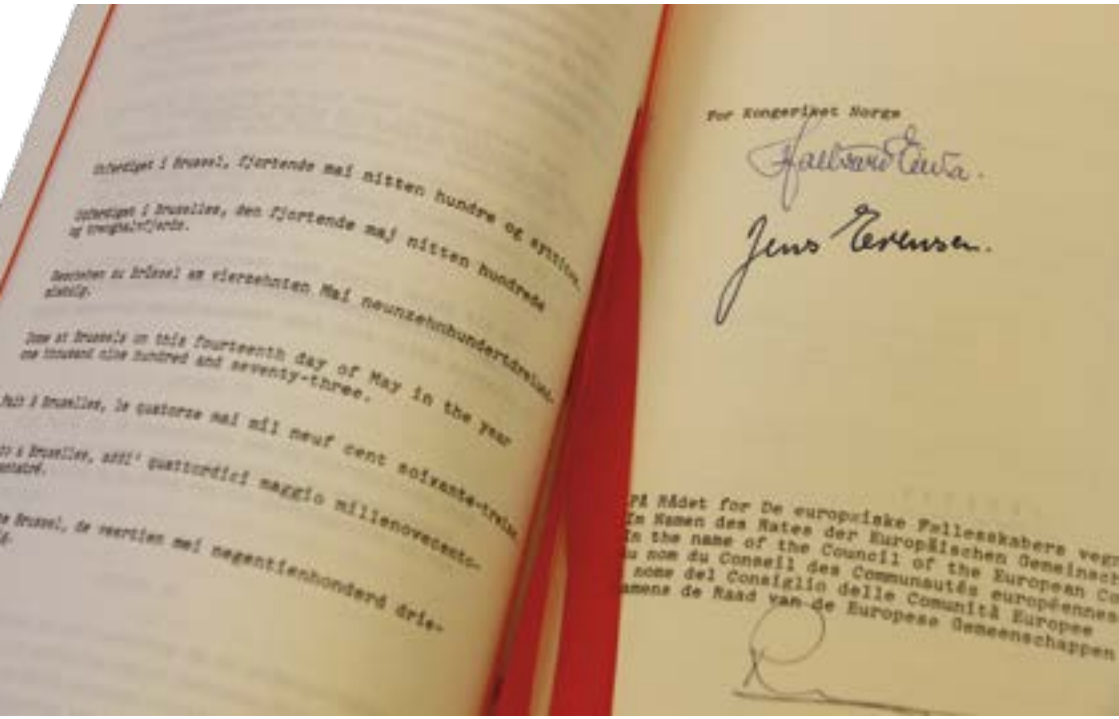

Den undertegnede frihandelsavtalen med EF av 14. mai 1973 – avtalen gjelder fremdeles i visse relasjoner mellom Norge og EU

Norsk avtalemappe

Dersom H.M. Kongen, statsministeren eller utenriksministeren skal undertegne avtalen, er det etter folkeretten ikke behov for særskilt undertegningsfullmakt. De anses i kraft av sin stilling som legitimert til rettslig å forplikte staten. Derimot kan ingen andre, heller ikke statsråder, undertegne en folkerettslig avtale på Norges vegne uten en skriftlig undertegningsfullmakt fra utenriksministeren.

Undertegningsfullmakten undertegnes som regel av utenriksministeren, og utferdiges av Utenriksdepartementet etter at beslutning om undertegning er truffet. Undertegningsfullmakten skal angi den avtale som skal undertegnes og navnet på den person som gis fullmakt til å undertegne. Dersom Norge ved undertegningen skal ta forbehold om etterfølgende ratifikasjon eller godkjennelse, skal dette fremgå av undertegningsfullmakten. Eventuelle andre forbehold og erklæringer skal også noen ganger nevnes i fullmakten.

Undertegningsfullmakten skrives på norsk dersom avtalen inngås på norsk eller det er en nordisk avtale som skal undertegnes. Undertegningsfullmakten skrives på engelsk dersom avtalen er forhandlet på engelsk eller engelsk er ett av avtalens autentiske språk. Hvis engelsk ikke er et av avtalens språk, skrives fullmakten på norsk. Hvis motparten ikke forstår norsk, kan undertegningsfullmakten skrives på engelsk, evt. på fransk som er det opprinnelige diplomatspråket.

Undertegningsfullmakten dateres etter praksis normalt med inngåelsesvedtakets dato, og ikke med utferdigelsesdatoen.

I, the undersigned, Jonas Gahr STØRE, Minister of Foreign Affairs of Norway, hereby authorise and empower Ms Helga PEDERSEN, Minister of Fisheries and Coastal Affairs of Norway, to sign a *Free Trade Agreement between the EFTA States and the Republic of Korea and an Agricultural Protocol between the Kingdom of Norway and the Republic of Korea.*

Oslo, on this second day of December
Two Thousand and Five

Norsk undertegningsfullmakt

Undertegningsfullmakt benyttes i henhold til praksis ikke for avtaler som inngås ved noteveksling.

4.2.3 Praktisk veiledning for innbinding og undertegning av bilaterale avtaler

Det må legges inn god tid til ferdigstillelse av avtaletekster og avtalemappe i forbindelse med undertegning av bilaterale avtaler. Representanter for de stater som skal undertegne, bør møtes før innbinding og undertegning for sammen å gjennomgå avtaletekstene. De forskjellige språkversjoner må også nøye være gjennomgått på forhånd, eventuelt av profesjonell translatør i dialog med fagekspertise.

Det fremgår av avtalen selv hvilke språk den skal inngås på. I henhold til internasjonal praksis skal de avtaletekstene som undertegnes alterneres. Alternering i norsk favør betyr at Norge benevnes først i overskriften, i første avsnitt og at den norske undertegningsrubrikken skal stå til venstre. Norsk skal listes opp først hvis avtalen skal inngås på flere språk m.m. Hvis en avtale skal inngås på bare ett språk, skal teksten bindes inn i den norske avtalemappen med alternering i norsk favør. Dersom avtalen skal inngås på to eller flere språk, skal alle språkversjonene bindes inn i den norske mappen, og alle tekstene skal alterneres i norsk favør. Norsk tekst skal ligge først i den norske mappen, deretter det andre landets nasjonale språk og til slutt andre offisielle språkversjoner.

For **nordiske avtaler** er det utviklet en egen praksis som går ut på at språkversjonene ikke alterneres, men at landene listes opp alfabetisk. Nordiske avtaler undertegnes vanligvis også bare i ett eksemplar inneholdende alle språkversjoner og én undertegningsside med rubrikker for alle lands underskrifter.

Ved undertegning av bilaterale avtaler binder hvert land inn sin egen avtalemappe, i motsetning til en multilateral avtale som bindes inn i ett felles eksemplar for alle.

Avtaleteksten(e) som skal bindes inn i den norske avtalemappen, skal skrives ut på norsk traktatpapir (Alvøen 4000) med en marg på minst 3,5 cm. Avtaleteksten bindes deretter inn i en spesiell norsk avtalemappe i rødt skinn med riksvåpen og knyttes sammen med en silkesnor i rødt, hvitt og blått. Se fremgangsmåte for praktisk innbinding side 85.

Fagdepartementene må sørge for innbinding av egne bilaterale avtaler før undertegning. Avtalemapper med utstyr fås i Serviceavdelingen i Utenriksdepartementet. Serviceavdelingen kan også være behjelpelig med å binde inn avtaler, etter at fagdepartementet har trykket ut teksten på traktatpapir.

Unntaksvis blir avtalemapper forseglet med loddsegl før undertegning. Dette gjøres ved at silkesnoren som binder avtaleteksten sammen, lakkes fast til innsiden av permens bakerste omslagsside og påføres segl. Alternativt forsegles avtalen etter undertegning. I den norske originalen skal det norske seglet settes på venstre side og den annen parts på høyre side. I den annen parts original påføres seglene i omvendt rekkefølge. Se fremgangsmåte for innbinding side 89.

4.2.4 Praktisk fremgangsmåte ved undertegningsseremonien (for bilaterale avtaler)

Undertegningsseremonier for bilaterale avtaler kan være mer eller mindre høytidelig arrangert. Undertegningen av bilaterale avtaler kan inngå som et element i et større møte med mange deltakere og eventuelt presse til stede, eller være arrangert som en egen seremoni for den konkrete avtalen med få deltakere.

Undertegningsfullmakten må overleveres motparten før undertegning. Norsk avtalemappe til venstre med undertegningsfullmakt

En internasjonal praksis har utviklet seg for hvordan bilaterale undertegningsseremonier gjennomføres:

- Avtalemappene legges ved siden av hverandre på bordet som benyttes for undertegningen. Verten skal ha gjesten på sin høyre side. Bordflagg kan eventuelt benyttes. Tradisjonelt har fyllepenn med sort blekk blitt benyttet, men det er også mulig å benytte finere kulepenner. Det er vanlig at hvert land har sin medhjelper som bistår ved undertegningen. (Det er gunstig at vedkommende har reservepenn klar). Medhjelperen skal peke på det stedet signaturen skal påføres. De sidene hvor signaturene

Artikkel 8

Denne overenskomst er gjenstand for ratifikasjon og trer i kraft den 30. dag etter at ratifikasjonsdokumentene er utvekslet.

Utferdiget i Murmansk den 15. september 2010 i to eksemplarer på norsk og russisk, med samme gyldighet for begge tekster.

For Kongeriket Norge **For Den Russiske Føderasjon**

Datoen kan forhåndsutfylles i avtalemappen med trykte bokstaver, men kan også påføres for hånd ved undertegningen

Bordflagg kan benyttes ved undertegningsseremonier

skal påføres kan merkes på forhånd ved hjelp av «gule lapper» o.l. for lettere å finne riktige sider hvis mappene blir lukket.

- Undertegningsfullmaktene må utveksles før selve undertegningen starter. Den norske undertegningsfullmakten i original må overleveres motparten og omvendt. Motpartens undertegningsfullmakt skal beholdes og deretter legges i den norske avtalemappen for oppbevaring i ettertid.

- Den person som skal undertegne for Norge begynner med å undertegne eget eksemplar først, det vil si avtaletekstene i den norske avtalemappen. Vedkommende skal undertegne alle språkversjonene som er bundet inn i den norske mappen i innbundet rekkefølge. Hvis avtaletekstene som inngår i den norske mappen er alternert i norsk favør, skal vedkommende normalt skrive sin signatur til venstre i alle språkversjonene. Sted og

Undertegningsseremonien avsluttes med et håndtrykk og tilbakelevering av mappene

dato skal også fylles inn i alle språkversjoner, hvis dette ikke er forhåndsutfylt (motpartens representant fyller ut sted og dato på eget språk).

- For ordens skyld nevnes at avtalen ved undertegning ikke skal paraferes ved påføring av initialer på hver side av avtaleteksten.

- Etter at de som undertegner har undertegnet tekstene i sine egne avtalemapper, utveksler medhjelperne avtalemappene bak dem som skal undertegne, mens de sistnevnte blir sittende. Den norske representanten undertegner så motpartens avtalemappe på samme måte som beskrevet ovenfor. Den norske representanten vil i motpartens mappe som regel da undertegne til høyre i alle språkversjoner, forutsatt at tekstene er korrekt alternert.

- Etter at begge avtalemapper er undertegnet, reiser de som har undertegnet seg og bytter avtalemapper slik at **partene står tilbake med sin egen avtalemappe.** Seremonien avsluttes med et håndtrykk.

- Avhengig av ønskene til de som har undertegnet, leverer de avtalemappene til medhjelperne eller holder på disse selv når håndtrykk utveksles.

Original avtalemappe skal etter undertegning sammen med motpartens undertegningsfullmakt sendes Utenriksdepartementet for oppbevaring i traktatarkivet.

4.2.5 Hvem kan undertegne en folkerettslig avtale på vegne av Norge?

Ofte blir det reist spørsmål om hvem som kan undertegne en folkerettslig avtale på vegne av Norge, og hvilket politisk nivå eller embetsnivå denne personen må ha.

Det er vanlig praksis at både multilaterale og bilaterale avtaler undertegnes av utenriksministeren hvis han er til stede. Alternativt kan statsministeren undertegne. Hvis ikke en av disse kan undertegne kan avtalen undertegnes av en fagstatsråd eller ambassadør med fullmakt fra utenriksministeren. Det er internasjonal praksis at ambassadører undetegner folkerettslige avtaler på vegne av stater. I ambassadørens fravær kan chargé d'affaires a.i. undertegne. I tillegg til ministre er det også en viss praksis for at folkerettslige avtaler undertegnes av statssekretærer.

Når det gjelder personer i embetsstillinger er ambassadører i en særstilling. Andre embetspersoner med samme eller lavere rang, som ekspedisjonssjefer, undertegner folkerettslige avtaler på vegne av Norge bare i unntakstilfeller.

Ved undertegning av bilaterale avtaler må det avklares eller avtales i forkant med motparten hvilke personer som skal undertegne. Den grunnleggende norm er at de som undertegner på vegne av de to stater, eventuelt for den internasjonale organisasjon, skal være på jevnbyrdig stillingsnivå. Dersom motparten foreslår at avtalen skal undertegnes av en minister, må en

korresponderende minister undertegne på norsk side, evt. ambassadør. Hvis ikke utenriksministeren selv undertegner, kan undertegning skje av en fagstatsråd, statssekretær eller ambassadør, jf. ovenfor.

4.3 Ratifikasjon, godkjennelse, tiltredelse og andre former for inngåelse av folkerettslige avtaler

4.3.1 Ratifikasjon, godkjennelse m.v.

Nærmere veiledning om hvordan sluttbestemmelser i en folkerettslig avtale skal utformes, herunder alternative eksempler på bestemmelser som kan være relevante for avtalens inngåelse, er gitt av FN-sekretariatet i Final Clauses of *Multilateral Treaties – Handbook* (2003). Også denne håndboken er tilgjengelig på internett under <http://treaties.un.org/doc/source/publications/FC/English.pdf>.

Mange folkerettslige avtaler krever i tillegg til undertegning en etterfølgende bekreftelse på statenes samtykke til å bli rettslig bundet av avtalen, f.eks. ratifikasjon eller godkjennelse. En stat kan normalt ikke ratifisere en avtale som den ikke først har undertegnet (se imidlertid pkt. 4.3.2 om tiltredelse). Ratifikasjon er det tradisjonelle begrepet som beskriver den folkerettslige handling som foretas når en stat erklærer å være endelig bundet av en avtale som den tidligere har undertegnet. Tradisjonelt har dette skjedd ved overlevering av et formelt ratifikasjonsdokument fra statsoverhodet. Derfor er ratifikasjonsinstrumentene også i dag normalt utstedt av statsoverhoder, i Norge undertegnet av Kongen etter vedtak i Statsråd.

Godkjennelse eller tiltredelse er andre former for rettslig tilslutning til folkerettslige avtaler. Begrepet tiltredelse er forbeholdt situasjoner der staten ikke på forhånd har undertegnet avtalen – en tiltredelse erstatter derfor vanligvis både undertegning og ratifikasjon.

Det er først etter deponeringen eller utvekslingen av ratifikasjons- eller godkjennelsesdokumentet at Norge bindes av avtalen, og at den folkerettslige virkning kan inntre, forutsatt at avtalen er i kraft eller trer i kraft ved Norges tilslutning. Ofte inneholder avtalen en frist på et visst antall dager etter deponeringen eller utvekslingen, før den trer i kraft.

Når Stortingets samtykke til ratifikasjon eller inngåelse av en avtale er nødvendig, er Stortingets vedtak en forutsetning for at regjeringen skal kunne gjøre avtalen rettslig bindende for Norge. Stortingsvedtak er imidlertid kun et samtykke – en konstitusjonell adgang – for regjeringen til å ratifisere eller inngå avtalen. Stortingets vedtak er i seg selv ikke noe ratifikasjons- eller inngåelsesvedtak. Stortingets vedtak må derfor etterfølges av et regjeringsvedtak om ratifikasjon eller inngåelse.

Etter norsk praksis treffes selve vedtaket om ratifikasjon eller inngåelse ved kongelig resolusjon i statsråd.

Ratifikasjons- eller inngåelsesvedtak er interne beslutninger uten folkerettslig virkning. På grunnlag av den interne beslutningen utstedes ratifikasjons- eller godkjennelsesdokumentet, som deponeres hos den multilaterale avtales depositar eller utveksles med traktatmotparten ved bilaterale avtaler.

Et alternativ til ratifikasjon er meddelelse i form av diplomatisk note til avtalemotparten eller depositaren om at de interne skritt for ikrafttredelse av avtalen er gjennomført på norsk side. Mange bilaterale og nordiske avtaler trer i kraft ved etterfølgende noteveksling. Meddelelsen i form av diplomatisk note anses som kommet fram og får virkning fra motpartens mottaksdato, med mindre noe annet fremgår av avtalen eller omstendighetene for øvrig.

4.3.2 Tiltredelse

Tiltredelse er den folkerettslige handling der en stat erklærer å ville være rettslig bundet av en avtale som den ikke tidligere har undertegnet. Når tiltredelse skal benyttes følger i utgangspunktet av avtalen selv. Stater som ikke har deltatt i forhandlingene om avtalen, kan som regel ikke undertegne den. Det fastsettes vanligvis en fast tidsfrist for undertegning. Stater som ikke har undertegnet avtalen og følgelig heller ikke kan ratifisere denne, kan bli part i avtalen ved tiltredelse dersom avtalen åpner for det.

En rekke multilaterale folkerettslige avtaler er åpne for tiltredelse av alle stater som tidligere ikke har kunnet eller ønsket å bli part i den ved undertegning og ratifikasjon. Andre avtaler inneholder uttrykkelige bestemmelser om at bare visse stater eller kategorier av stater kan tiltre dem. Eventuelt

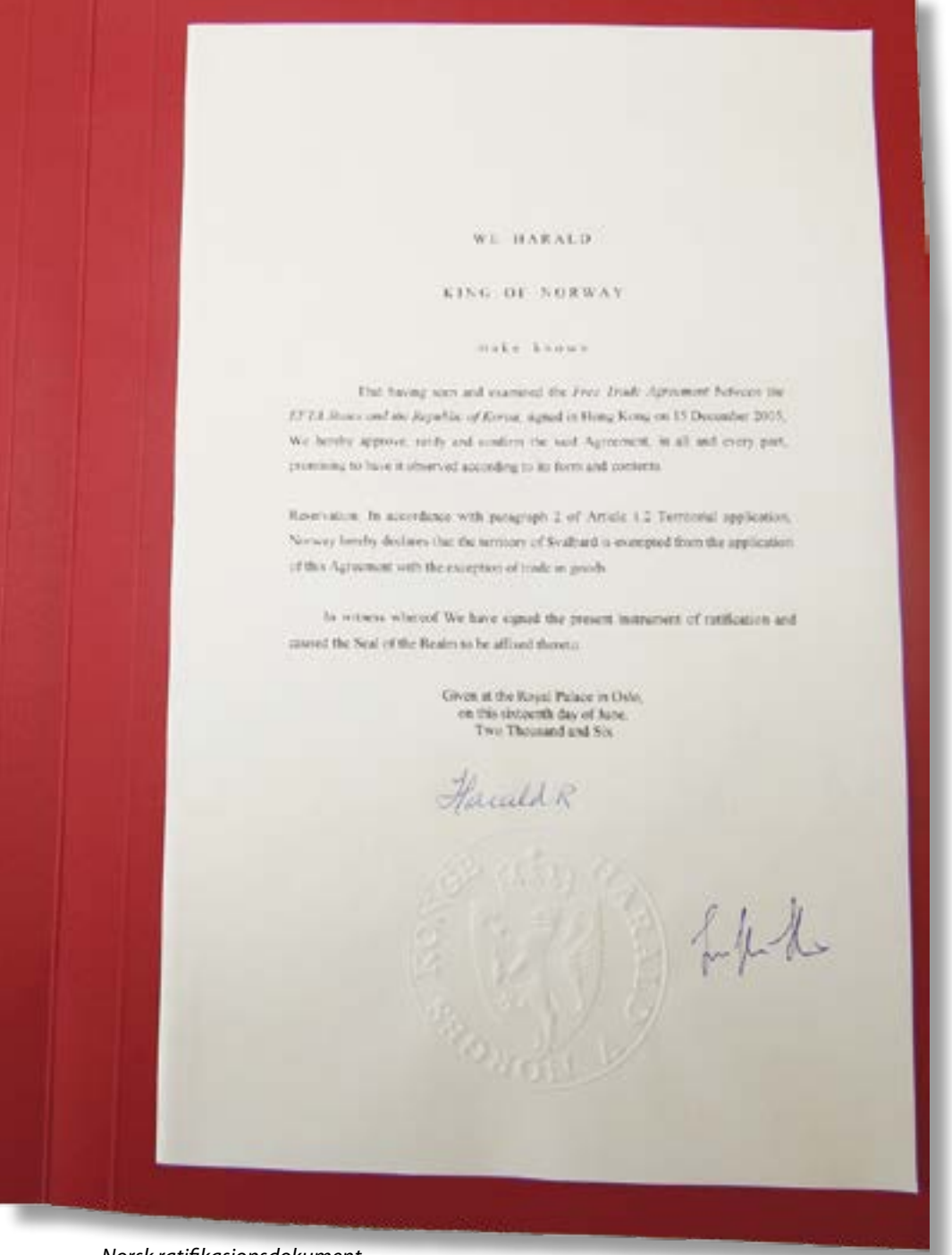

WE HARALD

KING OF NORWAY

make known

That having seen and examined the *Free Trade Agreement* between the *EFTA States and the Republic of Korea*, signed in Hong Kong on 15 December 2005, We hereby approve, ratify and confirm the said Agreement, in all and every part, promising to have it observed according to its form and contents.

Reservation: In accordance with paragraph 2 of Article 12 Territorial application, Norway hereby declares that the territory of Svalbard is exempted from the application of this Agreement with the exception of trade in goods.

In witness whereof We have signed the present instrument of ratification and caused the Seal of the Realm to be affixed thereto.

Given at the Royal Palace in Oslo,
on the sixteenth day of June,
Two Thousand and Six

Harald R

Norsk ratifikasjonsdokument

kan en stat bli invitert av de kontraherende stater (avtalens parter) til å tiltre avtalen.

Ved tiltredelse av en folkerettslig avtale gjelder samme krav til internrettslig inngåelsesprosedyre som når en avtale blir bindende ved ratifikasjon. Dette innebærer at dersom Stortingets samtykke er nødvendig for at Norge skal kunne binde seg til avtalen, må samtykke innhentes før tiltredelse.

4.3.3 Særlig om utforming av ratifikasjons-, godkjennings- og tiltredelsesdokumenter m.v.

Ratifikasjons-, godkjennings- og tiltredelsesdokumenter dateres i henhold til praksis med datoen for kongelig resolusjon. I unntakstilfeller dateres disse dokumentene med avtalens undertegningsdato, dersom avtalen først ble undertegnet etter at beslutning om ratifikasjon, godkjennelse eller tiltredelse ble truffet i statsråd.

Ratifikasjons-, godkjennings- og tiltredelsesdokumenter utferdiges normalt på norsk dersom avtalen er inngått på norsk. Dersom avtalen er inngått på engelsk eller med engelsk som et autentisk språk, utferdiges ratifikasjons-, godkjennings- og tiltredelsesdokumentet på engelsk. Engelsk benyttes også dersom norsk vil være et fremmed språk for de som mottar dokumentet. Fransk er det opprinnelige diplomatspråket og kan benyttes for de fleste slike dokumenter, selv om det ikke er vanlig å benytte fransk i slike dokumenter nå lenger.

4.4 Nasjonal prosedyre for inngåelse av folkerettslige avtaler

Før en avtale kan undertegnes, ratifiseres, godkjennes, tiltres eller ikrafttredelse meddeles på vegne av staten Norge, må det treffes et forutgående vedtak på riktig konstitusjonelt nivå.

Grunnloven § 26 første ledd fastsetter traktatkompetansen som et prerogativ for Kongen.

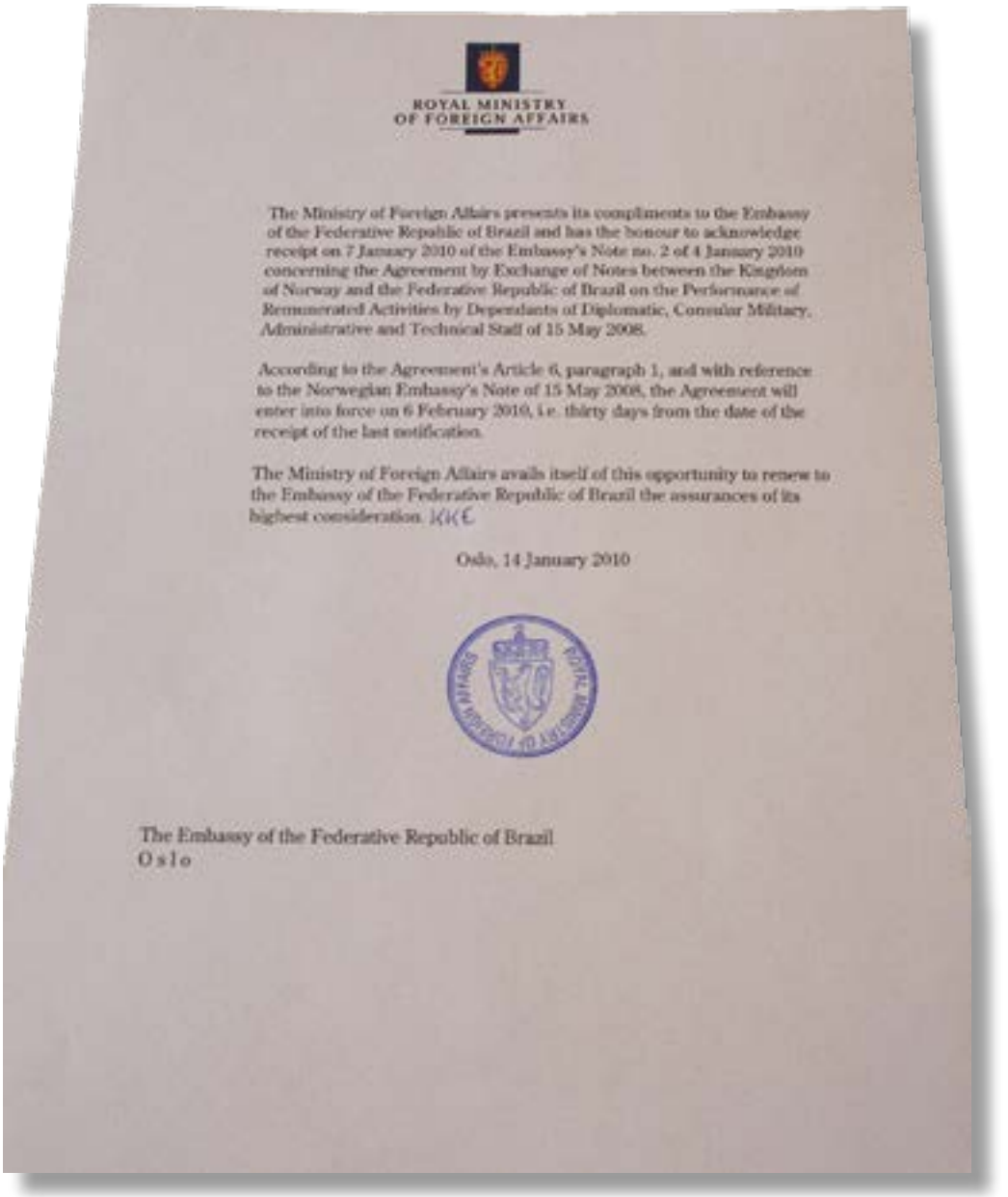

ROYAL MINISTRY
OF FOREIGN AFFAIRS

The Ministry of Foreign Affairs presents its compliments to the Embassy of the Federative Republic of Brazil and has the honour to acknowledge receipt on 7 January 2010 of the Embassy's Note no. 2 of 4 January 2010 concerning the Agreement by Exchange of Notes between the Kingdom of Norway and the Federative Republic of Brazil on the Performance of Remunerated Activities by Dependants of Diplomatic, Consular Military, Administrative and Technical Staff of 15 May 2008.

According to the Agreement's Article 6, paragraph 1, and with reference to the Norwegian Embassy's Note of 15 May 2008, the Agreement will enter into force on 6 February 2010, i.e. thirty days from the date of the receipt of the last notification.

The Ministry of Foreign Affairs avails itself of this opportunity to renew to the Embassy of the Federative Republic of Brazil the assurances of its highest consideration.

Oslo, 14 January 2010

The Embassy of the Federative Republic of Brazil
Oslo

Diplomatisk note om ikrafttredelse

Folkerettslige avtaler av særlig viktighet eller som nødvendiggjør ny lov eller stortingsbeslutning (f.eks. bevilgningsvedtak), må etter Grunnloven § 26 andre ledd forelegges Stortinget før Norge kan la seg binde av dem.

Saker av viktighet skal etter Grunnlovens § 28 behandles av Kongen i statsråd (mange folkerettslige avtaler anses som saker av viktighet).

Avtaler som ikke er av en slik viktighet kan inngås ved departementsvedtak i Utenriksdepartementet.

Siden tilslutning til en folkerettslig avtale ofte innebærer flere skritt, f.eks. først undertegning og senere ratifikasjon eller bekreftelse ved diplomatisk note, er det praktisk å legge inn flest mulige skritt i ett og samme inngåelsesvedtak. En kongelig resolusjon eller et departementsvedtak kan f.eks. formuleres slik at vedtaket gir rett til både å undertegne avtalen samt å foreta en etterfølgende bekreftelse ved diplomatisk note om at de interne nasjonale vilkår for ikrafttredelse er oppfylt.

Uttrykket inngåelse er en mye brukt vedtaksbetegnelse i Norge som vil dekke alle skritt som må tas for å bli rettslig bundet av en folkerettslig avtale.

Hvis avtalen etter sin ordlyd skal ratifiseres, er det imidlertid tradisjon for å benytte det tradisjonelle begrepet ratifikasjon/ratifiseres i inngåelsesvedtaket.

4.5 Forberedelse til inngåelse – Utenriksdepartementet fremmer forslag om inngåelse av folkerettslige avtaler overfor regjering og Storting

I henhold til regjeringsinstruksen og den etablerte arbeidsfordeling mellom departementene fremmer Utenriksdepartementet forslag til vedtak om inngåelse av folkerettslige avtaler overfor regjering og Storting.

Fagansvarlig departement skal forberede beslutningsgrunnlaget for inngåelse av en folkerettslig avtale for Utenriksdepartementet. Fagansvarlig departement vil normalt være det departementet som har ledet forhandlin-

gene om avtalen. Dersom avtalen har viktige utenrikspolitiske aspekter eller berører prinsipielle folkerettslige spørsmål, forbereder normalt Utenriksdepartementet inngåelsessaken.

Fagansvarlig departement skal sørge for at alle departementer med ansvarsområder som vil bli berørt av avtalen blir forelagt avtalen før inngåelse. Hvilke departementer som oppfattes som berørte, må ikke tolkes for snevert. Hvert departement som blir forelagt avtalen, skal sørge for at underliggende instanser som bør uttale seg blir gitt anledning til dette. Enhver sak som medfører økonomiske og/eller budsjettmessige konsekvenser skal forelegges Finansdepartementet til uttalelse. Saker som medfører vesentlige administrative konsekvenser skal forelegges Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet.

Som et ledd i forberedelsen av et vedtak må fagdepartementet sørge for at alle vesentlige forhold knyttet til en folkerettslig avtale blir vurdert før inngåelse. I tillegg til de **økonomiske og administrative** konsekvenser ved gjennomføringen av avtalen skal også andre vesentlige konsekvenser vurderes. Hvilke konsekvenser som skal vurderes må avgjøres i den enkelte sak.

Utredningsinstruksen gjelder ikke for inngåelse av folkerettslige avtaler, jf. Utredningsinstruksens punkt 1.2, tredje ledd. Imidlertid vil prinsippene om forsvarlig saksbehandling i forvaltningen også gjelde ved inngåelse av folkerettslige avtaler, slik at Utredningsinstruksens krav bør følges så langt som mulig. Blant de forhold som instruksen krever utredet er konsekvenser for miljø, næringsliv, distriktene, helse, likestilling, menneskerettigheter og regelforenkling.

Enkelte avtaler bør på grunn av viktighet eller på grunn av sin art sendes ut på *alminnelig høring* før inngåelse. Unntak kan gjøres der høring ikke er praktisk gjennomførbart, eller kan vanskeliggjøre gjennomføring av saken, vil svekke avtalens effektivitet eller må anses som åpenbart unødvendig. Alminnelig høring kan foretas både før og etter at en folkerettslig avtale er undertegnet, men alltid senest før den eventuelt blir ratifisert. Som generelt prinsipp bør en høring foretas så tidlig som mulig i saksprosessen. Når en folkerettslig avtale krever lovendringer, kan det være hensiktsmessig å høre spørsmålet om ratifikasjon og spørsmålet om lovendringer i én og samme høring.

Inngåelse av enkelte folkerettslige avtaler kan dersom de er av direkte betydning for urfolk omfattes av konsultasjonsplikten i artikkel 6 i ILO-konvensjon nr. 169 av 27. juni 1989 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. Norge er part i denne konvensjonen. Det kan i de aktuelle tilfeller foreligge plikt til også å konsultere andre samiske interesser enn Sametinget.

Fagansvarlig departement skal sørge for å få avtalen oversatt til norsk, som hovedregel før det treffes vedtak om undertegning eller inngåelse. Oversettelse til norsk før undertegning er helt påkrevd hvis avtalen også skal undertegnes på norsk. Dersom avtalen ikke skal undertegnes på norsk og det er tidsnød, kan oversettelse til norsk skje etter at det er truffet vedtak om undertegning eller inngåelse. Hvis spørsmålet om inngåelse skal forelegges Stortinget, må avtalen være oversatt til norsk når den fremlegges for Stortinget.

Fagansvarlig departement må kvalitetssikre den norske oversettelsen av avtalen, eventuelt i samarbeid med oversetter. Det er viktig å sikre at oversettelsen, herunder fagterminologi, blir mest mulig korrekt og nøyaktig i forhold til avtalens originalspråk siden norsk forvaltning ofte vil legge den norske oversettelsen til grunn ved gjennomføringen.

Etter at avtalen har trådt i kraft og den norske oversettelsen er publisert, er det vanskelig å gjøre endringer i den norske oversettelsen.

Utenriksdepartementets oversettelsestjeneste kan formidle kontakt med oversettere. Kostnadene ved oversettelsen betales av de enkelte fagdepartement.

Utkast til beslutningsgrunnlag oversendes elektronisk i word-format til Utenriksdepartementet sammen med avtaleteksten på originalspråket og i norsk oversettelse.

4.6 R-notat for å avklare spørsmålet om undertegning eller inngåelse av en folkerettslig avtale

Ofte vil det være behov for politisk å klarere i forkant om Norge skal slutte seg til en folkerettslig avtale før formell beslutning om inngåelse treffes. Hvilke avtaleinngåelser som bør avklares ved r-notat før fremleggelse av kongelig resolusjon om undertegning eller inngåelse vil bero på et skjønn. Det vil også variere fra regjering til regjering hva slags sakstyper den ønsker r-notater om. Men i de fleste tilfeller bør det fremlegges r-notat. Spørsmålet om undertegning eller inngåelse av en politisk eller faglig viktig avtale, må alltid avklares ved r-notat før det fremmes kongelig resolusjon om undertegning eller inngåelse. Dersom avtalen krever Stortingets samtykke, tilsier viktigheten at det bør fremmes et r-notat om undertegning eller inngåelse før det fremmes en kongelig resolusjon. Noen ganger kan det også fremmes et r-notat i forkant av inngåelse ved departementsvedtak i Utenriksdepartementet.

Dersom avtaleinngåelsen allerede er dekket opp av et tidligere r-notat, er det ofte ikke nødvendig å fremme nytt r-notat om samme sak. Dette beror på en konkret vurdering.

Regjeringen treffer kun politiske og ikke formelle beslutninger i regjeringskonferansene. Konklusjoner som treffes i regjeringskonferansene er politisk bindende for regjeringens medlemmer, men kan aldri erstatte et formelt vedtak om undertegning eller inngåelse i form av kongelig resolusjon eller departementsvedtak i Utenriksdepartementet.

Når en avtaleundertegning eller inngåelse behandles i regjeringskonferanse, kan konklusjonen i r-notatet være at det fremmes en kongelig resolusjon om undertegning eller inngåelse av den konkrete avtalen.

Siden Utenriksdepartementet fremmer vedtak om inngåelse av folkerettslige avtaler overfor regjering og Storting, fremmes r-notater om undertegning og inngåelse av folkerettslige avtaler som regel av utenriksministeren. Når et annet departement er fagansvarlig departement i forberedelsene og gjennomføring av avtalen, skal vedkommende statsråd normalt stå som medutsteder av r-notatet.

Når det gjelder utformingen av et r-notat, vises det til heftet «Om r-konferanser» utgitt av Statsministerens kontor, se pkt. 1.2 ovenfor.

4.7 Innholdet i en kongelig resolusjon eller et departementsvedtak om undertegning eller inngåelse av en folkerettslig avtale

En kongelig resolusjon eller et departementsvedtak om undertegning eller inngåelse av en folkerettslig avtale skal gi det nødvendige grunnlag for å ta stilling til om avtalen skal undertegnes eller inngås. Slikt vedtak bør som en veiledning blant annet inneholde (listen er ikke uttømmende):

- en innledning om og bakgrunn for avtalen, samt formålet med avtalen.
- en generell omtale av avtalens hovedinnhold, hvilke forpliktelser avtalen vil medføre for Norge, hva som er nytt i forhold til andre folkerettslige avtaler og hva som oppnås ved avtalen.
- en kort beskrivelse av avtalens enkelte bestemmelser, – også av tvisteløsningsbestemmelser, sluttbestemmelsene og om avtalen etablerer vedtaksordninger som vil binde Norge, f.eks. ved flertallsbeslutninger.
- hvilke andre stater eller organisasjoner som har undertegnet eller vil undertegne.
- en oppsummerende vurdering av saken der særlig de forhold ved avtalen som er viktige for Norge betones og hvorfor Norge bør bli part.
- evt. andre overordnede eller generelle hensyn som kan ha betydning ved vurderingen av om avtalen skal inngås.
- avtalens økonomiske, administrative, miljømessige og andre konsekvenser.
- behov for lov- eller forskriftsendringer, eventuelt hvordan avtalens bestemmelser allerede er gjennomført og om avtalen evt. krever andre gjennomføringstiltak.

FN-pakten ble undertegnet i 1945 *Foto: FN/Rosenberg*

- om det foreslås forbehold eller erklæringer til avtalen og eventuell begrunnelse for forbeholdene eller erklæringene.
- om inngåelse krever Stortingets samtykke etter Grl. § 26 annet ledd.
- for departementsvedtak: En vurdering av forholdet til Grl § 28 og at det er tilstrekkelig med et departementsvedtak for å inngå den konkrete avtalen.
- kort om berørte departementers uttalelser.
- en tilråding (der det også fremgår om det skal tas forbehold eller avgis erklæringer).

4.8 Innhenting av Stortingets samtykke til ratifikasjon eller inngåelse av en folkerettslig avtale

Stortingets samtykke til ratifikasjon eller inngåelse av en folkerettslig avtale innhentes ved at det fremmes en egen proposisjon til Stortinget (Prop. S) med tilråding om ratifikasjon eller inngåelse av avtalen. Stortinget vil behandle saken etter sine interne vedtaksregler, bl.a. ved utarbeiding av en innstilling og et vedtak om inngåelsesspørsmålet.

I henhold til Grunnloven § 26 andre ledd må Stortingets samtykke innhentes før en folkerettslig avtale gjøres bindende for Norge dersom avtalen krever ny lov, stortingsvedtak (i praksis bevilgningsvedtak) eller er en sak av særlig viktighet.

Hva som skal regnes som «en sak av særlig viktighet» beror på et skjønn. Både avtalens materielle betydning for Norge og de politiske virkninger internt og i forholdet til andre stater må vurderes. Folkerettslige avtaler av stor politisk betydning kan ofte være avtaler av særlig viktighet. Hvis det er politisk uenighet om en folkerettslig avtale på Stortinget, vil dette kunne føre til at avtalen må anses å være av særlig viktighet. Avtaletyper som i henhold til praksis har blitt vurdert til å være av særlig viktighet, er for eksempel avtaler som fastsetter Norges grenser, menneskerettighetskonvensjoner, rammeavtaler innen gass- og petroleumsvirksomhet samt deltakelse i nye internasjonale organisasjoner og institusjoner. Nye avtaler vil oftere bli vurdert til å være av særlig viktighet enn endringer av eksisterende avtaler. Hvis en folkerettslig avtale er uoppsigelig eller binder Stortingets myndighet for eksempel i utøvelsen av lovgivnings- eller bevilgningsmyndighet, kan det tilsi at Stortinget må samtykke til inngåelse av avtalen.

Dersom det kan være spørsmål om en avtale innebærer en myndighetsavståelse som krever kvalifisert stortingsvedtak etter Grunnlovens § 93, må dette spørsmålet utredes før inngåelse. Spørsmålet utredes av fagdepartementet i første omgang. Justisdepartementets lovavdeling er fagansvarlig departement for Grunnloven og skal konsulteres om hvorvidt en folkerettslig avtale

Norge undertegner FN-pakten i 1945 *Foto: FN/Yould*

innebærer en myndighetsavståelse etter Grunnlovens § 93 dersom det er tvil om det. En eventuell vurdering av forholdet til Grl. § 93 skal inngå i Prop. S.

Dersom Stortingets samtykke til ratifikasjon eller inngåelse av en folkerettslig avtale er nødvendig etter Grl. § 26 annet ledd, må det utarbeides en egen Prop. S til Stortinget med forslag om ratifikasjon eller inngåelse. Det er ikke tilstrekkelig for å innhente Stortingets samtykke til ratifikasjon eller inngåelse etter Grl. § 26 annet ledd å kun omtale avtalen i de årlige budsjettproposisjoner.

4.9 Innholdet i en proposisjon til Stortinget

Opplysningsplikten overfor Stortinget er nedfelt i Grl. § 82 (tilføyd ved grunnlovsendring av 2007) :

«Regjeringen skal meddele Storthinget alle de Oplysninger, der ere nødvendige for Behandlingen af de Sager, den fremlægger. Intet Medlem af Statsraadet maa fremlægge urigtige eller vildledende Oplysninger for Storthinget eller dets Organer».

Bestemmelsen gjelder også i alle saker der regjeringen legger frem en proposisjon eller melding for Stortinget. Det vil samlet sett bero på et skjønn hvilke opplysninger som er «nødvendige» for Stortingets behandling av saken og som derfor bør inngå i en proposisjon til Stortinget om samtykke til ratifikasjon eller inngåelse av en folkerettslig avtale. Se om dette heftet «Om forholdet til Stortinget», utgitt av Statsministerens kontor 2012, revidert utgave 2013, side 90.

Proposisjoner til Stortinget om samtykke til ratifikasjon eller inngåelse av en folkerettslig avtale skal generelt ha følgende innhold:

- en innledning med et sammendrag av hva saken gjelder og en kort redegjørelse for hvorfor Stortingets samtykke er nødvendig.

- en generell omtale av avtalens innhold, hvilke forpliktelser avtalen medfører for Norge, hva som er nytt i forhold til andre folkerettslige forpliktelser og hva som oppnås ved avtalen.

- eventuelt en redegjørelse for avtalens bakgrunn og forhandlingene om den.

- tid og sted for undertegning av avtalen.

- eventuelt hvilke andre stater som har sluttet seg til avtalen.

- en kort beskrivelse av avtalens enkelte bestemmelser, herunder eventuelle tvisteløsningsbestemmelser, sluttbestemmelsene og om avtalen etablerer vedtaksordninger som vil binde Norge, f.eks. ved flertallsbeslutninger.

- dersom spørsmålet om inngåelse av avtalen har vært sendt ut på alminnelig høring, er det naturlig å ha et eget avsnitt om høringen som lister opp høringsinstansene og kort gjengir de høringsuttalelser som har et substansielt innhold med betydning for saken.

- en oppsummerende vurdering av saken der særlig de forhold ved avtalen som er viktige for Norge betones og hvorfor Norge bør bli part.

- evt. andre overordnede eller generelle hensyn som kan ha betydning ved vurderingen av om avtalen skal inngås.

- vurdering av mulige konsekvenser og usikkerhet med hensyn til fremtidig utvikling. Miljøkonsekvenser må noen ganger utredes særskilt. En avtale med miljøkonsekvenser av betydning må vurderes opp mot gjeldende miljøpolitiske målsettinger.

- behov for lov- eller forskriftsendringer, eventuelt hvordan avtalens bestemmelser allerede er gjennomført og om avtalen eventuelt krever andre gjennomføringstiltak.

- avtalens **økonomiske og administrative** konsekvenser. En avtales budsjettmessige konsekvenser må alltid omtales grundig, om det er behov for utvidelse av budsjettrammer, eventuelt om tilslutningen innebærer reduksjoner av inntekter for det offentlige. Dersom en avtale krever bevilgningsvedtak, må det redegjøres for hvilket departements budsjett utgiftene skal dekkes over og hvilken budsjettpost de hører inn under. Avtaler kan også medføre samfunnsøkonomiske konsekvenser av betydning og andre vesentlige konsekvenser. Noen avtaler innbærer økonomiske konsekvenser for private. Administrative konsekvenser vil kunne være organisatoriske endringer innenfor statsforvaltningen.

- omtale av eventuelle forbehold eller erklæringer til avtalen og deres evt. begrunnelse, se pkt. 4.15 nedenfor. Eventuelle forbehold eller erklæringer skal omtales i proposisjonen selv om disse også er tilkjennegitt i forbindelse med undertegningen. Ordlyden i forbehold og erklæringer bør i størst mulig grad formuleres i proposisjonsteksten, evt. at ordlyden gjengis i et eget vedlegg til proposisjonen. Forbehold og/eller erklæringer skal enten gjengis i sin helhet i selve tilrådingen eller tilrådingen skal henvise til vedlegg som gjengir forbeholdene og/eller erklæringene.

- Flere folkerettslige avtaler vil kunne innebære rapporteringskrav eller andre nasjonale oppfølgingskrav. Det må nøye vurderes hvordan Norge skal kunne oppfylle en ny internasjonal avtale, om det eventuelt er nødvendig å etablere interne gjennomføringsorganer og hvor gjennomføringsansvaret skal plasseres.

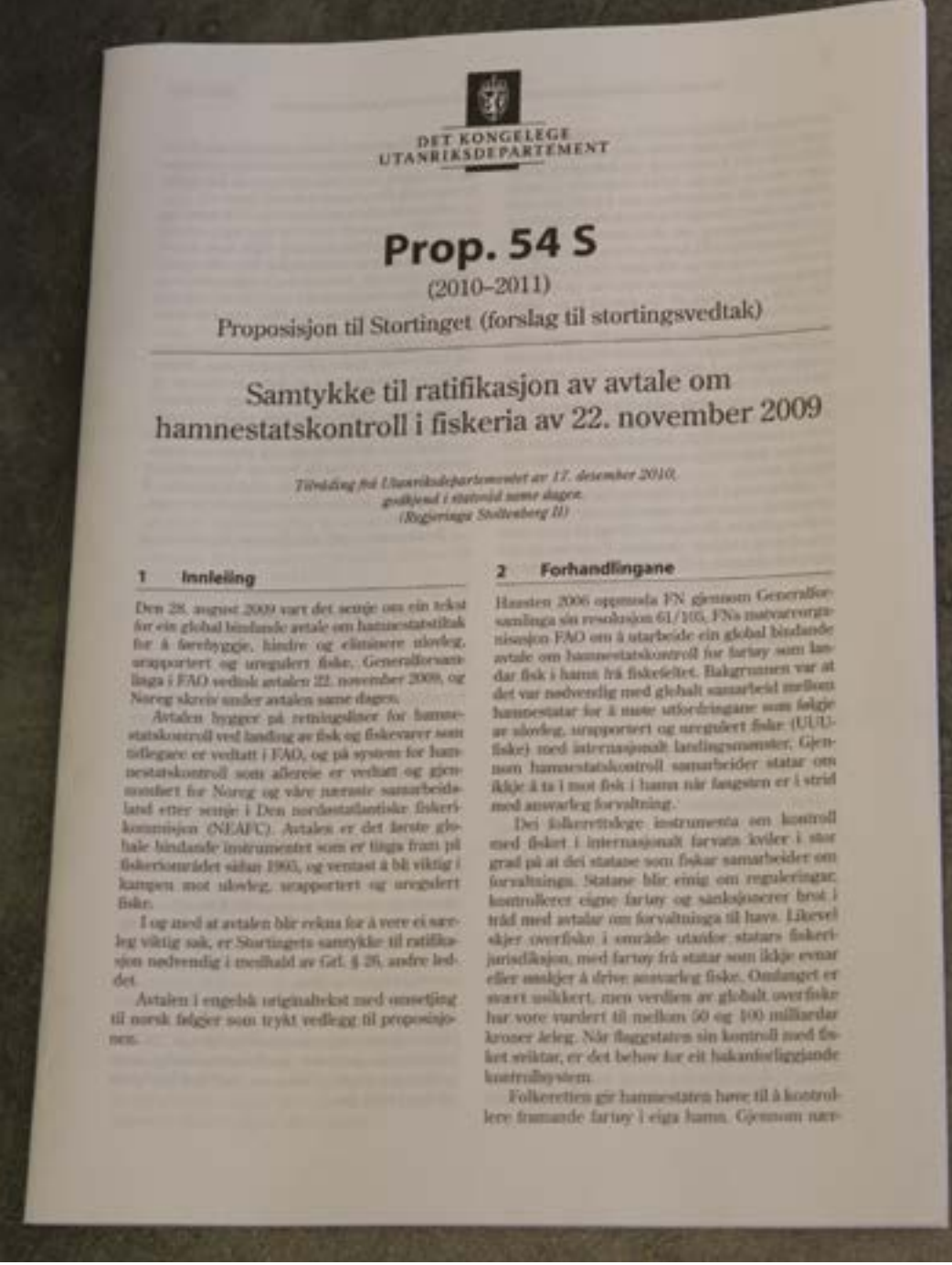

DET KONGELEGE
UTANRIKSDEPARTEMENT

Prop. 54 S

(2010–2011)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til ratifikasjon av avtale om hamnestatskontroll i fiskeria av 22. november 2009

Tilråding frå Utanriksdepartementet av 17. desember 2010, godkjend i statsråd same dagen.
(Regjeringa Stoltenberg II)

1 Innleiing

Den 28. august 2009 vart det semje om ein tekst for ein global bindande avtale om hamnestatstiltak for å førebyggje, hindre og eliminere ulovleg, urapportert og uregulert fiske. Generalforsamlinga i FAO vedtok avtalen 22. november 2009, og Noreg skreiv under avtalen same dagen.

Avtalen bygger på retningsliner for hamnestatskontroll ved landing av fisk og fiskevarer som tidlegare er vedtatt i FAO, og på system for hamnestatskontroll som allereie er vedtatt og gjennomført for Noreg og våre nærste samarbeidsland etter semje i Den nordøstatlantiske fiskerikommisjon (NEAFC). Avtalen er det første globale bindande instrumentet som er tinga fram på fiskeriområdet sidan 1995, og ventast å bli viktig i kampen mot ulovleg, urapportert og uregulert fiske.

I og med at avtalen blir rekna for å vere ei særleg viktig sak, er Stortingets samtykke til ratifikasjon nødvendig i medhald av Grl. § 26, andre leddet.

Avtalen i engelsk originaltekst med omsetjing til norsk følgjer som trykt vedlegg til proposisjonen.

2 Forhandlingane

Hausten 2006 oppmoda FN gjennom Generalforsamlinga sin resolusjon 61/105, FNs matvareorganisasjon FAO om å utarbeide ein global bindande avtale om hamnestatskontroll for fartøy som landar fisk i hamn frå fiskefeltet. Bakgrunnen var at det var nødvendig med globalt samarbeid mellom hamnestatar for å møte utfordringane som følgje av ulovleg, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske) med internasjonalt landingsmønster. Gjennom hamnestatskontroll samarbeider statar om ikkje å ta i mot fisk i hamn når fangsten er i strid med ansvarleg forvaltning.

Dei folkerettslege instrumenta om kontroll med fisket i internasjonalt farvatn kviler i stor grad på at dei statane som fiskar samarbeider om forvaltninga. Statane blir einig om reguleringar, kontrollerer eigne fartøy og sanksjonerer brot i tråd med avtalar om forvaltninga til havs. Likevel skjer overfiske i område utanfor statars fiskerijurisdiksjon, med fartøy frå statar som ikkje evnar eller ønskjer å drive ansvarleg fiske. Omfanget er svært usikkert, men verdien av globalt overfiske har vore vurdert til mellom 50 og 100 milliardar kroner årleg. Når flaggstaten sin kontroll med fisket sviktar, er det behov for eit bakanforliggjande kontrollsystem.

Folkeretten gir hamnestaten høve til å kontrollere framande fartøy i eiga hamn. Gjennom nær-

Proposisjon om samtykke til ratifikasjon av en folkerettslig avtale

- en tilråding (der det også fremgår om det skal tas forbehold eller avgis erklæringer).

- Vedlegg til proposisjoner: Dersom avtalen er inngått på flere fremmede språk, er det som regel den engelske originalteksten, med oversettelse til norsk, som vedlegges proposisjonen. Hvis avtalen er inngått på flere nordiske språk, er det tilstrekkelig å trykke den norske teksten.

Oversettelser av de folkerettslige avtalene som trykkes som vedlegg i en proposisjon som er sendt til Stortingets organer og som blir publisert i heftet «Overenskomster med fremmede stater» og lagt ut på Internett, blir den offisielle norske oversettelsen av avtaleteksten. At den norske oversettelsen er offisiell innebærer ikke at den norske oversettelsen blir rettslig bindende. Folkerettslig er det kun avtalens autentiske språkversjoner som ved tolkingstvil skal legges til grunn – og rekkevidden av Norges folkerettslige forpliktelser kan derfor kun tolkes ut fra deres ordlyd. Det følger vanligvis også av proposisjonens omtale av avtalens bestemmelser, og av vedlagte avtaletekst, hvilken eller hvilke språkversjoner som må legges til grunn ved tolkingstvil.

Det er viktig at den norske oversettelse som trykkes i en Prop. S er nøye gjennomgått av fagdepartementet, da dette blir den offisielle norske oversettelsen. En dårlig oversatt tekst kan skape store problemer ved fortolkning og gjennomføringen av avtalen i ettertid.

Mange multilaterale avtaler blir undertegnet i regi av FN *Foto: FN/Schneider*

4.10 Tidspunktet for innhenting av Stortingets samtykke – unntaksvis anmodning om Stortingets samtykke til undertegning eller inngåelse av en folkerettslig avtale før avtalen er undertegnet

Stortingets samtykke til inngåelse av en folkerettslig avtale innhentes vanligvis etter at avtalen er undertegnet, men før den er rettslig bindende for Norge. Det følger av avtalens sluttbestemmelser når den trer i kraft. Normal prosedyre er at avtalen først undertegnes, deretter innhentes Stortingets samtykke til ratifikasjon eller inngåelse. Hvis Norge kan bli rettslig bundet av avtalen allerede ved undertegning, må Stortingets samtykke innhentes før undertegning foretas.

Hvis det er nødvendig å innhente Stortingets samtykke til inngåelse av en avtale som trer i kraft ved undertegning, må det fremmes en proposisjon om samtykke til inngåelse før avtalen er undertegnet. Det kan også være aktuelt å innhente Stortingets samtykke til inngåelse av en avtale i form av noteveksling, før notevekslingen foretas. Også ved andre særtilfeller kan det

være nødvendig å innhente Stortingets samtykke til inngåelse før undertegning, f.eks. i situasjoner der det haster svært mye å inngå den aktuelle avtalen. Dersom det er nødvendig å avvike fra normalprosedyren om at Stortingets samtykke innhentes etter undertegning, må årsaken til dette forklares i proposisjonsteksten.

Ved innhenting av Stortingets samtykke til inngåelse før undertegning er det viktig å formulere tilrådingen i proposisjonen slik at beslutningen dekker både undertegning og ratifikasjon, evt. andre skritt som må foretas for å bli bundet av avtalen. Hvis avtalen skal ratifiseres, formuleres tilrådingen som et samtykke til undertegning og ratifikasjon. Hvis avtalen ikke skal ratifiseres, kan tilrådingen formuleres som et samtykke til *inngåelse*.
Et samtykke til inngåelse vil da dekke alle skritt som er nødvendig for å få avtalen til å tre i kraft, f.eks. både undertegning, godkjennelse eller meddelelse om at de interne vilkår for ikrafttredelse er oppfylt.

Undertegningsprotokoll for en multilateral FN-avtale *Foto: FN/Filgueiras*

Norge undertegner en multilateral avtale

Hvis det skulle skje vesentlige materielle endringer i avtaleteksten etter at Stortinget har truffet vedtak om samtykke til inngåelse av en avtale før den er undertegnet, må det vurderes om det er nødvendig å fremme ny proposisjon til Stortinget om samtykke til inngåelse av den reviderte avtalen.

I unntakstilfeller er det praksis for å kunne innhente Stortingets samtykke til inngåelse av en avtale som ennå ikke er ferdigforhandlet. Det må da fremgå av proposisjonsteksten og tilrådingen at det dreier seg om et utkast til avtale.

4.11 Anmodning om samtykke til ratifikasjon eller inngåelse gjennom en proposisjon som også inneholder forslag om lovvedtak

Tradisjonelt utgangspunkt er at folkerettslige avtaler ikke er en del av norsk rett. Dersom det for å gjennomføre en folkerettslig avtale er nødvendig med lovvedtak, må det i tillegg til en proposisjon til Stortinget om samtykke til inngåelse av avtalen også fremmes en proposisjon til Stortinget med forslag

om nødvendige lovendringer. Proposisjonen om samtykke til ratifikasjon eller inngåelse av avtalen (Prop. S) fremmes av Utenriksdepartementet, mens lovproposisjonen med de nødvendige lovendringer (Prop. L) normalt utarbeides og fremmes av vedkommende fagansvarlige departement. Unntaksvis vil det være mulig å innta et samtykke til ratifikasjon eller inngåelse av den folkerettslige avtalen i samme proposisjon som det bes om lovvedtak. Dersom proposisjonen inneholder både forslag til lovvedtak og stortingsvedtak, benyttes benevnelsen Prop. LS. En proposisjon som inneholder både forslag til lovvedtak og stortingsvedtak må fremmes av det respektive fagdepartement og ikke av Utenriksdepartementet som ellers fremmer traktatsaker. For bl.a. å sikre at de traktatrettslige sidene ved inngåelsesprosessen blir tilstrekkelig ivaretatt, må en slik sammenslåing bare skje etter en nærmere vurdering av forholdet mellom sakens utenrikspolitiske og internrettslige sider. Innhenting av samtykke på denne måten bør begrenses til tilfeller der de nasjonale lovendringer fremstår som klart mer fremtredende enn sakens utenrikspolitiske sider. Anmodning om Stortingets samtykke til ratifikasjon bør ikke skje gjennom en Prop. LS dersom utenrikspolitiske sider ved saken må anses som vesentlige. Vurderingen av de utenrikspolitiske sidene må bl.a. skje ut fra omfang og varighet av de folkerettslige forpliktelsene.

Hovedregelen er derfor at spørsmålene om ratifikasjonssamtykke og lovendringer legges frem for Stortinget ved to atskilte proposisjoner som fremmes mer eller mindre samtidig og ikke ved Prop. LS. Spørsmålet om å innhente Stortingets samtykke til ratifikasjon gjennom en Prop. LS bør forelegges Utenriksdepartementet i god tid før fremleggelse. Utkast til Prop. LS må sendes Utenriksdepartementets rettsavdeling for gjennomgang av de traktatrettslige og de folkerettslige sider.

4.12 Stortingets samtykke til ratifikasjon eller inngåelse må etterfølges av en kongelig resolusjon

Etter Grunnlovens § 26 første ledd er det regjeringen som har kompetansen til å inngå folkerettslige avtaler, mens Stortingets rolle etter Grunnlovens § 26 andre ledd er å samtykke til ratifikasjon eller inngåelse.

Avtaleinngåelse i form av noteveksling

Når Stortingets samtykke til ratifikasjon eller inngåelse er innhentet, må det fremmes en kongelig resolusjon om ratifikasjon eller inngåelse av avtalen. Det er først i det etterfølgende statsrådsvedtaket at den faktiske beslutningen om ratifikasjon eller inngåelse treffes.

På grunnlag av den kongelige resolusjon om ratifikasjon eller inngåelse utarbeides et formelt ratifikasjons- eller godkjennelsesdokument, evt. diplomatisk note om ikrafttredelse, avhengig av hva avtalen gir anvisning på.

4.13 Avtaler inngått ved noteveksling eller ministerbrev

Avtaleinngåelse kan skje ved noteveksling eller ministerbrev (eng. "Exchange of Notes/Letters"). I stedet for undertegning av avtalen, inngås den da ved at det enten utveksles ministerbrev mellom den ene stats utenriksminister og sjefen for den annen stats diplomatiske stasjon (undertegnet med navn), eller ved utveksling av diplomatiske noter mellom en stats utenriksdepartement og den annen stats diplomatiske stasjon (usignerte noter kalt verbalnoter).

Den part som sender den første note gjengir avtalens tekst i noten og foreslår at den avsendte noten sammen med svarnoten skal utgjøre en avtale mellom de to regjeringer. I svarnoten gjengis hele den mottatte noten, og det bekreftes at de to noter skal utgjøre en avtale mellom de to staters regjeringer.

Denne enklere form for avtaleinngåelse brukes oftest for inngåelse av avtaler av mindre viktighet. Avtaler om viktige saker bør som hovedregel ikke inngås ved noteveksling.

De konstitusjonelle regler for avtaleinngåelse ved noteveksling er de samme som for andre avtaler. Det må bl.a. vurderes på hvilket nivå beslutning om inngåelse skal treffes osv.

4.14 Når må de interne gjennomføringsskritt for avtalen være fullført?

De nødvendige interne gjennomføringsskritt knyttet til nye folkerettslige avtaler må som utgangspunkt senest ha skjedd innen den folkerettslige avtalen trer i kraft for Norge. Interne gjennomføringsskritt vil ofte være endringer i lov eller forskrift. Det hender også at andre gjennomføringstiltak er nødvendige, f.eks. etablering av tilsyns- eller rapporteringsordninger.

For å sikre at Norge ikke gjør seg skyldig i folkerettsbrudd ved tilslutning til nye folkerettslige avtaler, er det praksis for at nødvendige lovendringer som hovedregel skal være vedtatt senest samtidig med at Norge ratifiserer eller inngår avtalen. Dette for å sikre at lovendringene er i kraft når avtalen trer i kraft for Norge. Unntaksvis er det tilstrekkelig at lovendringer blir vedtatt etter ratifikasjonen slik at de kan tre i kraft innen avtalens formelle ikrafttredelse eller eventuelle fastsatte frist. Når det gjelder forskriftsendringer, må disse være vedtatt og i kraft senest når avtalen trer i kraft for Norge eller innen avtalens fastsatte frist.

4.15 Særlig om forbehold og erklæringer

Dersom en stat ønsker å bli part i en multilateral avtale, men ikke vil binde seg til enkelte av avtalens bestemmelser, kan den på visse vilkår ta forbehold mot disse.

Noen avtaler har særlige bestemmelser om adgangen til å ta forbehold. Hvis avtalen ikke har positive bestemmelser som regulerer retten til forbehold, gjelder de alminnelige regler i artikkel 19 i Wien-konvensjonen om traktatretten. Utgangspunktet etter artikkel 19 er at forbehold kan tas, med mindre et slikt forbehold i følge traktaten selv ikke er tillatt eller forbeholdet er uforenlig med avtalens hensikt og formål. Om forbehold til traktater, vises også til *Treaty Handbook* pkt. 3.5.

Særlig ved større multilaterale avtaler kan forbehold reise rettslige spørsmål. En stat har rett til å protestere mot andre staters forbehold. Virkningen av en protest er at de bestemmelser som omfattes av forbeholdet, anses for ikke å gjelde mellom de to stater. Protesten må fremsettes ved en uttrykkelig erklæring innen tolv måneder etter at vedkommende stat har fått formell

underretning om forbeholdet. Unnlatelse av å protestere innen fristen medfører at vedkommende stat anses for å ha godtatt forbeholdet. For å unngå passivitetsvirkninger er det derfor viktig raskt å vurdere andre staters forbehold. For nærmere om dette se "Guide to Practice on Reservations to Treaties and commentaries thereto", rapport fra folkerettskommisjonen 63. sesjon 2011, som finnes elektronisk på http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/1_8_2011.pdf.

Av og til avgir stater erklæringer om hvordan de vil fortolke eller gjennomføre en eller flere bestemmelser i en avtale. Hvis innholdet av en slik erklæring viser at vedkommende stat har til hensikt å unndra seg de normale forpliktelser etter avtalen, må erklæringen bli å likestille med et forbehold og behandles som sådan.

Dersom Norge skal ta forbehold og/eller avgi erklæring(er) i forbindelse med en avtaleinngåelse, skal det redegjøres for dette i beslutningsgrunnlaget og reflekteres i de formelle beslutningene om avtaleinngåelsen.

I enkelte tilfeller vil det være aktuelt å avgi erklæring om at Svalbard og Jan Mayen eller bilandene skal være unntatt fra en avtales virkeområde, se punkt 4.16 under.

4.16 Særlig om Svalbard, Jan Mayen og bilandene

4.16.1 Generelt utgangspunkt

I henhold til prinsippet i Wien-konvensjonen artikkel 29 gjelder en folkerettslig avtale for alle delene av en stats territorium, så sant ikke noe annet fremgår av traktaten eller på annen måte. Dette betyr at en avtale i utgangspunktet må antas å gjelde for alle deler av norsk territorium, inklusive bilandene.

En folkerettslig avtale som Norge er part i, omfatter også Svalbard og Jan Mayen, som del av norsk territorium og kongeriket Norge. Dersom en avtale, eller deler av denne, i særskilte tilfeller likevel ikke skal gis anvendelse for Svalbard og/eller Jan Mayen, må Norge avgi uttrykkelig erklæring om dette i forbindelse med inngåelsen.

Bouvetøya, Peter I's øy og Dronning Maud land er underlagt norsk statshøyhet som biland. For den enkelte avtale Norge blir part i bør det vurderes om den skal få anvendelse i bilandene, blant annet for å ivareta hensynet til Antarktis-traktaten hva angår Peter I's øy og Dronning Maud land.

4.16.2 Foreleggelse for Justisdepartementets polaravdeling

Det følger av Utredningsinstruksen og Polarutvalgsinstruksen at alle forslag om nye lover eller forskrifter for Svalbard, Jan Mayen eller de norske bilandene i Antarktis skal forelegges Justisdepartementets polaravdeling før de sendes på høring. Dette innebærer også at folkerettslige avtaler som skal få virkning for disse områdene, og som krever lov- eller forskriftsendringer, må vurderes opp mot dette kravet. Et slikt foreleggelseskrav gjelder også

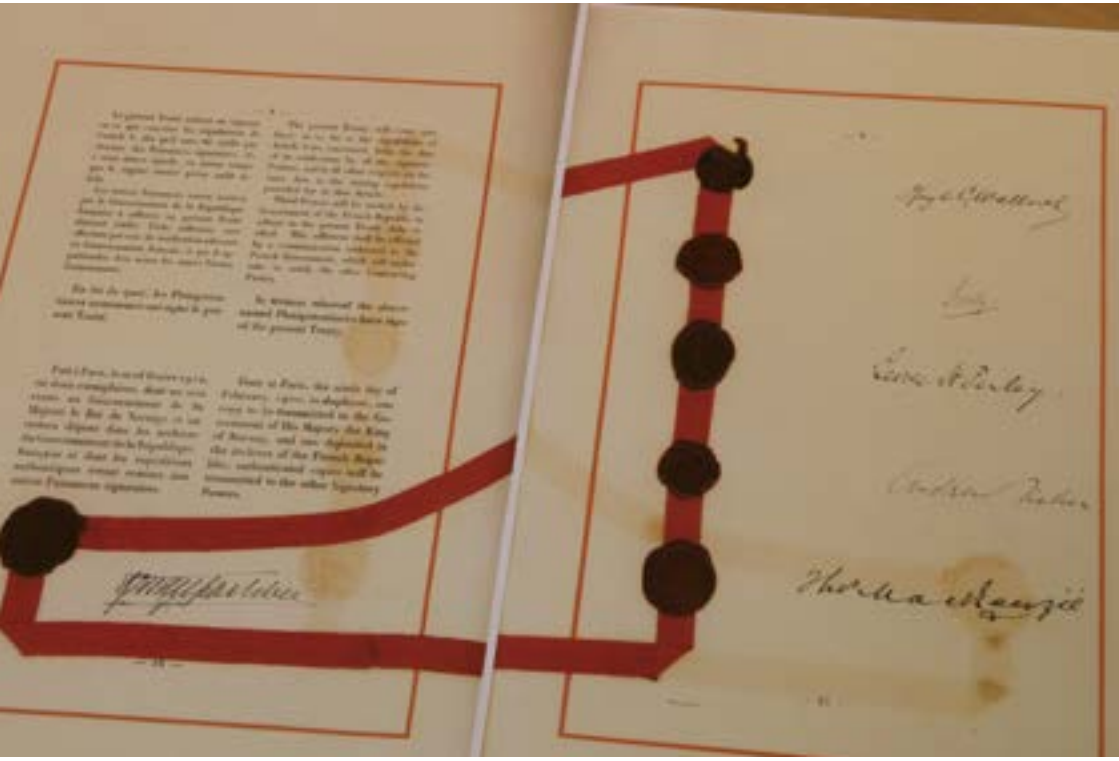

Kopi av Svalbardtraktaten

dersom saken er av stor betydning eller har politiske sider som innebærer at saken bør ses i et helhetlig perspektiv, selv om den folkerettslige avtalen ikke krever lov- eller forskriftsendring.

4.17 Ikrafttredelse av folkerettslige avtaler

Tidspunktet for ikrafttredelse av en folkerettslig avtale og måten det skal skje på er normalt regulert i avtalen selv. Hvis avtalen ikke har bestemmelser om ikrafttredelse, trer den i kraft når alle stater som har deltatt i forhandlingene har avgitt sitt samtykke til å bli bundet av avtalen, jf. prinsippet i Wien-konvensjonen artikkel 24.

Noen avtaler blir bindende ved undertegning og trer i kraft samtidig. Dette vil normalt også være situasjonen dersom avtalen selv ikke sier noe om ikrafttredelse.

Avtaler som skal ratifiseres, godkjennes, eller der partene skal meddele at de interne vilkår for ikrafttredelse er oppfylt, trer i kraft når slike uttrykk for samtykke til å bli bundet er avgitt, med mindre avtalen selv sier noe annet. At samtykke er avgitt betyr kommet frem til depositar eller motpart.

Multilaterale avtaler kan inneholde ikrafttredelsesbestemmelser som fastsetter spesielle vilkår for at avtalen skal tre i kraft, for eksempel at et visst antall stater må ha latt seg endelig binde av avtalen før den trer i kraft, evt. at andre vilkår må være oppfylt. Mange avtaler trer i kraft en viss tid etter at det nødvendige antall stater formelt har sluttet seg til.

I multilaterale avtaler vil det ofte være bestemmelser som fastsetter ikrafttredelsestidspunktet for når en stat blir bundet av en avtale som allerede er i kraft. Dette vil vanligvis være når staten gir sitt samtykke til å bli bundet, f.eks. ved deponering av ratifikasjonsdokument eller på et nærmere bestemt fremtidig tidspunkt, for eksempel en eller to måneder etter deponering.

4.18 Midlertidig anvendelse av folkerettslige avtaler

Wien-konvensjonen om traktatretten artikkel 25 inneholder en bestemmelse om midlertidig anvendelse av folkerettslige avtaler. Artikkel 25 nr. 1 sier at

en traktat eller en del av en traktat er anvendt midlertidig inntil dens ikrafttredelse hvis
a) traktaten selv legger opp til det
b) de forhandlende stater på annen måte har avtalt dette

Artikkel 25 nr. 2 sier at med mindre traktaten fastsetter noe annet eller de forhandlende stater har avtalt noe annet, skal den midlertidige anvendelse av en traktat eller en del av en traktat i forhold til en stat opphøre hvis staten gir de andre statene som traktaten er anvendt midlertidig i forhold til, meddelelse om at dens hensikt er å ikke bli part i avtalen.

I praksis benyttes midlertidig anvendelse som en hurtigere måte å bringe avtalen til anvendelse enn det som følger av avtalens ikrafttredelsesbestemmelse. Mange stater har tidkrevende interne konstitusjonelle prosedyrer med parlamentsbehandling for å kunne ratifisere folkerettslige avtaler.

Det beror på en konkret fortolkning om den aktuelle avtale inneholder bestemmelse om midlertidig anvendelse. Mange avtaler inneholder ingen bestemmelse om midlertidig anvendelse og legger ikke opp til det. Noen folkerettslige avtaler har bestemmelse om midlertidig anvendelse fra undertegning, andre fra det tidspunkt partene ratifiserer og frem til formell ikrafttredelse. I de fleste tilfeller må staten eksplisitt avgi erklæring om midlertidig anvendelse.

Hvis en avtale krever Stortingets samtykke til inngåelse etter Grunnloven § 26 annet ledd, kan ikke Norge anvende avtalen midlertidig før Stortingets samtykke er innhentet. Midlertidig anvendelse fra undertegning forutsetter i et slikt tilfelle at Stortingets samtykke til inngåelse er innhentet før undertegning.

5 Endring av folkerettslige avtaler

Hovedregelen er at en folkerettslig avtale kan endres ved avtale mellom partene, jf. Wien-konvensjonen om traktater artikkel 39.

Avtaleendringer som er av viktighet må besluttes inngått ved kongelig resolusjon i statsråd, jf. Grl. § 28. Endringer som i tillegg nødvendiggjør ny lov, bevilgningsvedtak eller er av særlig viktighet, krever Stortingets samtykke etter Grunnloven § 26 andre ledd.

Hva slags type vedtak som må treffes for å inngå en avtaleendring beror på en konkret vurdering. At en avtale opprinnelig er inngått i henhold til samtykke fra Stortinget, trenger ikke bety at også endringen vil kreve dette. Tilslutning til endringer kan ofte besluttes på et lavere nivå enn vedtaket om inngåelse av den opprinnelige avtalen, siden endringer som regel vil være mindre viktige enn selve avtalen.

Basert på FN-sekretariatets praksis, er nærmere veiledning om endring av avtaler gitt i *Treaty Handbook* pkt. 4.4.

Enkelte folkerettslige avtaler har bestemmelser om forenklede endringsprosedyrer, for eksempel at endringer skal kunne gjøres gjennom vedtak i organer etablert under avtalen. Dette gjelder blant annet avtaler inngått gjennom Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen (IMO). Ofte krever tilslutning til endringer etterfølgende godkjenning fra partene, men i enkelte tilfeller blir partene bundet av et endringsvedtak dersom parten ikke innen en gitt frist har gitt meddelelse om det motsatte (binding ved passivitet).

Kravene til forberedelse og inngåelsesvedtak på norsk side er de samme selv om avtalen har en forenklet prosedyre for inngåelse av endringer. Norske representanter som deltar i vedtaksfora i internasjonale organisasjoner må derfor påse at nødvendige vedtak er truffet i forkant av et vedtak i organisasjonen om endring av en folkerettslig avtale. Selve vedtaket i et internasjonalt organ om å endre en folkerettslig avtale kan i de fleste tilfeller likestilles med undertegning av en avtale. Det innebærer at det må foreligge et forhåndsvedtak på norsk side om deltakelse i beslutningen i det internasjonale organet.

I endringssaker må fagdepartementet forberede inngåelsesvedtak for Utenriksdepartementet etter de samme prinsipper som ved forberedelse av vedtak om inngåelse av nye folkerettslige avtaler.

6 Oppsigelse av folkerettslige avtaler – opphør av andre grunner

Med mindre en folkerettslig avtale selv fastsetter at den skal gjelde for et bestemt tidsrom, må den sies opp for at den skal opphøre å gjelde. Basert på FN-sekretariatets praksis, er nærmere veiledning om alternative bestemmelser og fremgangsmåter knyttet til oppsigelse og opphør av avtaler gitt i *Treaty Handbook* pkt. 4.5 og 4.6.

En folkerettslig avtale kan sies opp dersom avtalen selv fastsetter dette. Hvis avtalen ikke har bestemmelser om oppsigelse, kan en part si den opp etter samtykke fra alle øvrige parter i avtalen, jf. Wien-konvensjonen artikkel 54. Oppsigelse i andre tilfeller vil kunne være vanskelig, fordi det da må kunne fastslås at partene hadde til hensikt å tillate oppsigelse, til tross for manglende bestemmelser om dette i avtalen eller at oppsigelsesadgang kan innfortolkes i lys av avtalens natur, jf. Wien-konvensjonen artikkel 56. Det er derfor viktig å vurdere under forhandlingene om avtalen bør ha oppsigelsesregler og i tilfelle hvordan disse skal utformes.

En avtale med oppsigelsesregler vil normalt selv bestemme når oppsigelsen får virkning. Hvis ikke annet avtales med partene, er hovedregelen at det skal gis 12 måneders varsel om intensjonen om å trekke seg fra avtalen.

Oppsigelse av folkerettslige avtaler tilligger Kongen, jf. Grunnlovens § 26 første ledd, og må gjøres etter den samme prosedyre som gjelder ved inngåelse av folkerettslige avtaler. Imidlertid er det ikke nødvendig av konstitusjonelle grunner å innhente Stortingets samtykke for oppsigelse av folkerettslige avtaler etter Grunnloven § 26 andre ledd, siden denne bestemmelsen i utgangspunktet bare gjelder ved inngåelse av avtaler. Politiske grunner vil likevel kunne tilsi at Stortingets samtykke til oppsigelse av større avtaler innhentes på forhånd, eller at Stortinget konsulteres på annen måte.

For øvrig kan det være avtalt at en folkerettslig avtale skal opphøre etter et visst antall år eller på et bestemt tidspunkt. Avtalt opphør krever ingen særskilt beslutning. En forlengelse av en tidsbegrenset avtale vil kreve et nytt inngåelsesvedtak etter samme prosedyre som ved inngåelse av nye avtaler.

7 Retting av feil

Det er viktig å gjennomgå grundig utkast til folkerettslige avtaler før undertegning for å hindre at avtalen undertegnes med feil. Hvis det oppdages større materielle feil i en avtale som er undertegnet, bør avtalen undertegnes på nytt av statenes representanter.

Avdekkes mindre materielle feil i en avtale som er undertegnet, kan partene inngå en ny avtale inneholdende korreksjoner, eventuelt inngå en noteveksling med korreksjoner.

Skrivefeil og andre mindre korreksjoner som ikke er materielle endringer kan rettes opp i medhold av prosedyren fastsatt i Wien-konvensjonens artikkel 79. Hvis det er en multilateral avtale kan depositaren sende ut en verbalnote inneholdende korreksjonene, og med en viss frist for partene om å komme med innsigelser. For bilaterale avtaler eller avtaler uten depositar, kan korreksjoner bekreftes ved diplomatisk note.

8 Registrering, offentliggjøring og oppbevaring

8.1 Om registrering, offentliggjøring og oppbevaring

8.1.1 Om internasjonal registrering og FNs registreringspraksis

Folkerettslige avtaler skal normalt registreres i FN, i samsvar med FN-paktens artikkel 102. FNs generalsekretær fyller en viktig funksjon knyttet til autoritativ formidling av informasjon om folkerettslige forpliktelser. Kravene knyttet til registrering i FN m.v. er beskrevet mer i detalj i *Treaty Handbook* pkt. 5 og 6.

8.1.2 Om registrering i Norge

Alle folkerettslige avtaler som Norge er bundet av skal registreres i Utenriksdepartementets traktatregister, se pkt. 8.3 nedenfor. Dette skjer ved Traktat- og dokumentasjonsenheten i Utenriksdepartementets rettsavdeling. Rettsavdelingen forbereder meddelelse til Stortinget på norsk og publisering, se bl.a. pkt. 8.2 nedenfor. Rettsavdelingen har også ansvaret for registrering og oppbevaring av Norges originaleksemplar av avtaler og bekreftede kopier av avtaler som andre stater eller organisasjoner er depositar for.

8.2 Traktatforelegget for Stortinget

Etter Grunnlovens § 75 bokstav g skal regjeringen forelegge for Stortinget de folkerettslige avtaler som er inngått. Dette skjer ved det årlige traktatforelegget for Stortinget. Fagdepartementene skal hvert år melde fra til Traktat- og dokumentasjonsenheten i Utenriksdepartementets rettsavdeling om folkerettslige avtaler under deres fagområde som har trådt i kraft for Norge det gjeldende år. Til dette benyttes et særlig skjema, se eksempelsamling side 169. På basis av disse og Utenriksdepartementets egne opplysninger forberedes det årlige traktatforelegget for Stortinget.

8.3 Utenriksdepartementets traktatregister

Utenriksdepartementets traktatregister inneholder de viktigste opplysningene om alle folkerettslige avtaler Norge er part i. Dette gjelder både bilaterale og multilaterale avtaler. Opplysninger om avtalene legges ut på Internett fra det tidspunkt de er undertegnet. Først fra det tidspunkt avtalene trer i kraft legges de ut i fulltekst. Alle avtaler trådt i kraft fra og med november 1992 finnes i databasen i fulltekst. Internettadressen er **http://lovdata.no/traktater**.

I tillegg til nettpublisering blir avtalene publisert i heftet «Overenskomster med fremmede stater», som utgis et visst antall ganger hvert år.

For at avtalene skal kunne publiseres må den endelige avtaleteksten i word-format fremskaffes på et av avtalens autentisk språk (som oftest er engelsk blant disse) og i norsk oversettelse. Hvis avtalen er inngått på flere autentiske språk, derunder engelsk, innsendes bare den engelske teksten. Nordiske avtaler publiseres vanligvis kun på norsk.

De elektroniske avtaletekstene kan sendes som e-post til Utenriksdepartementets traktat- og dokumentasjonsenhet med adresse: Traktat- og dokumentasjonsenheten@mfa.no.

Traktat- og dokumentasjonsenheten skal sørge for at bilaterale avtaler og folkerettslige avtaler Norge er depositar for, blir registrert i FN-sekretariatet i samsvar med kravene i FN-paktens artikkel 102.

Bistandsavtaler vil normalt ikke være omfattet av dette registeret. Spørsmål i tilknytning til bistandsavtaler kan tas direkte med Utenriksdepartementets avdeling for regionale spørsmål og utvikling eller NORADs Avdeling for metode og resultater, juridisk seksjon.

8.4 Originalavtalen skal sendes til oppbevaring i Utenriksdepartementets traktatarkiv

Originalen av en folkerettslig bindende avtale skal så snart den er undertegnet sendes til Utenriksdepartementets Traktat- og dokumentasjonsenhet for oppbevaring i traktatarkivet.

I Utenriksdepartementets fysiske traktatarkiv oppbevares undertegnede avtaler for mange år tilbake.

Undertegningsfullmakter skal også sendes inn for bilaterale avtaler og for multilaterale avtaler som Norge er depositar for. Depositarrollen innebærer blant annet ansvar for oppbevaring av originalavtalen, mottakelse og oppbevaring av samtlige ratifikasjonsinstrumenter og andre meddelelser, samt kommunikasjon med partene med hensyn til utsendelse av eventuelle endringsforslag og annen informasjon knyttet til avtalen.

Fremgangsmåte for innbinding av avtalemappe

En stoppenål kan benyttes for å tre snoren gjennom hullene, eventuelt en binders

Etter at snoren er tredd gjennom hullene knytes snorendene sammen og overflødig tråd klippes av. Knutene hindrer at trådendene frynser seg opp

Sistesiden i en ferdig innbundet mappe

Førstesiden i en ferdig innbundet mappe.

Forseglet mappe

Det norske seglet skal stå til venstre i den norske mappen. Motsatt i motpartens mappe (alternering)

Traktatinngåelse – kortversjon

- Inngåelsesprosessen starter med at fagansvarlig departement vurderer om Norge bør bli part i avtalen og mulige konsekvenser av avtalen.
- Fagdepartementet må avklare om gjennomføring av avtalen vil nødvendiggjøre lov- eller forskriftsendringer, bevilgningsvedtak eller ha andre administrative konsekvenser.
- Hvis fagdepartementet går inn for at Norge skal bli part i avtalen, må spørsmålet om inngåelse forelegges andre berørte departementer.
- Spørsmålet om inngåelser av viktige avtaler må klareres politisk i r-notat.
- I sjeldne tilfeller må inngåelsesspørsmålet også sendes på alminnelig høring – høringsspørsmålet avklares i så fall også i r-notatet.
- Hvis fagdepartementet etter foreleggelse og annen utredning går inn for at Norge bør bli part i avtalen, sender fagdepartementet utkast til inngåelsesvedtak sammen med avtaleteksten til Utenriksdepartementet som fremmer vedtak om inngåelse av folkerettslige avtaler overfor regjering og Storting.
- Basert på tekstinnspill fra fagdepartementet fremmer Utenriksdepartementet kongelig resolusjon om undertegning av avtalen. Det fremmes departementsvedtak i Utenriksdepartementet om inngåelse av mindre viktige avtaler.
- Avtalen undertegnes av utenriksministeren, av statsministeren, eller av en fagminister eller ambassadør med skriftlig undertegningsfullmakt fra utenriksministeren.
- Originalavtalen sendes til Utenriksdepartementets Traktat- og dokumentasjonsenhet for oppbevaring.
- Dersom avtalen krever ny lov, bevilgningsvedtak eller er av særlig viktighet, er Stortingets samtykke til inngåelse nødvendig i medhold av Grl. § 26 annet ledd. Slikt samtykke innhentes normalt etter at avtalen er undertegnet.
- Stortingets samtykke til inngåelse av en folkerettslig avtale innhentes ved at det skrives en Prop. S om samtykke til ratifikasjon eller inngåelse av avtalen.
- Fagansvarlig departement skriver utkast til Prop. S for Utenriksdepartementet som sørger for trykking av Prop. S og fremleggelse av denne for Stortinget gjennom et statsråd.

- Stortinget fordeler Prop. S til relevant komité.
- Stortingets fagkomité skriver en Innst. S.
- Stortinget treffer vedtak i samtykkespørsmålet i form av et stortingsvedtak.
- Stortingsvedtaket må følges opp med en kongelig resolusjon om ratifikasjon eller inngåelse, da Stortinget kun gir et samtykke til ratifikasjon eller inngåelse.
- På grunnlag av den kongelige resolusjon om ratifikasjon eller inngåelse av avtalen utarbeider Utenriksdepartementet et ratifikasjonsdokument som undertegnes av Kongen (i noen tilfeller et godkjenningsdokument undertegnet av utenriksministeren).
- Ratifikasjon eller godkjenningsdokumentet sendes til depositaren for multilaterale avtaler eller overleveres motparten ved bilaterale avtaler.
- Først når ratifikasjonsdokumentet er registrert hos depositar eller mottatt hos motparten vil Norge være rettslig bundet av den folkerettslige avtalen.
- Visse avtaler inngås ved noteveksling i stedet for ratifikasjon. Da vil Norge være rettslig bundet av den folkerettslige avtalen når notevekslingen er foretatt.
- Det følger av avtalens ikrafttredelsesbestemmelser på hvilket tidspunkt den trer i kraft.

Ordforklaringer

Akkreditiv – et fullmaktsskriv for en diplomatisk utsending undertegnet av utenriksministeren. Ordet kan også brukes om andre fullmakter som for eksempel forhandlingsfullmakt undertegnet av utenriksministeren.

Alternering – ulik rekkefølge for plassering av statenes navn i statenes egne eksemplarer av en avtaletekst. I det avtaleeksemplaret staten skal beholde skal denne staten benevnes først i overskriften, innledning og andre steder i teksten der partene listes opp. Vedkommende parts underskrift skal stå til venstre for eller over den annen parts underskrift. Ved bilaterale overenskomster skal også ratifikasjonsdokumentet alterneres.

Autentisk språk – den eller de språkversjoner avtalepartene er enige om skal være gyldige språkversjoner. Autentisering kan skje ved parafering, vedtakelse på traktatkonferansen, ved undertegning eller enighet uttrykt på annen måte. FNs avtaler inngås på seks autentiske språk som alle er likeverdige: arabisk, engelsk, fransk, kinesisk, russisk og spansk.

Autoritativ tekst – den tekst avtalepartene eventuelt er enige om å gi forrang ved tolkningstvil dersom avtalen er inngått på flere autentiske språk. Det kan avtales at flere språktekster skal være autoritative, ved tolkning blir disse erklært for å være likeverdige.

Avtale – folkerettslig avtale. Brukes om avtaler av enhver art, viktige og mindre viktige, multilaterale og bilaterale.

Avtalemappe – den norske avtalemappe er fremstilt i rødt skinn med riksvåpen på forsiden. Traktatpapiret festes med silkesnor i rødt, hvitt og blått. Andre stater har sine spesialdesignede avtalemapper.

Bilandene – Bouvetøya, Peter I's øy og Dronning Maud land er underlagt norsk statshøyhet som biland, jf. lov av 27. februar 1930 nr. 3.

Bilateral avtale – folkerettslig avtale mellom to parter – stater eller internasjonale organisasjoner.

Bistandsavtale – avtale som i hovedsak går ut på tildeling av midler over bistandsbudsjettet. Inngås i praksis etter en forenklet prosedyre. Omfattes ikke av traktatforelegget for Stortinget.

Departementsavtaler – avtale mellom norske departementer og tilsvarende institusjoner i andre stater. Fagdepartementene er alene ansvarlig for både forberedelse, gjennomføring og oppfølging av sine departementsavtaler. Inngåelsesprosedyren for folkerettslige avtaler gjelder ikke i slike tilfeller. Departementsavtaler inntas ikke i det årlige traktatforelegget for Stortinget og publiseres heller ikke.

Depositar – utenriksdepartement eller internasjonal organisasjon som er valg ut til å oppbevare en multilateral avtale. Til oppgaven hører det å orientere alle avtaleparter om deponering av ratifikasjonsdokumenter, endringer, ikrafttredelse, oppsigelse og andre forhold som gjelder avtalen.

Diplomatkonferanse/sluttkonferanse – større konferanse som ofte markerer avslutningen på avtaleforhandlinger. Teksten til en folkerettslig avtale kan vedtas på en diplomatkonferanse.

Dualistisk prinsipp – gir uttrykk for at folkerettslige avtaler må gjennomføres i norsk rett for å få intern rettsvirkning.

Erklæring – kan avgis i forbindelse med undertegning eller ratifikasjon av en folkerettslig avtale. En erklæring kan være et uttrykk for hvordan en stat vil fortolke eller praktisere en eller flere bestemmelser i en folkerettslig avtale. Erklæringer kan avgis med eller uten utrykkelig adgang til det i avtalen.

Fellesreferat – (Agreed Minutes) brukes ofte om bilaterale avtaler som inneholder en bekreftelse på hva partene er blitt enige om, evt. i påvente av vedtakelsen av den endelige tekst til avtalen.

Folkerettslig avtale – avtale inngått mellom stater og/eller internasjonale organisasjoner. Avtalen må være regulert av folkeretten, dvs. den må skape folkerettslige rettigheter og forpliktelser. Avtalen vil derfor typisk omhandle myndighetsutøvelse. Avtaler mellom en stat og et privat selskap eller mellom stater eller internasjonale organisasjoner på det privatrettslige området vil normalt ikke være å anse som folkerettslige avtaler.

Folkerettssubjekt – anerkjent stat eller internasjonal organisasjon som kan erverve rettigheter og påta seg folkerettslige forpliktelser.

Forbehold – kan tas i forbindelse med undertegning eller ratifikasjon av en folkerettslig avtale. Forbehold kan avgis med utrykkelig adgang til det i avtalen, og ellers hvis forbeholdet ikke strider mot avtalens formål og hensikt. Forbehold må alltid avgis skriftlig.

Foredrag til statsråd – et annet uttrykk for kongelig resolusjon, eller den delen av en kongelig resolusjon som kommer etter overskriften og som redegjør for saken.

Forhandlingsdelegasjon – gruppe av forhandlingsdeltakere bestående av formann, nestleder og øvrige deltakere. Medlemmene må være oppgitt med tittel, kjønn og arbeidsgivers navn.

Forhandlingsfullmakt – dokument undertegnet av utenriksministeren som gir en forhandlingsdelegat eller forhandlingsdelegasjonen fullmakt til å representere Norge under forhandlingene. Skriftlig forhandlingsfullmakt benyttes som regel bare for større multilaterale forhandlinger. En forhandlingsfullmakt gir ikke rett til formelt å undertegne avtalen, til det kreves en særskilt undertegningsfullmakt.

Forhandlingsgrupper – ved omfattende forhandlingsprosesser kan forhandlingene være delt opp i undergrupper og komiteer.

Forhandlingsinstruks – formulert strategi med sikte på å ivareta norske interesser og verdier på best mulig måte.

Godkjenning – (engelsk «acceptance» eller «approval»). Måte å bli rettslig bundet av en folkerettslig avtale. Ofte en noe enklere form enn ratifikasjon. I Norge underegnes ikke godkjenningsdokumenter av Kongen, men av utenriksministeren.

Grunnlovens § 26 – første ledd, legger traktatkompetansen til «Kongen». Inngåelse av folkerettslige avtaler er i utgangspunktet regjeringens enekompetanse (prerogativ). At regjeringen er tillagt myndigheten til å forhandle og inngå folkerettslige avtaler, gjenspeiler også den ordinære ordning internasjonalt.

Grunnlovens § 26 – andre ledd, fastsetter at Stortingets samtykke må innhentes før en folkerettslig avtale blir bindende for Norge dersom avtalen krever ny lov, bevilgningsvedtak eller er en sak av særlig viktighet.

Grunnlovens § 93 – fastsetter at inngåelse av en avtale som innebærer en myndighetsavståelse krever kvalifisert stortingsvedtak.

Ikrafttredelse – en folkerettslig avtale trer formelt i kraft og blir bindende når vilkårene i ikrafttredelsesbestemmelsen er oppfylt, ofte når et visst antall stater har sluttet seg til, evt. stilles ytterligere vilkår.

Inkorporasjon – rettslig gjennomføringsmåte for en folkerettslig avtale. Teknisk blir avtalens bestemmelser i sin foreliggende form gjort til en del av intern rett. Benyttes i mindre utstrekning.

Interne konstitusjonelle skritt – interne vedtak som er nødvendige for å kunne inngå en avtale.

Jan Mayen – er en del av Kongeriket Norge og ikke et biland. Dersom en folkerettslig avtale ikke skal gjelde for Jan Mayen, bør det avgis uttrykkelig erklæring om dette i forbindelse med inngåelsen.

Kongelig resolusjon – navnet på regjeringens beslutninger.

Konvensjon – et annet ord for folkerettslig avtale. Betegnelsen benyttes som regel for større folkerettslige avtaler med mer omfattende prinsipielle reguleringer innenfor et tema eller fagområde.

Memorandum – norsk betegnelse «Omforent memorandum», betegnelse benyttet på folkerettslige avtaler, men kan også være betegnelse på et ikke-rettslig bindende dokument.

Ministerbrev – brev mellom en stats utenriksminister og en annen stats diplomatiske representant om inngåelse av en folkerettslig avtale.

Monistisk prinsipp – prinsipp om at folkerettslig avtaler staten slutter seg til automatisk gjelder som intern rett. I Norge bygger man på det dualistiske prinsipp om at folkerettslige avtaler må gjennomføres i norsk rett for å få intern rettsvirkning.

Multilateral avtale – folkerettslig avtale mellom tre eller flere stater eller internasjonale organisasjoner.

Noteveksling – betegnelse på en folkerettslig avtale inngått ved utveksling av noter mellom en stats utenriksministerium og en annen stats diplomatiske stasjon. Betegnelsen noteveksling benyttes også ved utveksling av ministerbrev.

Oppsigelse – betegnelse på en akt for å bringe en folkerettslig avtale til opphør. Om en avtale kan sies opp eller ikke beror på en fortolkning av avtalens bestemmelser.

Overenskomst – annet ord for folkerettslig avtale.

Pakt – annet ord for folkerettslig avtale.

Parafering – påføring av initialer for hånd i alternert rekkefølge på hver side av en fremforhandlet tekst, som en bekreftelse på at det er enighet om teksten. Paraferingen innebærer ingen rettslige forpliktelser for partene. Aktuelt ved bilaterale forhandlinger eller ved multilaterale forhandlinger mellom få stater.

Preambel – et annet ord for fortale. Fortalen er ikke en av avtalens materielle bestemmelser.

Protest mot forbehold – retten til å protestere mot forbehold gjelder overfor alle typer forbehold. Protesten må fremsettes ved en uttrykkelig erklæring innen tolv måneder etter at vedkommende stat har fått formell underretning om forbeholdet. Unnlatelse av å protestere innen utløpet av fristen medfører at vedkommende stat anses for å ha godtatt forbeholdet.

Prop. S – proposisjon til Stortinget inneholdende forslag til stortingsvedtak.

Prop. L – proposisjon til Stortinget inneholdende forslag til lovvedtak.

Prop. LS – proposisjonen til Stortinget inneholdende både forslag til lovvedtak og stortingsvedtak (unntaksvis vil det være mulig å innta et samtykke til ratifikasjon i samme proposisjon som det bes om lovvedtak).

Protokoll – betegnelse på visse typer folkerettslige avtaler. Den benyttes ofte for tilleggs- eller suppleringsavtaler til allerede inngåtte avtaler.

Ratifikasjon – folkerettslig handling der en stat erklærer å ville være rettslig bundet av en folkerettslig avtale som den tidligere har undertegnet. Den folkerettslige forpliktelse inntrer når ratifikasjonsdokumentet er overlevert til depositaren eller den annen part ved bilaterale avtaler. I Norge undertegnes ratifikasjonsdokumenter etter praksis av Kongen.

Registrering ved FN – etter FN-paktens artikkel 102 plikter partene å registrere folkerettslige avtaler ved FN når de trer i kraft. Avtalen må være registrert i FN hvis skal den kunne påberopes ved Den internasjonale domstol. Registreringsplikten gjelder både bilaterale og multilaterale avtaler.

R-konferanse – regjeringens møter der viktige politiske saker drøftes. Det treffes ikke formelle vedtak i slike konferanser.

R-notat – dokument som utarbeides som grunnlag for behandling i r-konferanse. Munner ut i en politisk konklusjon og ikke et formelt vedtak.

Skatteavtale – avtale til unngåelse av dobbeltbeskatning og forebyggelse av skatteunndragelse. I henhold til lov av 28. juli 1949 nr. 15 om adgang for Kongen til å inngå overenskomster med fremmede stater til forebyggelse av dobbeltbeskatning m.v., fremmer Finansdepartementet foredrag til statsråd og proposisjoner til Stortinget om inngåelse av skatteavtaler.

Statssuksesjon – når en stat opphører å eksistere og avløses av en eller flere nye stater. Nye stater kan inngå avtale om å ansees som part i avtaler som forgjengerstaten var part i.

Svalbard – er en del av Kongeriket Norge. Dersom en folkerettslig avtale ikke skal gjelde for Svalbard, bør det avgis uttrykkelig erklæring om dette i forbindelse med inngåelsen.

Tiltredelse – en folkerettslig handling der en stat erklærer å ville være endelig bundet av en multilateral avtale som den ikke har undertegnet. Stater som ikke har deltatt i forhandlingene om en folkerettslig avtale kan bli part i overenskomsten ved tiltredelse. I Norge underegnes tiltredelses-dokumenter etter praksis av Kongen.

Traktat – folkerettslig avtale. Betegnelse ofte brukt om viktige avtaler.

Traktatarkiv– Utenriksdepartementets arkiv for oppbevaring av originale folkerettslige avtaler.

Traktatforelegg for Stortinget – i følge Grunnlovens § 75 g skal Stortinget meddeles alle overenskomster som inngås med fremmede stater. Dette skjer ved det årlige traktatforelegg for Stortinget. Traktatforelegget består av en fullstendig oversikt over alle overenskomster som i det foregående år ble bindende for Norge, fulgt av overenskomstenes tekst på et original-språk samt oversettelse til norsk, begge i to eksemplarer.

Traktatpapir – spesialpapir Alvøen 4000 som benyttes for å trykke avtaler som bindes inn i norske avtalemapper.

Traktatregisteret – internt register i Norge for registrering av Norges folkerettslige avtaler. Folkerettslige avtaler offentliggjøres når de trer i kraft for Norge. Traktatregisteret er en del av Lovdata.no

Transformasjon – rettslig gjennomføringsmåte for en folkerettslig avtale. Teknisk gis det interne bestemmelser som er i samsvar med innholdet i den folkerettslige avtalen. Transformasjon er den gjennomføringsmåte som oftest blir brukt.

Undertegning – de fleste folkerettslige avtaler skal undertegnes før de deretter ratifiseres. Undertegning medfører ikke at avtalen blir rettslig bindende, men medfører en plikt til ikke å foreta seg noe som strider mot avtalen eller gjør ratifikasjon umulig.

Undertegningsfullmakt – fullmaktsdokument undertegnet av utenriksministeren som gir en person rett til å undertegne en folkerettslig avtale på vegne av Norge. Fremlegges ved undertegning.

Undertegningsseremoni – seremoni for undertegning av bilaterale eller multilaterale avtaler. Kan være mer eller mindre høytidelig arrangert.

Utredningsinstruksen – instruks for behandlingen av saker i offentlig forvaltning. Instruksen gjelder ikke direkte for inngåelse av folkerettslige avtaler, jf. Utredningsinstruksens punkt 1.2, tredje ledd. Imidlertid vil prinsippene om forsvarlig saksbehandling i forvaltningen også gjelde ved inngåelse av folkerettslige avtaler, slik at Utredningsinstruksens krav bør følges så langt som mulig.

(den) Utvidede utenriks- og forsvarskomité (DUFK) – hjemlet i Stortingets forretningsorden § 13. Har til oppgave å drøfte med regjeringen viktige utenrikspolitiske, handelspolitiske, sikkerhetspolitiske og beredskapsmessige spørsmål. Består av de ordinære medlemmer av utenriks- og forsvarskomiteen, av Stortingets president og lederne i partigruppene.

Vedtakelse av tekst – uttrykk for at det er enighet om en fremforhandlet avtaletekst. Vedtakelse kan ofte skje ved flertallsavstemning eller konsensus. For bilaterale avtaler, se parafering.

Wien-konvensjonen av 23. mai 1969 om traktatretten – *The Vienna Convention on the Law of Treaties*. Dette er en sentral FN-konvensjon som regulerer folkerettslige sider ved inngåelse, fortolkning og opphør av folkerettslige avtaler (traktater). Norge er ikke part i denne, men konvensjonen anses for en stor del å være uttrykk for bindende internasjonal sedvanerett, som er forpliktende for alle stater.

Register over eksempelsamlingen

1	Kongelig resolusjon om oppnevning av forhandlings-delegasjon	103
2	Departementsvedtak om oppnevning av forhandlings-delegasjon	107
3	Forhandlingsfullmakt på engelsk	108
4	Kongelig resolusjon om undertegning av multilateral avtale (som krever Stortingets samtykke)	109
5	Kongelig resolusjon om inngåelse av multilateral avtale (som ikke krever Stortingets samtykke)	117
6	Kongelig resolusjon om inngåelse av bilateral avtale (som ikke krever Stortingets samtykke)	123
7	Netthenvisning til eksempler på Prop. S	129
8	Kongelig resolusjon om ratifikasjon (etter at Stortingets samtykke er innhentet)	130
9	Eksempel på kongelig resolusjon om ratifikasjon med erklæringer (etter at Stortingets samtykke er innhentet)	131
10	Kongelig resolusjon om inngåelse av avtale (etter at Stortingets samtykke er innhentet)	133
11	Departementsvedtak om inngåelse av bilateral avtale	134
12	Departementsvedtak om godkjenning av endringer i multilateral avtale	137
13	Ministerbrev på norsk om inngåelse av bilateral avtale	141
14	Ministerbrev på engelsk	144
15	Noteveksling om inngåelse av bilateral avtale (engelsk)	148
16	Standardtekst noteveksling (ministerbrev) på norsk om inngåelse av en bilateral avtale	150
17	Standardtekst noteveksling (ministerbrev) på engelsk om inngåelse av en bilateral avtale	151
18	Diplomatisk note om ikrafttredelse på engelsk	152
19	Oppsigelsesbrev på engelsk	153
20	Undertegningsfullmakt (norsk og engelsk)	154

21 Ratifikasjonsdokument (norsk) 155
22 Ratifikasjonsdokument (engelsk) 156
23 Tiltredelsesdokument på norsk og engelsk 157
24 Skjema for Traktatforelegget for Stortinget / Innrykking i «Overenskomster med fremmede stater» / Publisering i Utenriksdepartementets traktatregister -www.lovdata.no/traktater 158
25 Registreringsside i Traktatregisteret 159

1. Eksempel på kongelig resolusjon om oppnevning av forhandlingsdelegasjon

Utenriksdepartementet **KONGELIG RESOLUSJON**
Utenriksminister Jonas Gahr Støre

Ref. nr:
Saksnr: 08/03173
Dato: xx. juni 2008

Vedlegg

OPPNEVNING AV EN DELEGASJON FOR Å FORESTÅ GJENNOMFØRINGEN AV FORHANDLINGER MED EU OM EN EØS-FINANSIERINGSORDNING ETTER 2009 OG FISKEKVOTER, SAMT FULLMAKT FOR UTENRIKSDEPARTEMENTET TIL Å OPPNEVNE YTTERLIGERE MEDLEMMER AV FORHANDLINGSDELEGASJONEN

1. Bakgrunn

Ved EØS-utvidelsene i 2004 og 2007 ble det opprettet finansieringsordninger som skal bidra til sosial og økonomisk utjevning i et utvidet Europa. For femårsperioden fra 1. mai 2004 til 30. april 2009 vil Norges bidrag til sosial og økonomisk utjevning i 15 EU-land være på over 1 270 millioner euro (omlag 10,2 milliarder kroner).

Finansieringsordningene opphører 30. april 2009. I EØS-avtalens protokoll 38A om EØS-finansieringsordningen fremkommer at avtalepartene skal, ved utløpet av nevnte femårsperiode, på nytt vurdere behovet for å redusere de økonomiske og sosiale forskjeller i EØS.

I forbindelse med EØS-utvidelsene i 2004 og 2007, ble det også inngått avtaler mellom Fellesskapet og henholdsvis Norge og Island om økte tollfrie importkvoter for fisk til EU. Disse kvotene er gjeldende frem til 30. april 2009. I de angjeldende tilleggsprotokollene er det fastsatt at størrelsen på kvotene skal vurderes på nytt ved utgangen av denne perioden, idet det tas hensyn til alle relevante interesser.

EUs forhandlingsmandat om EØS-utvidelsen er under utforming. Det tas sikte på at første forhandlingsmøte finner sted før sommeren, og at forhandlingene avsluttes i løpet av annet halvår 2008.

2. Nærmere om forhandlingene

Forhandlingene vil skje i en EØS-ramme. EØS/EFTA-statene vil forhandle som selvstendige parter, men det vil legges stor vekt på bilaterale kontakter med Island og Liechtenstein og koordinering internt i EFTA. Samordningen mellom EØS/EFTA-statene ledes av formannskapslandet. Norge innehar formannskapet første halvår 2008 og blir avløst av Liechtenstein 1. juli 2008.

Europakommisjonen vil forhandle på vegne av EU og vil under forhandlingene rådføre seg med en særskilt arbeidsgruppe (EFTA-gruppen) under EUs Råd.

Forhandlingene må forventes å bli intensive, og dette vil stille særskilte krav til effektiv og løpende samordning mellom ulike departementer under forhandlingens gang.

Det er nå behov for å opprette et apparat for å forestå gjennomføringen av forhandlingene.

Mandat for den norske forhandlingsdelegasjonen vil bli fastlagt etter drøftelser i Regjeringen.

3. Forhandlingsdelegasjonen

Det foreslås oppnevnt en forhandlingsdelegasjon der departementer med fagområder som særlig berøres av forhandlingene, er representert.

Forhandlingsdelegasjonen foreslås gitt følgende sammensetning:

Ambassadør Oda H. Sletnes
Den norske EU-delegasjonen, leder

Avdelingsdirektør Anders Erdal
Utenriksdepartementet, nestleder

Underdirektør Hege M. Hoff
Utenriksdepartementet

Seniorrådgiver Ingrid Schulerud
Utenriksdepartementet

Folkerettsrådgiver Anders Eide
Utenriksdepartementet

Ekspedisjonssjef Thorvald Moe
Finansdepartementet

Ekspedisjonssjef Hæge Andenæs
Miljøverndepartementet

Avdelingsdirektør Ole Andreas Lindeman
Nærings- og handelsdepartementet

Kommunal- og regionalråd Arve Skjerpen
Kommunal- og regionaldepartementet

Rådgiver Rune Dragset
Fiskeri- og kystdepartementet

Det foreslås at avdelingsdirektør Bjarne Stakkestad, Finansdepartementet, avløser ekspedisjonssjef Thorvald Moe som Finansdepartementets representant fra 15. august 2008, samt at Utenriksdepartementet gis fullmakt til å oppnevne ytterligere medlemmer av forhandlingsdelegasjonen.

Sekretariatsfunksjonene legges til Utenriksdepartementet.

4. Utgiftsdekning
Hvert departement dekker kostnadene forbundet med egne representanters deltakelse i forhandlingene innenfor sine respektive budsjettrammer.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

1. Oppnevning av en delegasjon som skal forhandle med EU om en EØS-finansieringsordning etter 2009 og fiskekvoter, i samsvar med vedlagte forslag.

2. Fullmakt for Utenriksdepartementet til å oppnevne ytterligere medlemmer av forhandlingsdelegasjonen.

2. Eksempel på departementsvedtak om oppnevning av forhandlingsdelegasjon

Departementsvedtak om oppnevning av norsk delegasjon til Rotterdam-konvensjonens femte partsmøte i Genève 20–24. juni 2011

1. Innledning
Det femte partsmøtet under Rotterdam-konvensjonen av 10. september 1998 om forhåndsgodkjenningsprosedyre for visse farlige kjemikalier og plantevernmidler som omsettes på verdensmarkedet, skal avholdes i Genève 20–24. juni 2011. For den norske delegasjonen er det nødvendig med fullmaktsbrev undertegnet av utenriksministeren.

Følgende personer er foreslått som norsk delegasjon:

Seniorrådgiver *navn*, Miljøverndepartementet, (delegasjonsleder).

Førstekonsulent *navn*, Miljøverndepartementet (nestleder)

Senioringeniør *navn*, Klima og forurensningsdirektoratet (delegat)

Seniorkonsulent *navn*, Mattilsynet (delegat)

Det forutsettes at Miljøvernsdepartementet dekker utgiftene i forbindelse med deltakelsen.

Oppnevningen av delegat til diplomatkonferansen antas ikke å være av slik viktighet at statsrådsbehandling er nødvendig, jf. Grl. § 28, men at det kan besluttes ved departementsvedtak i Utenriksdepartementet.

2. Tilråding
Seniorrådgiver *navn*, Miljøverndepartementet, førstekonsulent *navn*, Miljøverndepartementet, – senioringeniør *navn* Klima og forurensningsdirektoratet, og seniorkonsulent *navn*, Mattilsynet, oppnevnes som norsk delegasjon til Rotterdam-konvensjonens femte partsmøte i tidsrommet 20–24. juni 2011.

3. Eksempel på forhandlingsfullmakt på engelsk

I, the undersigned, Jan PETERSEN, Minister of Foreign Affairs of Norway, hereby make known that the following Delegation is authorised and empowered to represent Norway at *the Conference of the Parties to the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, to be held in Vienna 28 June - 9 July 2004:*

H.E. Mr Rolf Trolle ANDERSEN	Permanent Representative of Norway to the UNODC Head of Delegation
Mr Jan BUGGE-MAHRT	Deputy Director General, International Law Section Ministry of Foreign Affairs
Mr Bjørn PETTERSEN	Ass. Chief of Police Organised Crime Section National Police Inspectorate
Ms Kamilla H. KOLSHUS	First Secretary Permanent Mission of Norway to the UNODC
Ms Marie THUESTAD	Trainee, Permanent Mission of Norway to the UNODC

Oslo, on this twenty-third day of June
Two Thousand and Four

4. Eksempel på kongelig resolusjon om undertegning av multilateral avtale (som krever Stortingets samtykke)

Utenriksdepartementet **KONGELIG RESOLUSJON**
Utenriksminister Jonas Gahr Støre

Ref. nr.
Saksnr.
Dato 21. juni 2011

Vedlegg

UNDERTEGNING AV EUROPARÅDETS KONVENSJON OM FOREBYGGING OG BEKJEMPELSE AV VOLD MOT KVINNER OG VOLD I NÆRE RELASJONER AV 11. MAI 2011

1. Innledning

Europarådets ministerkomité vedtok 7. april 2011 en konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner (CETS 210). Konvensjonsutkastet ble framforhandlet av en arbeidsgruppe nedsatt av Europarådet. Arbeidsgruppen startet sitt arbeid i april 2009. Norge har vært representert under hele prosessen.

Formålet med konvensjonen er å forebygge og bekjempe alle former for vold mot kvinner og vold i nære relasjoner, beskytte rettighetene til kvinner som er utsatt for slike overgrep og å fremme nasjonalt og internasjonalt samarbeid mot overgrep. Reglene i konvensjonen kan deles inn i syv hovedkategorier: 1) forebyggende tiltak, 2) krav til nasjonal samordning og samarbeid, 3) tiltak for å beskytte og bistå ofre, 4) behandlingstilbud og andre tiltak overfor voldslovbrytere, 5) materielle straffebestemmelser, 6) prosessuelle regler og 7) bestemmelser om internasjonalt samarbeid.

Konvensjonen ble åpnet for undertegning på den europeiske utenriksministerkonferansen i Tyrkia 11. mai 2011. Så langt har i alt 13 stater undertegnet konvensjonen. Det tas sikte på at Norge undertegner konvensjonen så snart som mulig.

Konvensjonen i engelsk originaltekst følger vedlagt. Norsk oversettelse vil bli utarbeidet.

2. Nærmere om de enkelte bestemmelser i konvensjonen

I *fortalen* uttrykker partene sitt felles mål, som er å bidra til å bekjempe vold mot kvinner og vold i nære relasjoner i Europa. Partene anerkjenner blant annet at kvinner oftere enn menn er utsatt for alvorlig kjønnsbasert vold og at dette kan utgjøre et brudd på menneskerettighetene og en alvorlig hindring for å oppnå likestilling mellom kvinner og menn.

Artikkel 1 angir konvensjonens formål.

Artikkel 2 angir konvensjonens anvendelsesområde og fastslår at konvensjonen skal gjelde ved alle former for vold mot kvinner som rammer kvinner disproporsjonalt, herunder vold i nære relasjoner. Partene oppmuntres til å anvende konvensjonens bestemmelser overfor alle som er ofre for vold i nære relasjoner.

Artikkel 3 inneholder definisjoner av kjernebegrepene i konvensjonen; *vold mot kvinner*, *vold i nære relasjoner*, *kjønn*, *kjønnsbasert vold mot kvinner*, *offer* og *kvinner.*

Artikkel 4 omhandler retten til å leve et liv uten vold og prinsippet om ikke-diskriminering.

Artikkel 5 omhandler prinsipper for statlige forpliktelser, herunder særlige krav til aktsomhet (*due diligence)*.

Artikkel 6 fastslår at statene skal tillegge et kjønnssensitivt perspektiv ved gjennomføring av og evaluering av konsekvensene av konvensjonens bestemmelser.

Artikkel 7 omhandler prinsippet om at tiltak skal være basert på en helhetlig, koordinert og integrert tilnærming.

Artikkel 8 pålegger statene å allokere adekvate finansielle ressurser.

Artikkel 9 bestemmer at statene skal tilrettelegge for deltakelse av ikke statlige organisasjoner og det sivile samfunnet i arbeidet med å bekjempe vold mot kvinner og etablere et effektivt samarbeid med disse.

Artikkel 10 gjelder nasjonale samordnings- og samarbeidstiltak.

Artikkel 11 gir regler for innsamling av data.

Artikkel 12 gjelder rapportering om mistanke om vold mot kvinner og vold i nære relasjoner.

Artikkel 13 omhandler informasjonsarbeid og holdningskampanjer.

Artikkel 14 pålegger statene å tilrettelegge for at tema som er relatert til vold mot kvinner blir integrert i pensum på alle nivåer i utdanningsforløpet.

Artikkel 15 pålegger statene å tilrettelegge for opplæring av profesjonelle aktører.

Artikkel 16 gjelder generelle prinsipper for tilbud om forebyggende intervensjon og behandlingsprogrammer til personer som har utøvd vold i nære relasjoner og seksuell vold.

Artikkel 17 gjelder tilrettelegging for deltakelse av privat sektor og mediene i utvikling og gjennomføring av politikk og innføring retningslinjer og selvregulerende standarder for å forebygge vold mot kvinner og øke respekten for deres verdighet.

Artikkel 18–22 etablerer prinsipper for beskyttelse og bistand til ofre.

Artikkel 23–25 pålegger statene å opprette krisesenter, døgnåpen, gratis hjelpelinje over telefon, samt særskilte mottakssentre for ofre for seksuell vold.

Artikkel 26 omhandler støttetiltak for barn som er vitne til vold.

Artikkel 27 gjelder rapportering om mistanke om seksuell utnytting eller seksuelt misbruk.

Artikkel 28 omhandler forholdet mellom rapportering om mistanke om seksuell utnytting eller seksuelt misbruk og enkelte profesjonsgruppers taushetsplikt.

Artikkel 29 gjelder tilgang til sivile rettsmidler for ofre.

Artikkel 30 omhandler erstatning for ofre.

Artikkel 31 fastslår at statene skal sørge for at episoder med vold som omfattes av konvensjonen blir tatt hensyn til i spørsmål om foreldreansvar og samværsrett.

Artikkel 32 gir regler om de sivilrettslige konsekvensene av tvangsekteskap.

Artikkel 33–40 pålegger statene å sikre at nærmere angitte handlinger er kriminalisert. Dett omfatter psykisk vold, fysisk vold, seksuell vold inkludert voldtekt, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, tvungen abort og tvungen sterilisering. Videre pålegges partene å sikre at seksuell trakassering er gjenstand for sanksjoner.

Artikkel 41 gir regler om medvirkninger og forsøk.

Artikkel 42 fastslår at forsvar av ære ikke kan anses som en straffrihets-, straffritaks-, straffbortfalls- eller straffnedsettelsesgrunn.

Artikkel 43 fastslår at bestemmelsene skal gjelde uavhengig av relasjonen mellom offer og gjerningsperson.

Artikkel 44 inneholder regler om jurisdiksjon.

Artikkel 45 pålegger statene å sikre at straffbare/forbudte handlinger blir etterfulgt av effektive, forholdsmessige og avskrekkende sanksjoner.

Artikkel 46 inneholder bestemmelser om straffskjerpende momenter.

Artikkel 47 bestemmer at partene ved fastsettelsen av sanksjoner skal kunne ta i betraktning rettskraftige dommer avsagt av andre konvensjonsstater for handlinger fastsatt som straffbare etter denne konvensjon.

Artikkel 48 pålegger partene å forby obligatoriske alternative konfliktløsningsmekanismer.

Artikkel 49 inneholder generelle prinsipper for etterforsking, strafforfølging og prosessuelle regler i saker om handlinger fastsatt som straffbare etter konvensjonen.

Artikkel 50 gjelder generelle tiltak for å beskytte og bistå ofrene på alle stadier av etterforskingen og strafforfølgningen.

Artikkel 51 gjelder risikovurdering og risikohåndtering.

Artikkel 52 gjelder besøksforbud i eget hjem.

Artikkel 53 inneholder prinsipper for beskyttelsestiltak i form av besøks- og kontaktforbud.

Artikkel 54 gjelder bevisføring i saker om seksuell vold.

Artikkel 55 pålegger partene å sikre at etterforsking eller rettsforfølgning av handlinger fastsatt som straffbare etter konvensjonen ikke er betinget av en anmeldelse eller anklage fra offerets side, og at rettsforfølgningen kan fortsette selv om offeret har trukket tilbake sin forklaring.

Artikkel 56 har bestemmelser om tiltak for å beskytte fornærmedes interesser under etterforskning og straffeforfølgning.

Artikkel 57 gjelder rett til rettslig bistand for ofre.

Artikkel 58 inneholder bestemmelser om foreldelse.

Artikkel 59 fastslår at i tilfeller hvor oppholdstillatelse for en person er basert på ektefellens status, skal partene sørge for at oppholdstillatelse gis uavhengig av ekteskapets varighet.

Artikkel 60 inneholder bestemmelser om kjønnsbasert krav om asyl.

Artikkel 61 gjelder respekt for folkerettens regler om returforbud (*non-refoulement*).

Artikkel 62–64 gjelder generelle prinsipper og tiltak i forbindelse med internasjonalt samarbeid.

Artikkel 65 inneholder bestemmelser om registrering og lagring av opplysninger om sedelighetsdømte.

Artikkel 66 etablerer en ekspertkomité og regulerer komiteens kompetanse m.v.

Artikkel 67–69 etablerer en statspartskomité og regulerer komiteens kompetanse m.v.

Artikkel 70 omhandler de nasjonale parlamenters deltakelse i å overvåke at konvensjonen etterleves.

Artikkel 71 fastslår at konvensjonen ikke berører forpliktelser i henhold til andre folkerettslige instrumenter som statene er bundet av.

Artikkel 72 gir regler om prosedyren for endringer i konvensjonsteksten.

Artikkel 73 omhandler forholdet til nasjonale og internasjonale regler som gir et bedre vern enn konvensjonen.

Artikkel 74 inneholder bestemmelser om tvisteløsning ved uenighet om fortolkningen av konvensjonen.

Artikkel 75 inneholder regler om undertegning og ikrafttredelse. Konvensjonen er gjenstand for etterfølgende ratifikasjon eller godkjennelse. Den vil tre i kraft på den første dag i den måned som følger etter uløpet av en periode på tre måneder etter at minst ti stater har sluttet seg til, herunder minst åtte parter i Europarådet.

Artikkel 76 regulerer tiltredelse til konvensjonen for land som ikke er medlemmer av Europarådet.

Artikkel 77 gir regler om territorial anvendelse/begrensning av konvensjonens bestemmelser.

Artikkel 78–79 slår fast at det ikke er mulig å ta forbehold mot konvensjonens bestemmelser unntatt der dette er særlig spesifisert.

Artikkel 80–81 gir regler om oppsigelse av konvensjonen og om meddelelser.

Tillegget er et supplement til artikkel 66 og gir regler om immunitet og privilegier for medlemmer av ekspertkomiteen ved eventuelle landbesøk i medlemsstatene. Et slikt landbesøk kan foretas i forbindelse med at ekspertkomiteen undersøker om en medlemsstat oppfyller konvensjonsforpliktelsene, jf. artikkel 66 nr. 9. Reglene om immunitet og privilegier innebærer blant annet at norske myndigheter ikke vil kunne arrestere et medlem eller visitere eller beslaglegge vedkommende sin personlige bagasje under landbesøk i Norge. Det kan heller ikke iverksettes rettslige prosess mot et medlem av ekspertkomiteen på grunnlag av handlinger eller ytringer fremsatt mens vedkommende utfører oppdrag for ekspertkomiteen.

3. Vurdering

Konvensjonen etablerer et omfattende og helhetlig regelverk for å forebygge og bekjempe vold mot kvinner og vold i nære relasjoner. Det nevnes også at konvensjonen inneholder et bredt spekter av forebyggende tiltak samt hjelpe- og støttetiltak for ofrene. I tillegg etablerer konvensjonen utvidede kriminaliseringsforpliktelser sammenlignet med andre instrumenter på området som Norge er bundet av, for eksempel tvangsekteskap, kjønnslem-

lestelse og systematisk forfølgelse (*'stalking'*). Gjennom nokså vidtrekkende jurisdiksjonsbestemmelser skal konvensjonen også kunne bidra til å bekjempe tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Det antas at Norge allerede i hovedsak oppfyller forpliktelsene i konvensjonen. Gjennomføringen av konvensjonen vil imidlertid kunne kreve enkelte lovendringer, blant annet i form av en egen bestemmelse om systematisk forfølgelse ('stalking'). I og med at gjennomføringen av konvensjonen krever lovendringer, er Stortingets samtykke til ratifikasjon nødvendig i medhold av Grunnloven § 26, annet ledd.

Gjennomføringen av konvensjonen antas ikke å medføre økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning. Norge har gjennom de siste ti årene gjennomført en rekke tiltak for å bekjempe vold mot kvinner, tiltak som i all hovedsak reflekteres i konvensjonen. I tillegg vil det i løpet av høsten 2011 blir lagt frem en ny tverrdepartemental handlingsplan om vold i nære relasjoner, der forpliktelsene i konvensjonen vil danne bakgrunn for tiltaksutformingen. Forpliktelser som er knyttet til tiltak for å forebygge og beskytte ofre vil kunne følges opp gjennom denne handlingsplanen. Kostandene til disse tiltakene dekkes innenfor ordinære budsjettrammer.

Justisdepartementet tilrår at konvensjonen undertegnes. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

Europarådets konvensjon om beskyttelse og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner av 11. mai 2011, undertegnes i samsvar med vedlagte forslag.

5. Eksempel på kongelig resolusjon om inngåelse av multilateral avtale (som ikke krever Stortingets samtykke)

Utenriksdepartementet
Utenriksminister Jonas Gahr Støre

KONGELIG RESOLUSJON

Ref. nr.:
Saksnr.:
Dato: 2. desember 2008

Vedlegg

INNGÅELSE AV EN AVTALE MELLOM REGJERINGENE I DEN EUROARKTISKE BARENTSREGIONEN OM SAMARBEID INNEN FOREBYGGING, BEREDSKAP OG INNSATS RETTET MOT KRISESITUASJONER

1. Bakgrunn

Barentsregionen er et stort område med spredte ressurser. Personell og utstyr i et naboland kan befinne seg nærmere en ulykke enn de nasjonale ressursene. Redningssamarbeid mellom landene er derfor viktig. Med dette som bakgrunn, ble det i 2002 nedsatt en arbeidsgruppe for redningssamarbeid i regi av Barentsrådet med mål å utvikle og effektivisere redningssamarbeidet i Barentsregionen, herunder utvikling av en ny redningsavtale for regionen.

Barentssamarbeidet ble etablert i 1993 og er et samarbeid om viktige tema som berører Barentsregionen. Forumet for samarbeidet er Det euro-arktiske Barentsrådet. Barentsrådet møtes på utenriksministernivå og medlemmene er Danmark, Finland, Island, Norge, Russland, Sverige og Europakommisjonen. Observatørland i Barentsrådet er Canada, Frankrike, Italia, Japan, Nederland, Polen, Storbritannia, Tyskland og USA.

Finland, Norge, Russland og Sverige vil bli parter i avtalen. Avtalens geografiske virkeområde er følgende regionale politisk/administrative enheter: Lapplands og Uleåborgs län, Nordland, Troms og Finnmark fylke, republikkene Karelen og Komi, Arkhangelsk og Murmansk oblast, selvstyreområdet Nenets, samt Norrbottens og Västerbottens län (Barentsregionen).

Avtalen gjelder først og fremst ovennevnte landterritorier, men utelukker ikke territorialfarvannet. I avtalen vises det til allerede etablerte samarbeid når det gjelder sjø- og luftredning.

Avtalen legger opp til varsling av hendelser som kan ha betydning/konsekvenser utover landegrensene, etablering av kontaktpunkter i hvert land, prosedyrer for etterspørring av assistanse, gjensidig assistanse over landegrensene i en nødssituasjon og grensekryssing av personell og utstyr.

Avtalen gjelder sivile krisesituasjoner, og kommer ikke til anvendelse ved militære eller sikkerhetspolitiske krisesituasjoner.

På norsk side er avtalen fremforhandlet av Utenriksdepartementet og Justis- og politidepartementet i samarbeid.

Avtalen skal etter planen undertegnes i desember 2008.

Som vedlegg følger avtalen i engelsk tekst med oversettelse til norsk.

2. Nærmere om de enkelte bestemmelser i avtalen

Fortalen viser til det allerede etablerte samarbeidet mellom partene om forebygging, beredskap og innsats i krisesituasjoner, samt ønsket om ytterligere utvidelse av samarbeidet. Videre påpekes behovet for effektive varslingsrutiner og at nordområdene er gjenstand for økt utnyttelse, både når det gjelder naturressurser, transport og andre næringsformål.

Artikkel 1 inneholder ulike definisjoner av ord og uttrykk anvendt i avtalen.

Artikkel 2 fastsetter avtalens virkeområde. Foruten samarbeid innenfor forebygging, beredskap og innsats i krisesituasjoner, gjelder avtalen også felles øvelser og trening.

Artikkel 3 gjelder de ulike myndighetsnivåers kompetanse.

Artikkel 4 bestemmer at det skal dannes en Felleskomité for gjennomføring av avtalen. Det er allerede opprettet en midlertidig Felleskomité som for tiden ledes av Norge ved Justis- og politidepartementet.

Artikkel 5 fastsetter at det opprettes et kontaktpunkt i hvert land for varsling og etterspørring av assistanse i en nødssituasjon. I Norge er Hovedredningssentralen Nord-Norge er utpekt til et slikt kontaktpunkt. Informasjon om kontaktpunkt og de ulike lands redningsressurser skal samles i en Felles Håndbok. Artikkelen fastsetter videre at avtalepartene skal informere om egne redningsressurser. Hver enkelt avtalepart vil selv definere hva som er relevante opplysninger. Det forutsettes ikke utveksling av detaljinformasjon om hvorledes militære ressurser er organisert og fungerer og av sensitiv informasjon.

Artikkel 6 bestemmer at avtalepartene skal varsle hverandre om ulike nødssituasjoner som oppstår.

Artikkel 7 regulerer fremgangsmåten for etterspørring av bistand fra de øvrige avtaleparter i en nødssituasjon, samt fremgangsmåten for å melde tilbake om en avtalepart er i stand til å yte assistanse.

Artikkel 8 gjør det klart at prosedyrer for grensekryssing av nødinnsatsressurser skal skje innenfor hver avtaleparts nasjonale lovgivning og internasjonale forpliktelser. Gjeldende utlendingslov har ikke særregler om situasjoner hvor det er behov for grensekryssing i akuttsituasjoner. Det vil imidlertid være mulig å legge nødrettsbetraktninger til grunn, slik at man ser bort fra de formelle krav ifm. grensepassering. Videre inneholder utlendingsforskriften bestemmelser om utstedelse av nasjonalt visum basert på nasjonale hensyn, selv om de ordinære visumvilkårene ikke er oppfylt.

Artikkel 9 fastsetter at avtalepartene skal benytte sin nasjonale lovgivning og internasjonale forpliktelser med hensyn til tollbestemmelser.

Artikkel 10 bestemmer at den part som gir assistanse, ved avslutning av en nødinnsatsoperasjon skal trekke sine innsatsgrupper og nødinnsatsressurser ut av territoriet til den hjelpesøkende parten.

Artikkel 11 fastsetter at den hjelpesøkende parten har operasjonell ledelse innenfor eget territorium. Imidlertid opererer den assisterende part i samsvar med sitt nasjonale arbeidstjenesteregelverk.

Artikkel 12 inneholder krav om at innsatsgruppene skal være selvforsynte i minst 24 timer. Ut over dette, er den hjelpesøkende parten ansvarlig for å forsyne innsatsgrupper til den part som gir assistanse.

Artikkel 13 bestemmer kostnadsfordelingen mellom den hjelpesøkende parten og den parten som gir assistanse. Assistanseparten kan velge å yte assistanse gratis. I motsatt fall skal den anmodende parten refundere utgiftene knyttet til assistansen. Hvis anmodningen om hjelp blir trukket tilbake, har assistanseparten rett til å få dekket påløpte utgifter.

Artikkel 14 regulerer forsikringsspørsmål og spørsmål knyttet til erstatningskrav. Den part som gir assistanse skal, i samsvar med nasjonal lovgivning, forsikre medlemmene av sine innsatsgrupper, samt hjelperessurser. Avtalepartene skal avstå fra å rette krav om erstatning mot en annen avtalepart, såfremt det ikke foreligger grov uaktsomhet eller forsett.

Artikkel 15 gjelder bruk av informasjon som blir mottatt i forbindelse med gjennomføring av avtalen.

Artikkel 16 regulerer valg av språk vedrørende korrespondanse som gjelder avtalen. Videre oppfordres den hjelpesøkende parten til å sørge for tolk under redningsoperasjoner.

Artikkel 17 fastslår at tvisteløsning i relasjon til tolkning eller gjennomføring av avtalen skal skje gjennom forhandlinger.

Artikkel 18 slår fast at det svenske utenriksdepartement skal være depositar for avtalen.

Artikkel 19 inneholder sluttbestemmelser. Avtalen trer i kraft på den trettiende dagen etter datoen for når det svenske utenriksdepartement har mottatt den siste melding om at nødvendige nasjonale prosedyrer er gjennomført. Avtalen kan sies opp av hver avtalepart.

3. Vurdering

Avtalen vil effektivisere bruk av eksisterende redningsressurser på tvers av landegrensene i Barentsregionen. Avtalen vil lette tilgjengeligheten av slike ressurser og bidra til å forhindre store konsekvenser av ulykker.

Den nye rammeavtalen er ment å fungere som både et politisk og juridisk fundament for fremtidig redningssamarbeid, og for nye og eksisterende regionale og lokale avtaler.

Russland er ikke part i eksisterende avtale mellom Danmark, Finland, Norge og Sverige om samarbeid over territorialgrensene for å hindre eller begrense skade på mennesker, eiendom eller i miljøet ved ulykkeshendelser av 20. januar 1989 (NORDRED-avtalen). Det har ikke vært ønskelig å innlemme Russland i NORDRED-avtalen fordi denne bl.a. støttes av Nordisk Råd. Det anses som en styrke for redningssamarbeidet i Barentsregionen at Russland nå blir inkludert i en tilsvarende rammeavtale.

Norge deltar også i et forpliktende nordisk helseberedskapssamarbeid – som er regulert i Nordisk helseberedskapsavtale av 14. juni 2002. Avtalen trådte i kraft i 2003. Avtalen gjelder assistanse ved kriser og katastrofer, samt beredskapsforberedelser. Avtalen er samordnet med NORDRED-avtalen.

Det eksisterer en avtale mellom Norge og Russland om samarbeid ved ettersøking av savnede og redning av nødstedte mennesker i Barentshavet av 1995. Avtalen er velfungerende og det arrangeres årlige øvelser.

Den nye rammeavtalen nødvendiggjør ikke lov- eller forskriftsendringer.

Den antas ikke å medføre administrative eller økonomiske konsekvenser av betydning.

Avtalen antas ikke å være av en slik art at Stortingets samtykke til inngåelse er nødvendig i medhold av Grunnlovens § 26, annet ledd.

Spørsmålet om undertegning av avtalen har vært forelagt Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Finansdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet, Forsvarsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Miljøverndepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet og Samferdselsdepartementet, som ikke hadde merknader.

Justis- og politidepartementet tilrår at avtalen inngås, Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

Avtale mellom regjeringene i den Euroarktiske Barentsregionen om samarbeid innen forebygging, beredskap og innsats rettet mot krisesituasjoner inngås i samsvar med vedlagte forslag.

6. Eksempel på kongelig resolusjon om inngåelse av bilateral avtale (som ikke krever Stortingets samtykke)

Utenriksdepartementet
Utenriksminister Jonas Gahr Støre

KONGELIG RESOLUSJON

Ref nr
Saks nr
Dato 2. september 2008

Vedlegg

INNGÅELSE AV LUFTFARTSAVTALE MED THAILAND SAMT ET MEMORANDUM OM SAS-SAMARBEIDET

1 Innledning

En skandinavisk delegasjon ledet av kontorsjef Susanne Isaksen i det danske Transportministeriet forhandlet den 6. mars 2008 frem nye, identiske, bilaterale luftfartsavtaler mellom de skandinaviske landene og Thailand. Den nye avtalen skal erstatte gjeldende avtale av 26. november 1949.

I tilknytning til avtalen er det videre fremforhandlet et utkast til et memorandum mellom de tre skandinaviske land og Thailand, som fastslår SAS-samarbeidets spesielle karakter. I memorandumet utpekes samtidig SAS-gruppen til å fly på rutene til Thailand, og fra thailandsk side utpekes Thai Airways International Plc.

Norge og Thailand er begge parter i Overenskomst om internasjonal sivil luftfart av 7. desember 1944 (ICAO-overenskomsten). Avtalen er i samsvar med nevnte overenskomst.

Vedlagt følger avtaletekstene i engelsk originaltekst. Norsk oversettelse vil bli utarbeidet.

2 Nærmere om de enkelte artikler i avtalen

Artikkel 1 definerer sentrale begrep som benyttes i avtalen.

Artikkel 2 fastslår hvilke trafikkrettigheter partene i avtalen tilstås når det gjelder driften av regelbundet internasjonal luftfart. Partene gis rett til å fly over den annen parts territorium uten mellomlanding og rett til å lande for ikke-trafikkmessige formål, samt rett til å ta ombord og sette av passasjerer og gods.

Artikkel 3 omhandler retten til å utpeke ett eller flere luftfartsselskap til å drive den avtalte lufttrafikk som er spesifisert i artikkel 2 i denne avtalen, og til å trekke tilbake eller endre slik utpeking

Artikkel 4 omhandler tilbakekallelse av rutetillatelser og suspensjon av luftfartsselskap utpekt av den annen part. Slik tilbakekallelse kan skje dersom et luftfartsselskap ikke overholder lover og reguleringer hos den part som har gitt slik rutetillatelse.

Artikkel 5 regulerer bruk av lufthavner og anlegg. En avtalepart skal ikke pålegge motpartens luftfartsselskap brukeravgifter som er høyere enn de brukeravgifter som pålegges egne luftfartsselskap. Enhver avgift på flysikringsanlegg skal stå i et rimelig forhold til kostnadene for den tjeneste som ytes. Avtalepartene skal oppmuntre til konsultasjoner om brukeravgifter mellom avgiftsmyndigheter og luftfartsselskap.

Artikkel 6 fastsetter at luftfartøyer tilhørende motparten som benyttes i internasjonal lufttrafikk, samt det vanlige utstyr, drivstoff- og smøreoljelager og forsyninger (herunder mat, drikkevarer og tobakk) ombord på slike luftfartøyer, skal være fritatt for toll og avgifter ved ankomst til den annen parts territorium, samt at f. eks. drivstoff som tankes på avtalepartenes territorium er fritatt for toll, avgifter og gebyrer.

Artikkel 7 har bestemmelser om at partenes lover og regler skal gjelde når motpartens fly befinner seg innenfor dets territorium. En parts lover og regler skal også gjelde for passasjerer og mannskap ved innreise, opphold og utreise fra dets territorium, men ingen av partene skal i denne forbindelse gi fordeler til egne eller andre luftfartsselskap som ikke den annen parts luftfartsselskap også nyter godt av.

Artikkel 8 har bestemmelser om klarering for transitt. Passasjerer, bagasje, frakt og post i direkte transitt over en avtaleparts territorium skal kun være underlagt en svært forenklet toll- og immigrasjonskontroll.

Artikkel 9 har bestemmelser om at parten skal anerkjenne de sertifikater og lisensier som er utstedt av den annen part, forutsatt at disse sertifikater og lisenser er utstedt i henhold til Chicago-konvensjonens krav til minstestandarder.

Artikkel 10 forplikter partene til å sørge for rimelig og lik anledning for begge parter utpekte flyselskap til å konkurrere i internasjonal lufttrafikk omfattet av denne avtalen. Alle former for diskriminering skal unngås.

Artikkel 11 inneholder kapasitetsbestemmelser. Ingen av partene skal ensidig kunne begrense trafikkvolumet annet enn av tollmessige, tekniske, operasjonelle eller miljømessige grunner. Slike begrensninger skal i så fall være ikke-diskriminerende.

Artikkel 12 omhandler fastsetting av takster. Artikkelen fastslår at takster i henhold til denne avtalen ikke er gjenstand for myndighetenes godkjennelse, men gir bestemmelser om når myndighetene eventuelt kan gripe inn overfor luftfartsselskapenes takstfastsetting for å beskytte passasjerene mot urimelig høye takster eller restriktive betingelser.

Artikkel 13 har bestemmelser om samarbeidsformer der ett eller flere luftfartsselskap blir enige om å dele sete- eller fraktkapasiteten på en ruteflyvning (*blocked space*), eller der ett eller flere luftfartsselskap blir enige om, av markedsføringsmessige grunner, å sette sine respektive koder på én og samme flyvning (*codesharing*).

Artikkel 14 har bestemmelse om overføring av inntekter. Hvert utpekt luftfartsselskap skal ha rett til på anmodning å konvertere og tilbakeføre til sitt hjemland lokale overskudd utover beløp som er brukt lokalt.

Artikkel 15 stadfester at hver avtalepart på basis av gjensidighet skal gi et utpekt luftfartsselskap rett til å bringe inn på sitt territorium det personell som er nødvendig for å dekke selskapets behov. Hver parts utpekte luftfartsselskap skal ha rett til å drive salg av lufttransport på den annen parts territorium.

Artikkel 16 har bestemmelser om at luftfartsselskapene skal sende inn sine ruteplaner til luftfartsmyndighetene innen 30 dager før flyvningene starter.

Artikkel 17 fastslår at partene til enhver tid kan kreve konsultasjoner vedrørende flysikkerhet. Partene kan også på eget territorium utføre inspeksjoner av luftfartøy fra den annen part med sikte på å avdekke mangler som kan gå ut over flysikkerheten. Den annen part vil måtte rette opp slike mangler.

Artikkel 18 fastslår at partene skal verne sivil luftfart mot ulovlige handlinger og at de skal handle i overensstemmelse med bestemmelser i internasjonale konvensjoner som regulerer luftfartssikkerhet.

Artikkel 19 har bestemmelser om konsultasjoner. Hver part kan til enhver tid be om konsultasjoner om ethvert problem i tilknytning til avtalen. Konsultasjoner skal holdes innen 30 dager etter at skriftlig anmodning er fremsatt.

Artikkel 20 fastslår at enhver endring av avtalen som partene blir enige om, skal tre i kraft når den er godkjent i tråd med begge avtaleparters forfatningsmessige vilkår. Endringer skal bekreftes ved diplomatisk noteveksling. Endringer i vedlegget kan avtales direkte mellom partenes luftfartsmyndigheter.

Artikkel 21 fastslår at partene primært skal søke å bilegge eventuelle tvister vedrørende tolkning eller anvendelse av avtalen gjennom forhandlinger. Dersom dette ikke lykkes, gir artikkelen regler for bruk av voldgift.

Artikkel 22 tilsier at dersom begge parter blir avtalepart til en multilateral avtale som berører bestemmelser i denne avtalen, skal parten konsultere hverandre om hvorvidt denne avtalen bør endres for å få samsvar med den multilaterale avtalen.

Artikkel 23 fastslår at avtalen og alle senere endringer skal oversendes Den internasjonale sivile luftfartsorganisasjon.

Artikkel 24 omhandler partenes rett til å bringe avtalen til opphør. Hver part kan når som helst si opp avtalen med ett års oppsigelsesfrist.

Artikkel 25 slår fast at avtalen skal tre i kraft når den undertegnes. Det slås også fast at avtalen skal erstatte luftfartsavtalen mellom Norge og Thailand fra 1949.

Memorandumet
Samtidig som avtalen undertegnes vil det bli undertegnet et memorandum mellom Thailand, Danmark, Norge og Sverige om SAS-samarbeidet, og betingelser for utpekingen av SAS i henhold til avtalen. I overenskomsten utpekes samtidig SAS til å fly på rutene til Thailand, og fra thailandsk side utpekes Thai Airways International Plc.

3 Vurdering

Avtalen er i tråd med gjeldende skandinavisk luftfartspolitikk slik den er nedfelt i St. meld. nr. 26 (1996 – 97) *Om skandinavisk luftfartspolitikk og forlengelse av SAS-samarbeidet*. Det står i meldingen bl.a. at man fra skandinavisk side skal søke å inngå luftfartsavtaler av typen "*Open Skies*" - eller lignende liberale avtaler - med flest mulige land. Avtalen er også i tråd med norsk luftfartspolitikk som går ut på å tilpasse seg forholdene i Europa på luftfartens område. Slik sett er den foreliggende luftfartsavtalen med Thailand lik luftfartsavtalene som Norge tidligere har inngått med en rekke land.

Avtalen vil ikke medføre økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning. Avtalen legger imidlertid til rette for at luftfartsselskap med tilknytning til Thailand og/eller EØS-området nå kan starte ruteflyvning

mellom de to land, idet de også vil kunne ta trafikk til/fra mellomliggende og bortenforliggende punkter.

For et land som Norge med en geografisk beliggenhet i utkanten av Europa og med et beskjedent trafikkgrunnlang, antas det at slike liberale avtaler er nødvendige for å kunne tiltrekke seg rutetrafikk. Økt rutetrafikk imøtekommer næringslivets og konsumentenes behov for bedrede kommunikasjoner og er gunstig for å fremme den økonomiske aktiviteten på lufthavnene og tilstøtende områder.

Avtalen med Thailand innholder - i likhet med Norges øvrige bilaterale luftfartsavtaler - en tollartikkel (artikkel 6) som kan gjøre det vanskelig å innføre særavgifter på bl.a. flydrivstoff. Teksten i artikkelen er en ICAO-modell, og er i substans lik tilsvarende artikkel i de aller fleste av verdens bilaterale luftfartsavtaler. Samferdselsdepartementet arbeider gjennom ICAO for få internasjonal aksept for innføring av markedsbaserte miljøtiltak for luftfarten.

Avtalen nødvendiggjør ikke lov- eller forskriftsendring.

Avtalen med det omforente memorandum antas ikke å være av en slik art at det etter Grunnlovens § 26, annet ledd er nødvendig å innhente Stortingets samtykke til inngåelse.

Avtalen har vært forelagt Finansdepartementet og Miljøverndepartementet, som ikke har innsigelser til at avtalen inngås.

Samferdselsdepartementet tilrår at avtalen og memorandumet inngås. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

En luftfartsavtale mellom Norge og Thailand samt et memorandum om SAS-samarbeidet, inngås i samsvar med vedlagte forslag.

7. Netthenvisning til eksempler på Prop. S

Prop. 54 S (2010–2011)
Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)
Samtykke til ratifikasjon av avtale om hamnestatskontroll i fiskeria av 22. november 2009

Prop. 70 S (2010–2011)
Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)
Samtykke til inngåelse av avtale av 14. juni 2010 mellom Norge og Frankrike om opplæring av norske elever og om virkemåten for de norske seksjoner opprettet ved Akademiene Rouen, Caen og Lyon

Prop. 133 S (2010–2011)
Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)
Samtykke til tiltredelse av protokoll av 15. mars 2000 om beredskap, aksjon og samarbeid ved forurensingsuhell med farlige og skadelige stoffer, til konvensjon av 30. november 1990

8. Eksempel på kongelig resolusjon om ratifikasjon med erklæring (etter at Stortingets samtykke er innhentet)

Utenriksdepartementet
Utanriksminister Jonas Gahr Støre

KONGELIG RESOLUSJON

Ref. nr.
Saks nr.
Dato 10. mai 2011

RATIFIKASJON AV AVTALE OM HAMNESTATSKONTROLL I FISKERIA AV 22. NOVEMBER 2009

Ved Prop. 54 S (2010-2011) vart Stortinget beden om å fatte vedtak om samtykke til ratifikasjon av avtale om hamnestatskontroll i fiskeria av 22. november 2009.

Stortinget har den 26. april 2011 fatta vedtak om slikt samtykke i samsvar med Innst. 258 S (2010-2011).

Ved å vise til dette vil Utanriksdepartementet tilrå at den nemnde avtalen nå blir ratifisert.

Utanriksdepartementet

t i l r å r :

Avtale om hamnestatskontroll i fiskeria av 22. november 2009 ratifiserast.

9. Eksempel på kongelig resolusjon om ratifikasjon med erklæringer (etter at Stortingets samtykke er innhentet)

Utenriksdepartementet **KONGELIG RESOLUSJON**
Utenriksminister Jonas Gahr Støre

Ref. nr.
Saks nr.
Dato 23. november 2010

RATIFIKASJON AV KONVENSJON AV 23. NOVEMBER 2007 OM INTERNASJONAL INNKREVING AV UNDERHOLDSBIDRAG TIL BARN OG ANDRE FORMER FOR UNDERHOLD TIL FAMILIE

Ved Prop. 140 S (2009-2010) ble Stortinget innbudt til å fatte vedtak om samtykke til ratifikasjon av konvensjon av 23. november 2007 om internasjonal innkreving av underholdsbidrag til barn og andre former for underhold til familie.

Stortinget har den 18. november 2010 fattet vedtak om slikt samtykke i samsvar med Innst. 63 S (2010-2011).

Lov om endringer i bidragsinnkrevingsloven og barneloven (tilpasninger til Haag-konvensjonen av 2007) ble vedtatt 8. juni 2010, jf. Prop. 118 L (2009–2010).

Følgende erklæringer foreslås avgitt ved ratifikasjonen i samsvar med konvensjonens artikkel 63, jf. artikkel 2 nr. 3:

- *Norge vil innkreve bidrag til barn utover konvensjonens normale aldersgrense på 21 år, men ikke utover 25 år. Norge betinger seg retten til ikke å fastsette bidrag i slike saker,*

- *Norge vil fastsette, anerkjenne og fullbyrde ektefellebidrag på linje med barnebidrag,*
- *Norge vil anvende prosedyren i konvensjonen artikkel 24 ved mottak av søknader fra utlandet, ikke normalprosedyren i artikkel 23,*
- *Norge vil kun anerkjenne og fullbyrde bidragsavtaler dersom søknaden er framsendt gjennom de respektive sentralmyndigheter, jf. artikkel 30 nr. 7,*
- *Norge kan som hovedregel akseptere søknader på engelsk, jf. artikkel 44, 1.*

Følgende forbehold foreslås avgitt i medhold av artikkel 62:
Norge tar forbehold mot å motta korrespondanse på fransk, jf. artikkel 44 nr. 3.

Under henvisning til dette vil Utenriksdepartementet tilrå at den omhandlede konvensjon nå ratifiseres med nevnte erklæringer og forbehold.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

Konvensjon av 23. november 2007 om internasjonal innkreving av underholdsbidrag til barn og andre former for underhold til familie ratifiseres med nevnte erklæringer og forbehold.

10. Eksempel på kongelig resolusjon om inngåelse av avtale (etter at Stortingets samtykke er innhentet)

Utenriksdepartementet **KONGELIG RESOLUSJON**
Utenriksminister Jonas Gahr Støre

Ref. nr.
Saks nr.
Dato 26. april 2011

INNGÅELSE AV AVTALE AV 14. JUNI 2010 MELLOM NORGE OG FRANKRIKE OM OPPLÆRING AV NORSKE ELEVER OG OM VIRKEMÅTE FOR DE NORSKE SEKSJONER OPPRETTET VED AKADEMIENE ROUEN, CAEN OG LYON

Ved Prop. 70 S (2010–2011) ble Stortinget innbudt til å fatte vedtak om samtykke til inngåelse av avtale av 14. juni 2010 mellom Norge og Frankrike om opplæring av norske elever og om virkemåte for de norske seksjoner opprettet ved akademiene Rouen, Caen og Lyon.

Stortinget har den 11. april 2011 fattet vedtak om slikt samtykke i samsvar med Innst. 268 S (2010–2011).

Under henvisning til dette vil Utenriksdepartementet tilrå at den omhandlede avtale nå inngås.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

Avtale av 14. juni 2010 mellom Norge og Frankrike om opplæring av norske elever og om virkemåte for de norske seksjoner opprettet ved akademiene Rouen, Caen og Lyon inngås.

11. Eksempel på departementsvedtak om inngåelse av bilateral avtale

Inngåelse av avtale med Sverige om grenseoverskridende drosjetransport

1. Innledning

Samferdselsdepartementet i Norge og Næringsdepartementet i Sverige har forhandlet fram et utkast til avtale om grenseoverskridende drosjetransport mellom Norge og Sverige. Hensikten med avtalen er å legge forholdene til rette for drosjetransport i grenseområdene mellom landene. Etter yrkestransportlova § 10 vil ervervsmessig transport av personer for utenlandsk transportør ikke være tillatt på norsk område med mindre en slik rett er gitt gjennom avtale eller særskilt samtykke. Grenseoverskridende drosjetransport er per i dag ikke regulert i verken EØS-avtalen eller i de bilaterale vegtransportavtalene Norge har inngått.

I korthet gir avtalen drosjetransportører i Norge og Sverige adgang til å utføre drosjetransport til og fra partenes territorier og i transitt gjennom partenes territorier. Det er forbud mot at drosjevirksomhet etablert hos en av avtalepartene utfører transport mellom to steder innen den andre avtalepartens territorium (kabotasje). Det er videre forbud mot at drosjevirksomhet etablert hos en av avtalepartene utfører drosjetransport fra den andre avtaleparts territorium til et tredjeland eller omvendt.

2. Nærmere om avtalens innhold

Fortalen og artikkel 1 angir formål og virkeområde for avtalen. Formålet med avtalen er å legge forholdene til rette for drosjetransport mellom landene og gjelder grensekryssende transport av personer med drosje.

Artikkel 2 inneholder definisjoner av sentrale begreper som drosjetransport, drosjevirksomhet og hjemstat.

Artikkel 3, 4, 5, 6, 7 og 8 angir vilkårene for drosjetransport. Artikkel 3 har nærmere regler for når man kan utføre drosjetransport mellom territoriene. Artikkel 4 angir i hvilke tilfeller drosjetransport ikke er tillatt. Etter artikkel 5 må den som utfører drosjetransport registrere transporten med taksameter og være utstyrt med dokumenter som er påkrevd i henhold til protokollen til avtalen. Artikkel 6 omhandler hvilke skatter og avgifter som gjelder for transport på hverandres territorium. Etter artikkel 7 må drosjevirksomheter og drosjefører følge den nasjonale lovgivning som gjelder på det territoriet der han utfører drosjetransport. Artikkel 8 regulerer de tilfeller der en drosjevirksomhet bryter med en eller flere av bestemmelsene i avtalen.

Artikkel 9 slår fast at for å løse eventuelle problemer som oppstår mellom partene i forbindelse med gjennomføring av avtalen, skal det opprettes en blandet komité med representanter fra hver av landene, som møtes ved behov på oppfordring av en av avtalepartene.

Artikkel 10 fastsetter at nærmere bestemmelser for gjennomføringen av avtalen skal stå i en egen protokoll som vil være en del av avtalen.

Artikkel 11 gir regler om endring av avtalen og protokollen. Endring av avtalen som er godkjent av avtalepartene trer i kraft den dag avtalepartene skriftlig underretter hverandre om at deres forfatningsrettslige forpliktelser er oppfylt. Endring av protokollen kan gjøres ved skriftlig avtale mellom de kompetente myndighetene hos avtalepartene.

Artikkel 12 angir ikrafttredelse og opphør av avtalen. Avtalen trer i kraft 30 dager etter at avtalepartene skriftlig har underrettet hverandre om at deres forfatningsrettslige forpliktelser i forbindelse med avtaleinngåelsen er oppfylt i henhold til ikrafttredelse av avtalen. Avtalen kan sies opp med seks måneders oppsigelsestid etter at skriftlig varsel er kommet fram til den andre parten.

Protokollen til avtalen inneholder bestemmelser om hvem som er kompetente myndigheter i Sverige og Norge i henhold til avtalens artikkel 8 og 10. Videre inneholder protokollen bestemmelser om hva slags dokumenter drosjevirksomheter må ha med seg i kjøretøyet i henhold til avtalens artikkel 5.

3. Vurdering

Avtalen vil innebære en forbedring av adgangen til vegtransport mellom de to landene og fastsette klare regler for når grensekryssende drosjetransport er tillatt.

Avtalen antas ikke å være av en slik viktighet at inngåelse krever statsrådsbehandling i medhold av Grl. § 28. Inngåelse kan derfor skje på grunnlag av departementsvedtak i Utenriksdepartementet.

Avtalen vil ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning. Den nødvendiggjør ikke lov- eller forskriftsendring.

Avtaleutkastet har vært forelagt Finansdepartementet og Norges taxiforbund, som ikke hadde merknader til forslaget.

Samferdselsdepartementet tilrår at avtalen inngås.

4. Tilrådning

Avtale med Sverige om grensekryssende drosjetransport inngås i samsvar med vedlagte forslag.

12. Eksempel på departementsvedtak om godkjenning av endringer i multilateral avtale

Godkjenning av endringer av 27. februar 2001 og 4. juni 2004 i Konvensjon om konsekvensutredninger for tiltak som kan ha grenseoverskridende miljøvirkninger av 25. februar 1991

1. Innledning

Konvensjon om konsekvensutredninger for tiltak som kan ha grenseoverskridende miljøvirkninger (Espoo-konvensjonen) er av 25. februar 1991. Avtalen ble undertegnet av Norge 25. februar 1991 og ratifisert 23. juni 1993. Den trådte i kraft 10. september 1997.

Partsmøtet under Espoo-konvensjonen har vedtatt to endringer i konvensjonen. Den første endringen er av 27. februar 2001. Formålet med denne endringen er å gjøre det mulig for FN-medlemsstater som ikke er medlem av FNs økonomiske kommisjon for Europa, å bli parter i konvensjonen. Videre innebærer endringen en ny definisjon av «offentligheten».

Formålet med den andre endringen av 4. juni 2004 er at berørte stater skal kunne delta i fastsetting av utredningsprogram, å forplikte medlemsstater til å vurdere klagesaker, samt å sørge for en forbedring av aktivitetslisten (vedlegg I).

Endringene vil etter artikkel 14 i konvensjonen tre i kraft den nittiende dag etter den dag det sekstende ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings-, eller tiltredelsesdokument av endringene ble deponert.

2. Nærmere om endringene

Artikkel 1 (x) definerer «offentligheten» videre enn tidligere.

Artikkel 2 får et nytt punkt 11, som omhandler berørt parts mulighet til å delta i prosedyre for å bestemme innholdet av dokumentasjonen i konsekvensutredningen.

Artikkel 8 inneholder en ny henvisning til protokoller under Espoo-konvensjonen.

Artikkel 11 inneholder mindre endringer i ordlyden.

Artikkel 14 inneholder også en mindre endring i ordlyden.

Artikkel 14 bis er en ny artikkel som omhandler evaluering av overholdelse av bestemmelsene i konvensjonen og innebærer forpliktelser for Norge til å rapportere om praksis.

Artikkel 17 åpner for alle FN-stater til å bli parter i konvensjonen.
Vedlegg I omfatter endringer i hvilke tiltak som er underlagt krav om konsekvensutredninger og utvider eksisterende virksomhetsliste.

Følgende virksomheter er tatt inn i vedlegg I:
- Å avvikle eller nedlegge kjernekraftverk og andre reaktorer av samme type, jf. nr. 2.
- Installasjoner bygget for bearbeiding av bestrålt kjernebrensel, installasjoner bygget for sluttdeponering av bestrålt kjernebrensel, installasjoner bygget utelukkende for lagring (planlagt å vare mer enn ti år) av bestrålt kjernebrensel, jf. nr. 3.
- Bygging av ny vei med fire eller flere kjørefelt, eller regulering og/eller utvidelse av en eksisterende vei som har to kjørefelt eller mindre slik at den får fire eller flere kjørefelt. Dette gjelder bare der en slik ny vei, eller utbedret og/eller utvidet veistrekning, blir ti km eller mer i sammenhengende lengde, jfr. nr. 7.
- Olje- og gassrørledninger med stor diameter for transport av olje, gass eller kjemikalier, jf. nr. 8.
- Installasjoner for forbrenning eller kjemisk behandling av ikke-farlig avfall med en kapasitet som overskrider 100 tonn per dag, jf. nr. 10.
- Oppfyllingssystem for kunstig grunnvann der det årlige oppfyllingsvolumet utgjør ti millioner kubikkmeter eller mer, jf. nr. 12.
- Pappindustri som produserer 200 tonn lufttørket materiale eller mer per dag, jf. nr. 13.
- Større steinbrudd, jf. nr. 14.

– Utvinning av petroleum og naturgass for kommersielle formål, der mengden som utvinnes overskrider 500 tonn daglig for petroleum og 500 000 kubikkmeter daglig for gass, jf. nr. 15.
– Anlegg for overføring av vannressurser mellom nedbørsfelt der denne overføring har som mål å forhindre eventuell vannmangel og der mengden av vann som overføres overskrider 100 millioner kubikkmeter årlig. I alle andre tilfeller omfattes anlegg for overføring av vannressurser mellom nedbørsfelt der gjennomsnittlig gjennomstrømning fra utskillingsbassenget over flere år overskrider 2000 millioner kubikkmeter årlig. Det samme gjelder der mengden av overført vann overskrider 5 % av denne gjennomstrømningen, jf. nr. 18. For begge tilfeller er overføringer av drikkevann gjennom rørledninger unntatt.
– Renseanlegg for spillvann med en kapasitet som overskrider 150 000 personekvivalenter, jf. nr. 19.
– Anlegg for intensiv oppdrett av fjærkre eller svin med plass til mer enn 85 000 broilere, 60 000 høns, 3000 slaktegriser (over 30 kg) eller 900 purker, jfr. nr. 20.
– Konstruksjon av kraftledninger med en spenning på 220 kV eller høyere og en lengde på mer enn 15 km, jf. nr. 21.
– Større installasjoner for å utnytte vindkraft for energiproduksjon (vindkraftanlegg), jf. nr. 22.

Vedlegg VI innebærer at paragraf 1 og 2 i vedlegg VI knyttet til bi- og multilaterale samarbeidsavtaler kan anvendes også til protokoller til konvensjonen.

3. Vurdering

Flere av endringsbestemmelse finnes tilsvarende i direktiv 85/337/EØF og direktiv 97/11/EF om endringer av direktiv 85/337/EØF, som Norge har sluttet seg til gjennom EØS-avtalen vedlegg nr. XX.

Konvensjonsendringen krever ikke lovendring. Derimot er det gjort endringer i *Forskrift om konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven* (forskrift om konsekvensutredninger) av 26. juni 2009 vedlegg I.

Endringene vil ikke medføre økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

Godkjennelse av endringene antas ikke å være av slik viktighet at beslutningen må treffes ved kongelig resolusjon i statsråd, jf. Grunnloven § 28. Godkjennelse av endringene antas heller ikke å være en sak av særlig viktighet som krever Stortingets samtykke etter Grunnloven § 26 annet ledd. Godkjennelse antas derfor å kunne besluttes ved departementsvedtak i Utenriksdepartementet.

Spørsmål om godkjenning av endringene har vært forelagt Helse- og omsorgsdepartementet, Justisdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Olje- og energidepartementet og Samferdselsdepartementet, som ikke hadde merknader. Miljøverndepartementet tilrår at endringene godkjennes.

T i l r å d i n g :

Endringer av 27. februar 2001 og 4. juni 2004 i Konvensjon om konsekvensutredninger for tiltak som kan ha grenseoverskridende miljøvirkninger av 25. februar 1991, godkjennes i samsvar med vedlagte forslag.

13. Eksempel på ministerbrev på norsk om inngåelse av bilateral avtale

(Utenriksdepartementets brevark)

Dato.

Jeg har den ære å vise til de særlige forbindelser mellom Norge og Frankrike på det kulturelle og utdanningsmessige området gjennom bilaterale og multilaterale avtaler, herunder EØS-avtalen.

For tiden får mer enn hundre norske elever årlig opplæring innenfor det franske utdanningssystemet. Samarbeidet omfatter det treårige programmet som startet i Rouen og ble utvidet til Bayeux og Lyon, og det ettårige programmet ved Lycée d'Angers.

Videre omfatter samarbeidet det toårige fagopplæringsprogrammet for hotell- og næringsmiddelfag for elevene ved videregående skole i La Rochelle og Strasbourg (Ilkirch). I tillegg til videregående skole har et stort antall franske universiteter tatt opp mange norske studenter i flere tiår og utarbeidet egne programmer for dem.

Disse forbindelser har sitt grunnlag i nærhet, tradisjonelle felles verdier og europeisk identitet.

Våre to lands regjeringer ønsker å befeste og styrke disse forbindelsene, og å støtte den gjensidige forståelse for våre respektive lands kultur, egenart, institusjoner og samfunnsliv. Dette gjør våre lands regjeringer gjennom ytterligere å utvide og utvikle samarbeidet mellom våre land på det kulturelle, administrative og utdanningsmessige området. De to regjeringer ønsker å legge til rette for samarbeid om tjenestegjøring for embets- og tjenestemenn i de respektive lands administrasjoner. Innenfor det utdanningsmessige området er Den franske skolen i Oslo, der fransk skole gjennomføres i overensstemmelse med norske krav, et viktig bidrag i samarbeidet.

På denne bakgrunn har jeg den ære å foreslå følgende:

1. Den franske skolen i Oslo er godkjent av norske myndigheter i henhold til opplæringsloven av 17. juli 1998 nr. 61 § 2-12. Slik godkjenning er en forutsetning for driftstilskudd til skolen.

2. Regjeringen i Kongeriket Norge forplikter seg til å bidra med et årlig økonomisk tilskudd til driften av Den franske skolen i Oslo pålydende 4.000.000,– norske kroner.

3. Regjeringen i Kongeriket Norge kan, i samarbeid med Den franske ambassaden, fastsette et høyere tilskudd til driften av Den franske skolen i Oslo, innenfor de økonomiske rammer og de prinsipper Stortinget fastsetter.

Regjeringen i Kongeriket Norge og Regjeringen i Republikken Frankrike er enige om å videreutvikle samarbeidet mellom Den franske skolen i Oslo og norske skoler. Et slikt samarbeid kan bl. a. skje i form av elevutveksling og etterutdanningstiltak som omfatter norske lærere og instruktører i lærebedrifter.

5. Regjeringen i Republikken Frankrike forplikter seg på sin side til å legge til rette i eget land for opplæring av norske lærlinger innenfor fagområdene hotell- og næringsmiddelfag og mekaniske fag. Lærlingene skal følge det franske fagopplæringssystemet i to år. Antallet lærlinger skal være 5 det første året, 10 nye det andre året og deretter 12 nye hvert påfølgende år. Ved endringer i det norske tilskuddet til Den franske skolen i Oslo etter pkt 3 i denne avtalen, skal antallet norske lærlinger i Frankrike endres forholdsmessig.

6. Avtalen inngås i første omgang for fem skoleår, regnet fra skoleåret 2001–2002. Avtalen forlenges deretter automatisk med 5 år av gangen, med mindre et av de to lands regjeringer innen et år før utløp av avtaleperioden sier opp avtalen. Ved forlengelse av avtalen i en ny periode vil Den norske regjering vurdere å endre tilskuddet til driften av Den franske skolen i Oslo i lys av den generelle prisutvikling.

Jeg ber Dem vennligst meddele om Deres regjering kan godta de ovennevnte forslag. I så fall vil dette brevet sammen med Deres svar utgjøre en avtale mellom våre to regjeringer som skal tre i kraft på datoen for svarnoten.

(Courtoisie)

14. Eksempel på ministerbrev på engelsk

Your Excellency,

I have the honour to refer to discussions which have taken place between our two Governments concerning the Agreement between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Kingdom of Norway relating to the Amendment of the Agreement of 10 May 1976 relating to the Exploitation of the Frigg Field Reservoir and the Transmission of Gas therefrom to the United Kingdom signed at Oslo on 25 August 1998 (the Agreement) and relating to the inclusion in the definition of the Norwegian pipeline in Article 30(6) of the Schedule to the Agreement of a new pipeline which connects the Heimdal riser platform situated on the Continental Shelf appertaining to the Kingdom of Norway with the existing Norwegian pipeline, and to propose that the following amendments be made to the Agreement:

1. Article 30(6) of the English text of the Schedule to the Agreement shall be replaced by the following:

«6.a «Norwegian pipeline» means the pipeline to be built and operated from its hyperbaric welded connection with the export riser at the platform known as TCP2 situated on the Continental Shelf appertaining to the Kingdom of Norway up to and including metering instruments onshore at St Fergus, and also including associated installations serving this pipeline on an intermediate platform or platforms, and the Heimdal Connection.

HE Mr Richard Dales, Her Britannic Majesty's Ambassador,
Oslo

6.b «The Heimdal Connection» means the pipeline to be built and operated from its hyperbaric welded connection with the export riser at the Heimdal Riser platform situated on the Continental Shelf appertaining to the Kingdom of Norway, up to its tie-in weld to the part of the Norwegian Pipeline situated on the Continental Shelf appertaining to the United Kingdom.»

The definition of the Norwegian pipeline in Article 30(6) of the Norwegian text of the Schedule to the Agreement shall be replaced by the following:

«6.a «den norske rørledningen» den rørledningen som skal bygges og drives fra den hyperbariske sveisen som forbinder den med eksportstigerøret ved plattformen kalt TCP2 beliggende på kontinentalsokkelen tilhørende Kongeriket Norge, opp til og inklusive måleinstrumenter i land ved St. Fergus, og også inklusive tilknyttede installasjoner som betjener denne rørledningen på en eller flere mellom-plattformer for drift av rørledningen, og Heimdal-forbindelsen.

6.b «Heimdal-forbindelsen» den rørledningen som skal bygges og drives fra den hyperbariske sveisen som forbinder den med eksportstigerøret ved Heimdal stigerørsplattform beliggende på kontinentalsokkelen tilhørende Kongeriket Norge, frem til sveisen som forbinder den med den del av den norske rørledningen som befinner seg på kontinentalsokkelen tilhørende Det Forente Kongerike.»

2. The definition of the United Kingdom pipeline in Article 30(7) of the English text of the Schedule to the Agreement shall be replaced by the following:

««United Kingdom Pipeline» means the pipeline to be built and operated from its hyperbaric welded connection with the export riser at the platform known as TP1 situated on the Continental Shelf appertaining to the United Kingdom up to and including metering instruments onshore at St Fergus, and also including associated installations serving this pipeline on an intermediate platform or platforms.»

The definition of the United Kingdom pipeline in Article 30(7) of the Norwegian text of the Schedule to the Agreement shall be replaced by the following:

««den britiske rørledningen» den rørledningen som skal bygges og drives fra den hyperbariske sveisen som forbinder den med eksportstigerøret ved plattformen kalt TP1 beliggende på kontinentalsokkelen tilhørende Det Forente Kongerike, opp til og inklusive måleinstrumenter i land ved St. Fergus, og også inklusive tilknyttede installasjoner som betjener denne rørledningen på en eller flere mellom-plattformer for drift av rørledningen.»

3. Point 1(b) in Annex A of the English text of the Schedule to the Agreement shall be replaced by the following:

   «One combined treatment and compressor platform («TCP2»).»

Point 1(b) in Annex A of the Norwegian text of the Schedule to the Agreement shall be replaced by the following:

«En kombinert behandlings- og kompressorplattform («TCP2»).»

4. Point 2(b) in Annex A of the English text of the Schedule to the Agreement shall be replaced by the following:

«One treatment platform («TP1»).»

Point 2(b) in Annex A of the Norwegian text of the Schedule to the Agreement shall be replaced by the following:

«En behandlingsplattform («TP1»).»

If the foregoing proposals are acceptable to the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, I have the honour to propose that this Note, together with your reply to that effect, shall constitute an Agreement between our two Governments and shall enter into force on the date of your reply.

I have the honour to convey to Your Excellency the assurance of our highest consideration.

Oslo, 2001

Thorbjørn Jagland

15. Eksempel på noteveksling om inngåelse av bilateral avtale (engelsk)

AVTALE MELLOM NORGE OG KINA OM OPPRETTELSEN AV GENERALKONSULAT I HONG KONG

Note av 5. februar 1997 fra Kinas utenriksministerium til Norges ambassade i Beijing:

Royal Norwegian Embassy to China:

The Ministry of Foreign Affairs of the PRC presents its compliments to the Royal Norwegian Embassy to China and has the honour to have received note of 31 January 1997 from the Embassy, of the following content:

« The Royal Norwegian Embassy in Beijing presents its compliments to the Ministry of Foreign Affairs of the PRC and has the honour to confirm, on behalf of the Government of the Kingdom of Norway, that in accordance with chapter 11 of appendix 1 of the « Joint Communique of the Government of the People's Republic of China and the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland Concerning the Issue of Hong Kong » and 157th article of the « Basic Law of the PRC for Hong Kong Special Administrative Zone », pertaining « consular institution and other official institutions of countries having established formal diplomatic relations with the PRC in Hong Kong can be preserved », through friendly negotiations of the two sides, the agreement concerning the issue of preservation of the Consulate General of the Kingdom of Norway in the Hong Kong Special Administrative Zone of the PRC from the date of 1st of July 1997 when the Government of the PRC restores its sovereignty over Hong Kong as the following:

I. The Government of the PRC agrees to the Government of the Kingdom of Norway to preserve Consulate General in the Hong Kong Special Administrative Zone of the PRC. The consular district of the Norwegian Consulate General is composed of Hong Kong Special Administrative Zone.

II. The Government of the PRC takes note of the execution of consular duties of Norway in Macao and agrees to that as from the date of 20 December 1999 when the Government of the PRC restores its sovereignty over Macao, Norway continues the execution of the said duties.

III. The Government of the PRC should, in accordance with the «Vienna Accord of Consular Relations» of 24 April 1963 and the relevant laws and regulations of the PRC, render necessary assistance and convenience to conducting consular duties of the Norwegian Consulate General.

IV. The operation of the Norwegian Consulate General should follow the regulations of the «Vienna Accord of Consular Relations» of 24 April 1963. The handling of consular affairs should be carried out on the bases of friendly cooperation, equality and mutual benefit.

If the Ministry of Foreign Affairs will confirm by a note of reply the above said agreement on behalf of the Government of the People's Republic of China, this note and the note of reply of the Ministry of Foreign Affairs will compose an agreement between the Governments of the two countries, effective as from 1 July 1997.»

The Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China has the honour of confirming, on behalf of the Government of the People's Republic of China, the contents of the above mentioned note.

With assurances of highest consideration.

16. Standardtekst noteveksling (ministerbrev) på norsk om inngåelse av en bilateral avtale

Herr Utenriksminister,
Jeg har den ære å henvise til de forhandlinger som er ført mellom delegasjoner for våre to regjeringer vedrørende ..... og har den ære å meddele Dem at den norske regjering er beredt til å inngå en overenskomst med den ..... regjering, basert på det utkast som delegasjonene ble enige om. Jeg tillater meg å foreslå at overenskomsten får følgende formulering:
……..
Hvis den ..... regjering er enig i dette, foreslår jeg at dette brev og Deres svarbrev skal utgjøre en overenskomst mellom våre to regjeringer.

(Courtoisie)
……
Hans Eksellense Herr .....
..... .s Utenriksminister,
etc., etc., etc.

Herr Ambassadør,
Jeg har den ære å erkjenne mottakelsen av Deres brev av i dag med følgende innhold:
Jeg har den ære å bekrefte at den ..... regjering godtar den foreslåtte overenskomst og er enig i at Deres brev av i dag og dette svarbrev skal utgjøre en overenskomst mellom våre to regjeringer.

(Courtoisie)
Hans Eksellense Herr .....
Norges Ambassadør, etc., etc., etc.
……

17. Standardtekst noteveksling (ministerbrev) på engelsk om inngåelse av en bilateral avtale

Your Excellency,
I have the honour to refer to the negotiations between delegations of our two Governments, relating to ..... and have the honour to inform Your Excellency that the Government of the Kingdom of Norway is prepared to conclude with the Government of ..... an Agreement based on the draft agreed upon by the delegations. It is proposed that the Agreement be worded as follows:

If the foregoing proposal is acceptable to the Government of ..... I have the honour to suggest that the present Note, together with Your Excellency's reply to that effect, should be regarded as constituting an Agreement between our two Governments.

(Courtoisie)
His Excellency .....
Minister of Foreign Affairs, etc., etc., etc.
……..

Your Excellency,
I have the honour to acknowledge receipt of Your Excellency's Note of today's date, which reads as follows:
…….
In reply, I have the honour to inform Your Excellency that this proposal is acceptable to the Government of ..... who will regard Your Excellency's Note and this reply as constituting an Agreement between our two Governments.

(Courtoisie)
His Excellency .....
Ambassader of Norway, etc., etc., etc.
……

18. Eksempel på diplomatisk note om ikrafttredelse på engelsk

The Royal Ministry of Foreign Affairs presents its compliments to Her Britannic Majesty's Embassy, and has the honour to refer to the Framework Agreement between the Government of the Kingdom of Norway and the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland concerning Cross-Boundary Petroleum Co-operation, signed in Oslo on 4 April 2005.

The Ministry has the honour to convey, on behalf of the Government of Norway, that the procedures required by Norwegian law for the bringing into force of this Framework Agreement are now completed.

The Royal Ministry of Foreign Affairs avails itself of this opportunity to renew to Her Britannic Majesty's Embassy the assurance of its highest consideration.

Oslo, March 2006

British Embassy
Oslo

19. Eksempel på oppsigelsesbrev på engelsk

Mr. ....
Minster of Foreign Affairs
of the Kingdom of Spain

Madrid, May 2010

Your Excellency,

I have the honour to inform you that the Government of Norway hereby withdraw from the Agreement on Cooperation in Astrophysics of 26 May 1979.

Please accept, Your Excellency, the assurance of my highest consideration.

Ambassador

20. Standardtekst undertegningsfullmakt (norsk og engelsk)

Undertegnede, ..., Norges Utenriksminister, gir herved Ambassadør ....., Norges sendemann i ..... fullmakt til på vegne av Norges regjering å undertegne, med forbehold om ratifikasjon, samt nedenstående forbehold, en overenskomst mellom vedrørende .....
Forbehold:
……..

Oslo, den .....

I, the undersigned, ..., Minister of Foreign Affairs of Norway, hereby authorize and empower Mr. ....., Chargé d'Affaires ad interim of Norway in ..... to sign, subject to ratification and to the reservations set out below, the Convention of ..... relating to .....
Reservations:
……

Oslo, on this ..... day of .....

21. Standardtekst ratifikasjonsdokument (norsk)

Vi Harald, Norges konge,
gjør vitterlig:
At etter den i ..... den ..... undertegnede Overenskomst mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige vedrørende ..... har vært Oss forelagt, så ratifiserer, godkjenner og stadfester Vi denne Overenskomst, med nedenstående forbehold, idet Vi tilsier å ville oppfylle og iaktta det som i samme inneholdes og bestemmes.
Forbehold:
……..
Til stadfestelse herav har Vi egenhendig undertegnet dette ratifikasjonsdokument og har på samme latt anbringe Rikets segl.

Gitt på Det Kgl. Slott i Oslo, den .....
(M.R.:) Harald R

_____
(Utenriksministerens signatur)

22. Standardtekst ratifikasjonsdokument (engelsk)

We Harald, King of Norway,
make known:
That having seen and examined the Convention relating to ..... adopted at ..... on the ..... by the Conference on ..... We hereby approve, ratify and confirm, subject to the reservations set out below, the said Convention, in all and every part, promising to have it observed according to its form and contents.
Reservations:
……..

In witness whereof We have signed the present instrument of ratification and caused the Seal of the Realm to be affixed thereto.
Given at the Royal Palace in Oslo, on this ..... day of .....

Date .....
(M.R.:) Harald R

23. Standardtekst tiltredelsesdokument på norsk og engelsk

Vi Harald, Norges konge,
gjør vitterlig:
At etter at den i ..... den ..... undertegnede Overenskomst mellom vedrørende ..... har vært Oss forelagt, så tiltrer Vi denne Overenskomst, med nedenstående forbehold, idet Vi tilsier å ville oppfylle og iaktta det som i samme inneholdes og bestemmes.
Forbehold:
……

Til stadfestelse herav har Vi egenhendig undertegnet dette tiltredelsesdokument og har på samme latt anbringe Rikets segl.

Gitt på Det Kgl. Slott i Oslo, den .....
(M.R.:) Harald R

_____
(Utenriksministerens signatur)

We Harald, King of Norway,
make known:
That having seen and examined the Convention relating to ..... adopted at ..... on the ..... by the Conference on ..... We hereby accede to the above Convention, subject to the reservations set out below, promising to have it observed according to its form and contents.
Reservations:
……
In witness whereof We have signed the present instrument of accession and caused the Seal of the Realm to be affixed thereto.
Given at the Royal Palace in Oslo, on this ..... day of .....,

Date .....
(M.R.:) Harald R

_____
(Utenriksministerens signatur)

24. Eksempel på skjema for Traktatforelegget for Stortinget / Innrykking i «Overenskomster med fremmede stater» / Publisering i Utenriksdepartementets traktatregister -www.lovdata.no/traktater

<table>
<tr><td colspan="4">1. Skjemaet er utfylt av (institusjon, kontor):</td></tr>
<tr><td colspan="4">2. Overenskomstens offisielle tittel på norsk:</td></tr>
<tr><td colspan="4">3. Overenskomstens offisielle tittel på originalspråk:</td></tr>
<tr><td colspan="2">4. Har Norge undertegnet?</td><td>Dato:</td><td>Sted:</td></tr>
<tr><td>5. Er overenskomsten inngått ved noteveksling, avgivelse av erklæring eller på annen måte?:</td><td>Spesifisering:</td><td>Dato(er):</td><td>Sted(er):</td></tr>
<tr><td>6. Har overenskomsten vært behandlet som egen sak i Stortinget?:</td><td>Oppgi i så fall Prop. nr. S og – år:</td><td>Innst. nr. S og – år</td><td>Dato for stortings-vedtaket:</td></tr>
<tr><td colspan="4">7. Hvis det ikke foreligger Stortingsvedtak eller kgl. res, oppgi da hva slags vedtak som ligger til grunn:</td></tr>
<tr><td colspan="2">8. Overenskomstens egen ikrafttredelsesdato:</td><td colspan="2">Ikrafttredelse for Norge:</td></tr>
<tr><td colspan="2">9. Er overenskomsten helt eller delvis fortrolig?:</td><td colspan="2">Oppgi i siste fall hvilke deler som er fortrolige:</td></tr>
<tr><td colspan="4">10. Andre opplysninger:</td></tr>
</table>

25. Eksempel på registreringsside i Traktatregisteret Lovdata.no

Ident	15-09-2010 nr 30 Bilateral
Tittel (norsk)	Overenskomst mellom Norge og Russland om maritim avgrensning og samarbeid i Barentshavet og Polhavet
Korttittel (norsk)	
Tittel (originalspråk)	
Emne	
Avtalens undertegningsdato	15-09-2010
Avtalens vedtaksdato	
Avtalens undertegningssted	Murmansk
Avtalens ikrafttredelsesdato	07-07-2011
Undertegningsdato Norge	15-09-2010
Ikrafttredelsesdato Norge	07-07-2011
Depositar	
Fullmakt til undertegning	03-09-2010 kgl.res.
Stortinget	Prop. 43 S (2010–2011) Innst. 182 S(2010–2011) Vedtak i Stortinget 8. februar 2011
Fagdepartement/direktorat	
Ratifikasjon el.likn.	01-04-2011 kgl.res.
Dato for dep av rat.dok el. likn	07-06-2011
Publisert	Overenskomster med fremmede stater 2011 s. 575
FN-registrering	49095 09-12-2011
Endret/tillegg	
Endrer/tillegg	11-07-2007 nr 15
Merknad	

Utgitt av:
Utenriksdepartementet

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Internett: www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefon: 22 24 20 00

Publikasjonskode: E-925 B
Trykk: 07 Media – 07.no 12/2013 – opplag 2000